

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

KENTSEL İÇ MEKANLARIN İNCELENMESİ:
GALATAPORT ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mhd Fedaa BOUIDANI

İstanbul
Haziran-2025

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

KENTSEL İÇ MEKANLARIN İNCELENMESİ: GALATAPORT
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mhd Fedaa BOUIDANI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Şahika ÖZDEMİR

İstanbul
Haziran-2025

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Bilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Şahika ÖZDEMİR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Hakan İMERT

Üye Doç. Dr. Gülçin KAHRAMAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**KENTSEL İÇ MEKANLARIN İNCELENMESİ: GALATAPORT ÖRNEĞİ**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Mhd Fedaa BOUIDANI

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın her aşamasında bilgi ve desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Şahika ÖZDEMİR'e teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca yanımda olan sevgili aileme minnettarım. Ayrıca eğitim alanında bizlere vizyon kazandıran tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Mhd Fedaa BOUIDANI

İstanbul-2025

ÖZET
KENTSEL İÇ MEKANLARIN İNCELENMESİ: GALATAPORT
ÖRNEĞİ

Mhd Fedaa BOUIDANI

Yüksek Lisans, Mimarlık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şahika ÖZDEMİR

Haziran, 2025 -157 Sayfa

Kentsel iç mekânlar, şehir yaşamının önemli bileşenlerindedir ve yalnızca fiziksel gereksinimlerin karşılanmasının ötesinde, sosyal etkileşim, kültürel aktarım ve psikolojik rahatlama gibi işlevleri de yerine getiren alanlardır. Bu mekânlar, bireylerin yaşam kalitesini artıran, toplumsal aidiyeti güçlendiren ve sürdürülebilir şehir yaşamını teşvik eden alanlardır. Kentsel iç mekânların tasarımı hem çevresel hem de toplumsal bağlamda önemli bir rol oynamaktadır.

Kamusal iç mekanlar, özellikle şehirlerdeki halkın sosyo-kültürel etkileşimini sağlamak için kritik öneme sahiptir. Bu tür mekanlar, insanlar arasındaki bağları güçlendirirken, aynı zamanda toplumsal değişim ve kültürel aktarım süreçlerini desteklemektedir. Kamusal iç mekanlar, şehirlerin sosyal dokusunu oluşturan, aynı zamanda bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan alanlar olarak tasarlanmaktadır. Bu mekanlar, sadece fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik ve kültürel ihtiyaçları da karşılamaktadır.

Bu bağlamda, İstanbul'un merkezinde yer alan Galataport projesi, kentsel iç mekân tasarımı açısından dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. Galataport, tarihi bir liman bölgesinde gerçekleştirilmiş çağdaş bir kentsel dönüşüm projesi olarak; yeşil alan kullanımı, sürdürülebilirlik, estetik ve kültürel işlevler, sosyal ve ekonomik fonksiyonlar ile psikolojik ve sağlık etkileri bakımından çok boyutlu olarak değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında Galataport'un üç ana bölgesi (kıyı şeridi, otel alanı, terminal girişi) belirlenen kriterler doğrultusunda analiz edilmiş, her bölgenin güçlü ve geliştirmeye açık yönleri tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular, kentsel iç mekân tasarımında alan bazlı ve kullanıcı odaklı yaklaşımların önemini ortaya koymuştur. Tez sonucunda, sürdürülebilirlik ilkelerinin daha yaygın kullanımı, kamusal alanların geçirgenliğinin artırılması ve çevreyle daha uyumlu tasarım stratejilerinin benimsenmesi yönünde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel İç Mekân, Galataport İstanbul, Sürdürülebilirlik, Kentsel Tasarım, Kamusal Alan.

ABSTRACT
THE RESEARCH OF GALATAPORT AND THE OPEN GREEN
AREAS IN URBAN 'Urban Interior'

Mhd Fedaa BOUIDANI

Master, Mimarlık

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Şahika ÖZDEMİR

June, 2025 -157 Pages

Urban interior spaces are essential components of urban life, and they serve not only to meet physical needs but also to provide spaces for social interaction, cultural exchange, and psychological relaxation. These spaces play a significant role in improving the quality of life for individuals, strengthening social belonging, and promoting sustainable urban living. The design of urban interior spaces plays a crucial role both environmentally and socially.

Public interior spaces are of critical importance in enabling socio-cultural interactions in urban areas. These spaces strengthen bonds between individuals and support processes of social change and cultural transmission. Public interior spaces should be designed not only as physical entities but also to meet psychological and cultural needs, providing opportunities for individuals to express themselves. These spaces contribute significantly to the social fabric of cities.

In this context, the Galataport project, located in the center of Istanbul, is an exemplary case of urban interior design. As a contemporary urban transformation project implemented in a historical port area, Galataport has been evaluated in terms of green space usage, sustainability, aesthetic and cultural functions, social and economic functions, and psychological and health effects. The study analyzes three main areas of Galataport (the waterfront, hotel area, and terminal entrance) based on established criteria, identifying the strengths and areas for improvement of each region.

The findings highlight the importance of area-based and user-centered approaches in urban interior design. Based on the results of the study, recommendations are made

to promote broader adoption of sustainability principles, increase the permeability of public spaces, and adopt design strategies that are more in harmony with the environment.

Keywords: Urban Interior Space, Galataport Istanbul, Sustainability, Urban Design, Public Space.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR.....	xv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi.....	1
1.2. Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	2
1.3. Yöntem ve Kapsam.....	2

İKİNCİ BÖLÜM

KENT VE İÇ MİMARLIK KESİŞİMİNDE ‘KENTSEL İÇ MEKÂN’	5
2.1. Kentsel İç Mekân Kavramı ve Tanımı.....	5
2.2. Kentsel İç Mekânın Tarihsel Gelişimi	12
2.2.1. Antik Dönem	15
2.2.2. Orta Çağ.....	17
2.2.3. Rönesans ve Barok Dönemleri	19
2.2.4. Sanayi Devrimi	20
2.3. Kamusal Açık Alanların Tanımı, Önemi ve Kent Kimliği ile İlişkisi	22
2.4. Kentsel İç Mekânın Kamusal Alanlarla İlişkisi	28
2.4.1. Kamusal Alanlar ve İç Mekânların Sosyal Etkileşimdeki Rolü	31
2.4.2. İç Mekân Tasarımının Kamusal Alanlarla İlişkisi	32
2.4.3. İç Mekânlar ve Toplumsal Kimlik.....	34

2.4.4. İç Mekânların Kamusal Alanlarla Uyumunu ve Gelecek Perspektifi.....	37
2.5. Kentsel İç Mekânın Sosyal ve Kültürel Bağlamı.....	38
2.5.1. İç Mekânların Sosyal Etkileşimdeki Rolü	41
2.5.2. Kültürel Kimlik ve İç Mekânlar.....	42
2.5.3. İç Mekânların Toplumsal Eşitsizliklere Etkisi.....	43
2.5.4. İç Mekânların Çok Kültürlü Kentlerdeki Rolü	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL YEŞİL ALANLAR.....	47
3.1. Kentsel İç Mekânların Tanımı ve Fonksiyonları	54
3.1.1. Ekolojik ve Yeşil Alan Fonksiyonları	57
3.1.2. Sürdürülebilirlik Fonksiyonlar	58
3.1.3. Sosyal Fonksiyonlar	59
3.1.4. Ekonomik Fonksiyonlar	64
3.1.5. Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar	66
3.1.6. Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları.....	67
3.2. Sürdürülebilirlik ve Ekolojik Açıdan Kentsel İç Mekânların Önemi	69
3.2.1. Ekolojik Denge ve Yeşil Alanların Rolü.....	71
3.2.2. Sürdürülebilir Kent Planlamasında Yeşil Alanların Yeri.....	73
3.2.3. İklim Değişikliğiyle Mücadelede Yeşil Alanların Katkısı	74
3.2.4. Toplumsal Sürdürülebilirlik ve Yeşil Alanlar	75
3.3. Kentsel İç Mekân Tasarımında Ekolojik Yaklaşımlar.....	77
3.3.1. Yeşil Alanların Kentsel İç Mekânlara Entegrasyonu	79
3.3.2. Sürdürülebilirlik Perspektifinden Yeşil Alan Kullanımı	81
3.3.3. Kullanıcı Konforu ve Yeşil Alanların Etkisi	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GALATAPORT LİMANI.....	85
4.1. Galataport'un Tarihçesi ve Şehirle Etkileşimi.....	87
4.2. Tasarım Kriterleri	89
4.3. Mimari Özelliği	91
4.4. Kentle Etkileşimi	99

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALAN ÇALIŞMASI: GALATAPORT LİMANI 105

5.1. Galataport'un Kentsel İç Mekân Fonksiyonları Açısından Analizi

(Kuramsal Çerçeveye Dayalı)..... 105

5.1.1. Yeşil Alan Fonksiyonları 106

5.1.2. Sürdürülebilirlik Fonksiyonları 112

5.1.3. Sosyal Fonksiyonları 119

5.1.4. Ekonomik Fonksiyonları 124

5.1.5. Estetik ve Kültürel Fonksiyonları 128

5.1.6. Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları 133

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER 140

KAYNAKÇA 143

EKLER 148

ÖZGEÇMİŞ 157

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 5.1: Galataport Projesinin Alan Çalışması Kapsamında Analiz Tablosu....137

ŞEKİLLER LİSTESİ

İKİNCİ BÖLÜM

Şekil 2.1: Potsdamer Platz.....	7
Şekil 2.2: Grand Bazaar (Kapalıçarşı).....	8
Şekil 2.3: The High Line.....	11
Şekil 2.4: Zorlu PSM.....	11
Şekil 2.5: The Louvre.....	14
Şekil 2.6: Topkapı Sarayı.....	14
Şekil 2.7: Parc des Buttes-Chaumont.....	27
Şekil 2.8: Cumhuriyet Meydanı.....	27
Şekil 2.9: Berlin Hauptbahnhof	30
Şekil 2.10: Kadıköy Çarşısı.....	30
Şekil 2.11: The Tate Modern.....	40
Şekil 2.12: İstanbul Modern.....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şekil 3.1: Central Park.....	53
Şekil 3.2: Gezi Parkı.....	54
Şekil 3.3: Hyde Park.....	56
Şekil 3.4: Emirgan Korusu.....	56
Şekil 3.5: The Eden Project.....	70
Şekil 3.6: Atatürk Orman Çiftliği.....	71
Şekil 3.7: Singapore Gardens by the Bay.....	78
Şekil 3.8: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi.....	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şekil 4.1: Çalışma alanı konumu ve çevresi.....	85
Şekil 4.2: Çalışma alanı hava fotoğrafı.....	86
Şekil 4.3: Sokak-meydan kurgusu.....	86
Şekil 4.4: Terminale geçiş rampası.....	87
Şekil 4.5: Duvar sistemi.....	87
Şekil 4.6: Sedad Hakkı Eldem tarafından 1930'larda önerilen planlanan Tophane Meydanı Düzenleme Projesi (uygulanmamıştır).....	88
Şekil 4.7: Renzo Piano tarafından hazırlanan 2016 tarihli vaziyet Planından uyarlanmıştır.....	88
Şekil 4.8: Galataport İstanbul Proje Sınırı, 2021. İSTdergi'den uyarlanarak alınmıştır.....	89
Şekil 4.9: 2002 tarihli Tabanlıoğlu Mimarlık vaziyet planı.....	90
Şekil 4.10: Sahil Şeridi Açılmadan Önce ve Sonra.....	90
Şekil 4.11: Galataport'un İstanbul'daki konumu, fonksiyon şeması ve genel mimari görünümü.....	93
Şekil 4.12: Galataport'ta terminal yapılarının yer altı kotuna alınmasını gösteren kesit çizimi.....	94
Şekil 4.13: Taksim-Galatasaray (Tünel Meydanı) ve Karaköy-Beşiktaş hattı	95
Şekil 4.14: Taksim-Tünel-Karaköy-Kabataş hattı boyunca bozulan sistem.....	96
Şekil 4.15: Taksim-Tünel-Karaköy-Kabataş hattı boyunca oluşacak yeni kentsel akışlar.....	97
Şekil 4.16: Ersen Gürsel tarafından hazırlanmış olan Tophane Meydanı Sedad Hakkı Eldem yaklaşımını gösterir çizim.....	98
Şekil 4.17: 2021 yılında faaliyete geçen Galataport Projesi master plan.....	99

Şekil 4.18: Galataport çevresindeki mahallelerde 2013 ve 2023 yılları arasında gözlemlenen soylulaştırma ve turistikleşme süreci.....	101
Şekil 4.19: Galataport'un Çevresine Olan Kentsel Etkisini Gösteren Şematik Harita.....	102

BEŞİNCİ BÖLÜM

Şekil 5.1: Galataport'un Kentsel İç Mekân Fonksiyonları Açısından Analizi (Kuramsal Çerçeveye Dayalı).....	105
Şekil 5.2: Kıyı Şeridi, Yeşil Alan.....	108
Şekil 5.3: Otel Alanı Yeşil Alan.....	109
Şekil 5.4: Terminal Girişi, Yeşil Alan.....	111
Şekil 5.5: Kıyı Şeridi Sürdürülebilirlik Fonksiyon.....	113
Şekil 5.6: Otel Alanı Sürdürülebilirlik Fonksiyon.....	115
Şekil 5.7: Terminal Girişi Sürdürülebilirlik Fonksiyon.....	117
Şekil 5.8: Kıyı Şeridi Sosyal Fonksiyon.....	120
Şekil 5.9: Otel Alanı Sosyal Fonksiyon.....	121
Şekil 5.10: Terminal Girişi Sosyal Fonksiyon.....	122
Şekil 5.11: Kıyı Şeridi Ekonomik Fonksiyonlar.....	124
Şekil 5.12: Otel Alanı Ekonomik Fonksiyonlar.....	126
Şekil 5.13: Terminal Girişi Ekonomik Fonksiyonlar.....	127
Şekil 5.14: Kıyı Şeridi Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar.....	129
Şekil 5.15: Otel Alanı Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar.....	130
Şekil 5.16: Terminal Girişi Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar.....	132
Şekil 5.17: Kıyı Şeridi Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonlar.....	133
Şekil 5.18: Otel Alanı Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonlar.....	134
Şekil 5.19: Terminal Girişi Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonlar.....	136

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: (Statistic Packets For Social Sciencences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
Akt	: Aktaran
ev	: Çeviren
Ed	: Editör
sf	: Sayfa
vd	: Ve Diğerleri
bkz.	: Bakınız
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İM	: İ Mekân
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
UZUN.	: Uzunluk (şekil numaralandırmalarında yer alabilir)
Y.M.	: Yüksek Mimar

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Kentleşme süreci, sadece nüfus artışı ya da fiziksel yapılaşma ile sınırlı kalmamakta; aynı zamanda bireylerin yaşam kalitesini etkileyen sosyal, kültürel ve çevresel boyutları da kapsamaktadır. Günümüzde kent yaşamı, bireylerin yalnızca barınma ihtiyacını değil, aynı zamanda psikolojik denge, sosyal etkileşim ve doğayla temas gibi temel insani gereksinimleri de karşılamak zorundadır (Türel, 2015). Bu noktada, kentlerdeki açık alanlar ve özellikle kentsel iç mekânlar, bireylerin günün stresinden uzaklaşabileceği, sosyalleşebileceği ve çevreyle etkileşim kurabileceği alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu mekânlar, yalnızca fiziksel bir düzenleme değil; aynı zamanda sosyal yapının, toplumsal hafızanın ve bireysel aidiyet duygusunun gelişimine katkı sunan dinamik alanlardır (Gehl, 2011). Kentsel iç mekân kavramı; yapılaşmış çevre ile kamusal alanın keskin ayrımlarını bulanık hale getiren, çok katmanlı ve işlevsel ara yüzler olarak tanımlanmaktadır. Bu alanlar, kullanıcı odaklı tasarım anlayışıyla şekillendirilmekte; estetik, sosyal ve psikolojik işlevleri bir arada barındırmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, kent yaşam kalitesini artırmak adına bu tür alanların daha fazla entegre edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Yücel, 2021). Özellikle sosyal etkileşim, psikolojik rahatlama ve kamusal farkındalık gibi unsurlar, modern kent tasarımında sadece estetik gözetilerek değil, insan odaklı bütünsel yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Bu anlamda, kent içinde bireyin deneyimlediği iç mekânlar, kentsel yaşam kalitesinin belirleyici unsurlarından biri haline gelmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, kentsel iç mekân kavramını sosyo-kültürel, estetik, psikolojik ve çevresel boyutlarıyla birlikte ele alarak Galataport örneği üzerinden değerlendirmektir. Bu araştırmada, kentsel iç mekânların, bireylerin yaşam kalitesine etkisi, yeşil alan kullanımı, sosyal etkileşim imkânları, estetik değerler ve sürdürülebilirlik ilkeleri gibi çeşitli kriterler bağlamında incelenmiştir. Kentsel iç mekânların hem çevresel hem de toplumsal bağlamda nasıl şekillendiği ve bu mekânların sosyal ve psikolojik açıdan bireylerin hayatını nasıl etkilediği araştırılmıştır.

Araştırma, Galataport projesi üzerinden kentsel iç mekân kavramının çok boyutlu analizini hedeflemiştir. Galataport, fiziksel tasarımın ötesine geçerek toplumsal ve psikolojik katmanları da irdelemektedir. Bu proje, doğayla temas, sosyal etkileşim, estetik ve kültürel entegrasyon gibi unsurları içeren bir iç mekân deneyimi sunmaktadır. Aynı zamanda, çevresel sürdürülebilirlik ve kullanıcı deneyimini göz önünde bulunduran bir tasarım yaklaşımını benimseyerek, kentsel iç mekânların geleceği hakkında yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çalışma, Galataport'un şehirle etkileşimini, tarihsel ve kültürel bağlamda nasıl şekillendiğini detaylı bir biçimde incelemiştir.

1.2. Araştırma Soruları ve Hipotezler

Bu çalışmada yanıt aranan temel araştırma soruları şunlardır:

- Kentsel iç mekânlar, bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal deneyimlerini nasıl etkilemektedir?
- Galataport projesi, yeşil alan kullanımı, estetik nitelik, kültürel bütünleşme ve sürdürülebilirlik açısından ne düzeyde başarılıdır?
- Bu mekânlar, kent kimliği ve kullanıcı aidiyeti üzerinde nasıl bir rol oynamaktadır?

Araştırmanın hipotezi; Galataport projesinde yer alan kentsel iç mekânların, bireylerin sosyal etkileşimini desteklediği, psikolojik konfor sağladığı ve sürdürülebilir kentsel yaşam için olumlu katkılar sunduğu yönündedir.

1.3. Yöntem ve Kapsam

Araştırma, nitel (kalitatif) araştırma yönteminin yanı sıra nicel verilerle de desteklenmiştir. Literatür taraması, yerinde gözlem, görsel analiz ve proje alanına ilişkin mekânsal değerlendirmeler yoluyla veri toplanmıştır. Galataport projesi, hem fiziksel düzenleme hem de sosyal-kültürel entegrasyon bakımından analiz edilmiştir. Bu bağlamda, kullanıcı algısını daha nesnel analiz edebilmek adına uzman görüşlerine dayalı bir anket çalışması uygulanmıştır. Bu kapsamda, 5 uzman (3 mimar ve 2 iç mimar) ile 1–5 arasında Likert tipi ölçek kullanılarak değerlendirmeler alınmıştır. Uzmanlardan, Galataport projesinin üç temel bölgesi (kıyı bandı, otel alanı, terminal) altı ana ölçüt üzerinden değerlendirilmiştir. Anket verileri, alan çalışmasının nicel boyutunu desteklemek ve mekânsal kalite algısını çok yönlü analiz etmek amacıyla kullanılmış, ilgili bölümde tablo ve görsellerle detaylandırılmıştır.

Çalışma kapsamında; proje sahasındaki yeşil alanların dağılımı, kamusal kullanıma açıklığı, sosyal etkileşim alanları, estetik ve kültürel göstergeler ile psikolojik ve sağlık etkileri detaylı olarak değerlendirilmiş; bu bulgular üzerinden yorum ve çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırmada veri toplama süreci, proje alanındaki yerinde gözlemler ve fotoğraf analizleri gibi araçlarla desteklenmiştir. Ayrıca, alanın fiziksel yapısı ve sosyal etkileri üzerine yapılan analizlerde, kullanıcı geri bildirimleri ve mekânsal etkileşimler de dikkate alınmıştır.

Sosyal etkileşim ve psikolojik iyilik hali üzerindeki etkileri daha iyi anlayabilmek için, projenin farklı bölgelerinde kullanıcılar arasında yapılan gözlemlerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda, yapısal analizler ve görsel değerlendirmeler ile projenin kültürel etkileri de derinlemesine incelenmiştir. Araştırmada, yeşil alan kullanımı, kamusal alanların erişilebilirliği ve estetik değerlerin yanı sıra, sürdürülebilirlik uygulamaları ve sosyal bağların güçlendirilmesi gibi faktörler detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Galataport projesi, İstanbul'un tarihi bir liman bölgesinde gerçekleştirilmiş çağdaş bir kentsel dönüşüm projesi olarak seçilmiştir. Bu proje, şehrin tarihsel dokusuyla bütünleşik bir biçimde yeniden işlevlendirilmiş olması ve çeşitli kullanım alanlarına sahip olmasıyla dikkat çekmektedir. Galataport, yalnızca bir sahil düzenlemesi değil, aynı zamanda sosyal etkileşim, kültürel faaliyetler, yeşil alan kullanımı ve sürdürülebilirlik ilkelerinin bütünleşik olarak ele alındığı bir projedir. Proje, kentsel iç mekan tasarımında birçok farklı fonksiyonu barındıran ve çevreye uyumlu bir biçimde tasarlanmış olan alanlarıyla, kentsel yaşam kalitesine katkı sağlamayı hedeflemiştir.

Galataport'un seçilmesindeki bir diğer önemli neden, İstanbul'un dinamik sosyal yapısını yansıtan çok çeşitli fonksiyonları barındırmasıdır. Proje, turizm, ticaret, kültürel etkinlikler ve yeşil alanlar gibi birçok farklı işlevi bünyesinde barındıran bir alan olarak, kentsel iç mekân tasarımında farklı kriterlerin nasıl bir arada uygulanabileceğine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ayrıca, Galataport'un sürdürülebilirlik ve çevre dostu tasarım stratejileriyle öne çıkması, kentsel iç mekanların geleceği üzerine yapılacak analizler için de önemli bir referans noktası sunmaktadır.

Bu tez, beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı ve önemi ele alınarak, kentsel iç mekân kavramı genel bir bakışla tanımlanacak ve araştırmanın temeli açıklanmıştır. İkinci bölümde, kentsel iç mekânların tanımı, tarihsel gelişimi ve kamusal alanlarla ilişkisi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Üçüncü bölümde, kentsel

yeşil alanların tanımı, fonksiyonları ve sosyal etkileri üzerine bir analiz yapılacak, aynı zamanda yeşil alanların estetik ve kültürel katkıları da tartışılmıştır. Dördüncü bölümde, Galataport projesi üzerinden kentsel iç mekân tasarımı analiz edilmiş ve proje örneği üzerinden bu kavramların nasıl uygulandığı değerlendirilmiştir. Son olarak, beşinci bölümde, çalışmanın bulguları özetlenecek ve geleceğe yönelik öneriler sunulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KENT VE İÇ MİMARLIK KESİŞİMİNDE ‘KENTSEL İÇ MEKÂN’

Günümüz kent yaşamı, yalnızca fiziksel mekânlardan ibaret olmayan; bireylerin sosyal etkileşimde bulunduğu, kimlik inşasının gerçekleştiği ve kolektif hafızanın şekillendiği karmaşık yapılarla örülüdür. Bu bağlamda, iç mekânlar, sadece yapısal düzenlemeler olarak değil; aynı zamanda bireylerin sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılayan ve kentle olan bağlarını güçlendiren alanlar olarak öne çıkmaktadır. Kent planlaması ile iç mimarlığın kesişiminde yer alan kentsel iç mekân kavramı, mekânın estetik ve işlevsel boyutlarının ötesinde, toplumsal sürdürülebilirliğe katkı sağlayan bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Bu bölümde, kentsel iç mekân kavramı detaylı biçimde ele alınmıştır; fiziksel, sosyal ve kültürel açılardan nasıl şekillendiği irdelenmiştir.

2.1. Kentsel İç Mekân Kavramı ve Tanımı

Kentsel iç mekân kavramı, geleneksel mimarlık literatüründe genellikle yapıların içinde yer alan kapalı alanları ifade etmek için kullanılmakta iken, çağdaş kentsel planlama ve çevresel tasarım yaklaşımlarında bu kavram çok daha geniş ve çok katmanlı bir içerik kazanmaktadır. Bu kapsamda, kentsel iç mekân yalnızca yapıların iç hacimleriyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda şehirdeki kamusal kullanım için düzenlenmiş açık alanları, yeşil alanları, yarı kamusal meydanları ve sosyal etkileşim alanlarını da içine alan bir kavramsal çerçevede değerlendirilmektedir (Tüfekci, 2021; Erdem, 2020).

Bu tanım doğrultusunda, kentsel iç mekânlar; parklar, kent meydanları, sokak arası boşluklar, yeşil koridorlar, yaya yolları, sahil şeritleri ve rekreatif amaçlı yeşil çatılar gibi yapılar arasında veya çevresinde düzenlenmiş, insan etkileşimine açık, erişilebilir, fonksiyonel ve çoğu zaman doğal unsurlarla bütünleşmiş fiziksel alanları kapsamaktadır. Bu alanlar, şehir yaşamının vazgeçilmez bir parçası olarak; kentlilerin sosyalleştiği, nefes aldığı, doğayla temas kurduğu ve kamusal yaşamın bir parçası hâline geldiği yerlerdir. Böylece kentsel iç mekân kavramı, yalnızca mimari bir öge

olmanın ötesinde sosyal, ekolojik ve psikolojik bir işlevsellik de taşımaktadır (Aydın, 2020).

Bu tür mekânlar, kent planlamasında çok boyutlu anlamlar yüklenerek değerlendirilmektedir. Öncelikle çevresel sürdürülebilirlik bağlamında, bu alanlar karbon emilimi, hava sirkülasyonu ve ısı adası etkisinin azaltılması gibi ekosistem hizmetleri sunmakta; aynı zamanda yağmur suyu yönetimi, toprak geçirgenliği ve kentsel mikroiklim koşullarının iyileştirilmesi gibi işlevleriyle şehirlerin iklim değişikliğine karşı direnç geliştirmesine katkı sunmaktadır. Bu yönüyle, kentsel iç mekânlar sadece pasif dinlenme alanları değil, aynı zamanda aktif çevresel denge unsurları olarak da değerlendirilmektedir (Yılmaz, 2019; Tekin, 2022).

Ayrıca, kentsel iç mekânların kullanıcı profilleri açısından erişilebilirlik ve kapsayıcılık ilkeleriyle tasarlanmış olması, bu alanların demokratik niteliğini güçlendirmektedir. Kadınların, çocukların, yaşlıların ve dezavantajlı bireylerin güvenle kullanabileceği nitelikte kurgulanan açık ve yeşil alanlar, kent yaşamında sosyal adaletin tesis edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu mekânların, toplumsal tabakalar arasında etkileşim zeminleri yaratarak sosyal bütünleşmeyi artırdığı; farklı kültürlerden bireylerin ortak hafızalar oluşturmaya olanak sunduğu görülmektedir. Böylece kentsel iç mekânlar, kent kimliğinin kolektif inşasında da önemli rol üstlenmektedir (Demirtaş, 2022; Çakır, 2019).

Kentsel iç mekânların kavramsallaştırılmasında bir diğer önemli husus, bu mekânların bireylerin mekânsal aidiyet geliştirmesine nasıl katkı sunduğudur. Açık alan niteliği taşıyan bu yapılar, kent sakinlerinin kentle kurduğu duygusal ve kültürel bağların fiziksel bir tezahürü niteliğindedir. Günlük yaşantının önemli bir parçası hâline gelen bu alanlar, bireylere yalnızca doğayla etkileşim değil, aynı zamanda sakinleşme, sosyalleşme, üretkenlik ve yaratıcı faaliyetlere katılım gibi çok katmanlı deneyimler de sunmaktadır. Bu nedenle, kentsel iç mekânların tasarımı, sadece estetik değil; psikolojik, sosyolojik ve çevresel etmenleri de dikkate alan bütüncül bir anlayışla yapılmalıdır (Öztürk, 2018).

Günümüzde hızlı kentleşme, nüfus artışı ve yapılı çevrenin genişlemesiyle birlikte kentsel iç mekânların hem miktarı hem de kalitesi tehdit altındadır. Bu durum, kamusal açık alanların yeniden tanımlanmasını ve planlama süreçlerinde daha merkezi bir rol üstlenmesini zorunlu kılmaktadır. Kentsel iç mekânların sayısal olarak artırılması

kadar, bu alanların niteliğinin geliştirilmesi de büyük önem arz etmektedir. Özellikle pandemi sonrası dönemde, insanların açık ve yarı açık mekânlara yönelimi göz önünde bulundurulduğunda; bu alanların kent sağlığı, refahı ve sosyal dirençlilik açısından stratejik bir araç hâline geldiği görülmektedir (Erdem, 2020; Yılmaz, 2019).

Bu kapsamda, kentsel iç mekân kavramının yalnızca fiziki düzenleme değil; mekânın sunduğu deneyim, kullanıcı memnuniyeti, kültürel süreklilik ve çevresel etki gibi çok boyutlu ölçütler doğrultusunda ele alınması gerekmektedir. Planlamacıların, peyzaj mimarlarının ve yerel yönetimlerin bu alanları sadece “boşluk” ya da “yeşillik” değil, aktif kamusal etkileşim sahaları ve sürdürülebilir kent gelişiminin çekirdek unsurları olarak görmesi, çağdaş şehircilik anlayışının gereğidir.

Potsdamer Platz, Berlin'in tarihi ile modern dokusunu bir araya getiren, kentsel iç mekân ile kent ilişkisini güçlü bir şekilde yansıtan bir alandır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra harap olan bu bölge, zamanla yeniden planlanarak modern bir iş, alışveriş ile kültür merkezi hâline gelmiştir. Geniş yaya alanları, ticari kompleksler ile kamusal etkinlik alanları ile kentsel iç mekânın, kent hayatının dinamikleriyle nasıl bütünleştiğini göstermektedir (bkz. Şekil 2.1; Müller, 2015).

Şekil 2.1: Potsdamer Platz

Kaynak: Koreng, A., 2016

Kapalıçarşı, İstanbul'un en eski ile en yoğun kentsel iç mekânlarından biri olup, kent ile iç mekân ilişkisini yüzyıllardır canlı tutmaktadır. Ticaret merkezi şeklinde kullanılan bu yapı hem ekonomik hem de sosyal bir çekim noktası şeklinde kentsel dokunun ayrılmaz bir parçası olmuştur. Kapalıçarşı, kent içindeki kamusal alanların, ticaretle ile sosyal hayatla nasıl iç içe geçebileceğinin önemli bir örneğidir (bkz. Şekil 2.2; Yıldız, 2018).

Şekil 2.2: Grand Bazaar (Kapalıçarşı)

Kaynak: Merodio, I., 2024

Kentsel iç mekân kavramı, kent morfolojisi ve mekânsal kuramlar çerçevesinde değerlendirildiğinde, yalnızca fiziksel bir sınır ya da yapının iç hacmiyle sınırlı olmayan, sosyo-kültürel ve ekonomik etmenlerle çok boyutlu bir yapı kazanan, dinamik ve yaşayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel anlamda iç mekân, dört duvar arasında sınırlandırılmış kapalı hacimler olarak tanımlanabilirken, kentsel iç mekân kavramı bu tanımın ötesine geçerek, kamusal ve yarı kamusal alanları da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bu bağlamda, sokaklar, meydanlar, pasajlar, avlular, çarşılar, pazar yerleri ve diğer kamusal alanlar, kent yaşamının dinamiklerini yansıtan ve çok katmanlı deneyimler sunan karmaşık sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentsel iç mekânlar sadece fiziksel olarak var olan yapılar değil, aynı zamanda toplumsal etkileşimlerin, sosyo-kültürel aktarımın ve ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı merkezler olarak da işlev görmektedir. Bir mekânın sadece mimari ve fiziksel özellikleri ile değil, kullanıcıların gündelik yaşam pratiğini şekillendirme biçimiyle de tanımlanabileceği düşünüldüğünde, kentsel iç mekânların anlamının da toplumsal dinamikler ve insan davranışları üzerinden şekillendiği söylenebilir.

Bu anlamda, kentsel iç mekânların tanımını yaparken yalnızca fiziksel boyuta odaklanmak eksik kalacaktır. Kullanıcı deneyimleri, toplumsal bellek, tarihsel süreklilik ve kentsel dinamikler gibi farklı bileşenler, bu mekânların düşünsel boyutunu oluşturmaktadır. Örneğin, bir meydan gün içinde farklı zaman dilimlerinde farklı işlevler üstlenerek, kentsel iç mekânın değişken ve esnek yapısını ortaya koymaktadır. Aynı alan sabah saatlerinde işine giden bireyler için bir geçiş alanı iken, öğle saatlerinde dinlenme ve sosyalleşme mekânına dönüşebilmekte, akşam saatlerinde ise farklı etkinliklere ev sahipliği yapabilmektedir.

Benzer biçimde, kapalı alışveriş merkezleri, pasajlar ve kamusal binalar da kentsel iç mekân tanımı içerisinde yer almakta olup, kullanıcıların farklı gereksinimlerine yanıt veren ve çok işlevli yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Alışveriş merkezleri yalnızca ticari faaliyetleri barındıran mekânlar olmayıp, sosyalleşme, dinlenme ve eğlence gibi farklı işlevleri de üzerinde taşıyan kompleks organizasyonlar olarak düşünülebilir. Aynı zamanda, bu mekânlar, kentli bireylerin hava koşullarından bağımsız bir şekilde kamusal hayata katılımını mümkün kılan, planlı ve düzenli iç mekân deneyimleri sunmaktadır.

Kentsel iç mekânlar, aynı zamanda sürekli bir değişim ve dönüşüm süreci içerisindeydir. Bu değişim, kentsel dinamiklerle, toplumsal normlarla ve ekonomik yapılarla şekillenmekte olup, mekânların kullanım amacı, yoğunluğu ve fonksiyonları zaman içerisinde farklılaşmaktadır. Örneğin, Londra'daki Borough Market, sabah saatlerinde bir pazar alanı olarak faaliyet gösterirken, öğle ve akşam saatlerinde turistik bir destinasyon ve sosyalleşme alanına dönüşmekte; Tokyo'daki Shibuya Meydanı ise gündüz ticaret ve alışveriş faaliyeti için yoğun olarak kullanılırken, gece saatlerinde farklı sosyal etkinliklerle başka bir kimliğe bürünmektedir. Bu dönüşümler, kentsel iç mekânların dinamik yapısını ortaya koyarak, mekânların statik değil, yaşayan ve sürekli gelişen organizmalar olduğunu göstermektedir.

Kent kimliği ve kolektif hafıza bağlamında kentsel iç mekânların oynadığı rol de oldukça önemlidir. Mekânsal süreklilik, kullanıcılarda aidiyet duygusunu pekiştirerek, mekânın anlam katmanlarını derinleştirmektedir. Tarihi yapılarla bütünleşmiş kentsel iç mekânlar, kent belleğinin korunmasına ve nesiller arasında aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Örneğın, Helsinki'deki Lasipalatsi Meydanı ve Amos Rex Yeraltı Müzesi, kamusal ve özel alanlar arasındaki sınırların geçirgenliğini vurgulayarak kullanıcı deneyimini çeşitlendirmektedir. Benzer şekilde, Galataport gibi projeler, tarihî dokuyu modern tasarım anlayışlarıyla birleştirerek mekânsal deneyimlerin zenginleşmesine olanak tanımaktadır.

Kentsel iç mekânların sosyo-ekonomik etkileri de kent planlamasında önemli bir yer tutmaktadır. Örneğın, Barselona'da uygulanan "Superblocks" kent planlama modeli, araç trafiğini azaltarak kamusal iç mekânları yayalaştırmayı ile böylece yerel ekonomiyi canlandırmayı hedeflemektedir. Benzer şekilde, New York'un High Line projesi, eski bir tren yolunun dönüştürülerek yeşil bir yürüyüş alanına çevrilmesiyle kentsel iç mekânın ekonomik değerini artırmakta ile çevresindeki ticari faaliyetleri canlandırmaktadır. Bu tür örnekler, kentsel iç mekânların ekonomik kalkınmayı teşvik edici ile sosyal bağları güçlendirici etkilerini ortaya koymaktadır.

Kentsel iç mekân kavramı, fiziksel sınırların ötesinde, sosyo-kültürel, ekonomik ve tarihsel katmanlarla zenginleşen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu mekânlar, bireylerin kentle kurduğu ilişkilerin merkezinde yer almakta, sosyal bağların oluştuğu, kültürel kimliğin inşa edildiği ve ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği kompleks organizasyonlar sunmaktadır. Tasarım süreçlerinde, bu alanların kullanıcı odaklı, erişilebilir ve esnek olması büyük önem taşımaktadır. Kentsel iç mekânların sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yaklaşımla ele alınması, kent yaşamının canlılığını ve sosyal etkileşimlerin sürekliliğini sağlamak adına kritik bir gereklilik olarak görülmektedir.

The High Line, Manhattan'da eski bir demir yolunun üzerine inşa edilmiş bir park şeklinde, "kentsel iç mekân" kavramının geleneksel sınırlarını aşan bir örnek şeklinde öne çıkmaktadır. Bu proje, iç mekân ile dış mekân arasındaki sınırları bulanıklaştırarak, kullanıcılar için işlevsel ile estetik deneyimler sunan bir alan oluşturmaktadır. Yüksek hattın tasarımı, mimarlık, peyzaj ile kent planlamasını

birleştirerek sosyal etkileşimleri teşvik etmektedir (bkz. Şekil 2.3; Gl & Küçük, 2001).

Şekil 2.3: The High Line

Kaynak: Roux, F., 2017

Zorlu PSM, İstanbul'da, kültürel ile sosyal deneyimlerin kentsel i mekânlarla nasıl etkileşim içinde olduğunu gösteren önemli bir örnektir. Konserler, tiyatro oyunları ile performanslar gibi etkinliklerin düzenlendiği bu bina, yenilikçi tasarım unsurlarıyla kentsel mekâna katkı sağlamakta ile i mekân tasarımını kentsel alanda önemli bir sosyal deneyim haline getirmektedir (bkz. Şekil 2.4; Karayılanoğlu, 2020).

Şekil 2.4: Zorlu PSM

Kaynak: Moser, J., 2022

2.2. Kentsel İç Mekânın Tarihsel Gelişimi

Kentsel iç mekânların tarihsel gelişimi, kentleşme süreçleri ve toplumsal formasyonlarla doğrudan ilişkili olup, mekânsal pratikler, kültürel üretimler ve ekonomik dönüşümler çerçevesinde sürekli bir değişim geçirmektedir. Antik çağlardan itibaren, agora, forum, çarşı ve kapalı kamusal alanlar, yalnızca ticari faaliyetlerin gerçekleştiği yerler olmaktan öte, toplumsal etkileşimin, kolektif belleğin ve politik karar alma süreçlerinin mekânsal karşılıkları olarak önem kazanmıştır. Kentsel iç mekânların form ve işlevi, içinde buldukları tarihsel bağlamın sosyal ve ekonomik dinamikleri doğrultusunda biçimlenmiş, kent morfolojisinin temel yapı taşlarından biri olarak yeniden üretilmiştir.

Bu bağlamda, iç mekânların yalnızca fiziksel yapılar şeklinde değil, aynı zamanda sosyal ile kültürel pratiklerin inşa edildiği ile yeniden üretildiği ortamlar şeklinde ele alınması gerekmektedir. Özellikle kamusal iç mekânlar, bireylerin kentle kurduğu ilişkileri, aidiyet duygularını ile sosyal kimliklerini şekillendirmeleri açısından kritik bir rol oynamaktadır. Kentsel iç mekânların yalnızca fiziksel barınma ile işlevsellik üzerinden değerlendirilemeyeceğini, aksine, mekânsal deneyimlerin bireylerin kimlik inşasında ile toplumsal yapının sürdürülebilirliğinde temel belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Geleneksel ile çağdaş iç mekân tasarımının bu çerçevede ele alınması, kentsel belleğin ile kolektif hafızanın sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir (Öztürk, 2018).

Kentsel iç mekânların değişen işlevleri, yalnızca sosyo-ekonomik faktörler ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda psikolojik ile sosyolojik etkiler de taşımaktadır. Kentsel iç mekânların kent içindeki sosyal örgütlenmeyi destekleyen, bireyler arası ilişkileri şekillendiren ile topluluk bilincini güçlendiren yapılar olduğunu belirtmektedir. Kentsel iç mekânlar, yalnızca bireysel konfor ile işlevsellik açısından değil, toplumsal etkileşimi kolaylaştırıcı ile katılımcı bir kent yaşamını teşvik edici mekânsal organizasyonlar şeklinde değerlendirilmelidir. Özellikle modern kent bağlamında iç mekânların sosyal etkileşim ile kültürel alışverişini destekleyen dinamikler içermesi, kentlilerin toplumsal entegrasyon süreçlerini doğrudan etkilemektedir (Erdem, 2020).

Kentsel iç mekânların dönüşümü yalnızca fiziksel yapıların değişimiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda toplumsal pratikler, bireysel deneyimler ile kolektif hafızayla da şekillenmektedir. İç mekânların toplumsal bağları güçlendiren ile kentsel

katılımı artıran mekânsal konfigürasyonlar sunduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, iç mekânların tasarım süreci, kullanıcıların mekânı nasıl deneyimlediği ile nasıl bir sosyal iletişim ağı oluşturduğu ile doğrudan ilişkilidir. Kamusal alanların fiziksel nitelikleri, bireylerin birbirleriyle etkileşimini artıracak şekilde düzenlendiğinde, sosyal bağların güçlenmesine ile kültürel etkileşimlerin zenginleşmesine olanak tanımaktadır (Çakır, 2019).

Tarihsel perspektiften bakıldığında, 19. yüzyıl sanayi kentlerinde iç mekânlar büyük ölçüde üretim, emek süreçleri ile sosyo-ekonomik hiyerarşiler ile ilişkilendirilmişken, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren iç mekânların sosyal ile kültürel boyutları ön plana çıkmaya başlamıştır. Post-endüstriyel kentlerde iç mekânlar, bireysel ile kolektif kimliklerin şekillendiği, toplumsal etkileşimin ile ekonomik dinamiklerin belirginleştiği alanlar şeklinde değerlendirilmektedir. Kentsel iç mekânların bireylerin sosyo-psikolojik gereksinimlerini karşılayan ile onları toplumsal yapıyla bütünleştiren unsurlar olduğunu ileri sürmektedir. Günümüzde ise kentsel iç mekânların sosyal ile kültürel işlevleri daha da önem kazanarak, kamusal alanların demokratikleşmesi, erişilebilirliği ile kapsayıcılığı gibi kavramlarla birlikte ele alınmaktadır (Demirtaş, 2022).

Kentsel iç mekânların tarihsel süreç içerisindeki dönüşümü, yalnızca fiziksel yapıların değişimiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel bağlarla da şekillenmektedir. Kentsel iç mekânlar, tarih boyunca farklı işlevler üstlenerek kent yaşamının önemli bir bileşeni olmuş, toplumların gelişiminde belirleyici bir unsur olarak varlık göstermektedir. Gelecekte kentsel iç mekânların, teknolojik gelişmeler, sürdürülebilirlik yaklaşımları ve toplumsal gereksinimler doğrultusunda yeniden tanımlanması kaçınılmazdır. Kentsel tasarım süreçlerinde, iç mekânların sosyal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin dikkate alınması, kent yaşamının sürdürülebilirliği açısından önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Böylece, kentlerin kimliklerini ve toplumsal yapılarının dinamiklerini koruyarak, gelecek kuşaklara aktarılabilir nitelikte iç mekânlar üretmek mümkün olacaktır.

Louvre Müzesi, tarihsel gelişimi boyunca, kentsel iç mekânların evrimini gözler önüne seren bir örnektir. Başlangıçta bir kraliyet sarayı olarak inşa edilen Louvre, zamanla bir müzeye dönüşerek, iç mekân ve yapıların sosyal ihtiyaçlara göre nasıl

şekillendiğini ve farklı kültürel akımların nasıl birleştiğini göstermektedir (bkz. Şekil 2.5; Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019).

Şekil 2.5: The Louvre

Kaynak: Song, B. L., 2007

Topkapı Sarayı, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetim merkezi olarak önemli bir tarihsel iç mekân örneği sunmaktadır. Saray, zaman içinde hem mimari hem de işlevsel olarak gelişmiş ve kültürel bağlamda kentsel iç mekânların sosyal ve siyasal anlamdaki rolünü yansıtmaktadır (bkz. Şekil 2.6; Çakır, 2019).

Şekil 2.6: Topkapı Sarayı

Kaynak: Kozlenko, M., 2016

2.2.1. Antik Dönem

Antik dönemde kentsel iç mekânlar, yalnızca barınma işleviyle sınırlı kalmayan, aynı zamanda sosyal, kültürel ve politik etkileşimlerin gerçekleştiği çok yönlü mekânlar olarak varlık göstermektedir. Bu mekânlar, kent yaşamının temel unsurlarından biri hâline gelmiş olup, bireylerin toplumsal rollerini pekiştirdiği, kamusal yaşama katılım sağladığı ve kültürel kimliklerini ifade ettiği alanlar olarak önem taşımaktadır. Antik Yunan ve Roma kentlerinde iç mekânlar, kamusal alanlarla bütünleşik bir biçimde toplumun kolektif belleğini şekillendiren unsurlar arasında yer almaktadır. Agora, forum ve hamam gibi mekânlar, yalnızca ticaretin ve ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü yerler olmanın ötesinde, toplumsal ilişkilerin ve siyasal söylemlerin geliştiği, kolektif kimliğin inşa edildiği merkezler olarak varlık göstermektedir.

Özellikle Yunan kentlerinde agora, ticaretin yanı sıra siyasal tartışmaların yapıldığı, halkın bir araya gelerek ortak kararlar aldığı bir mekânsal örgütlenme şeklinde işlev görmektedir. Bu bağlamda, agora, Antik Yunan kent yaşamının en önemli bileşenlerinden biri olup, kentlilerin birbirleriyle sosyal ilişkiler kurmasına ile demokratik süreçlere katılmasına olanak tanımaktadır. Benzer şekilde Roma kentlerinde forum, yalnızca ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü bir alan olmanın ötesinde, hukuk, siyaset ile sosyal etkileşimin merkezi şeklinde konumlanmaktadır. Bu mekânlar, bireylerin sosyal kimliklerini pekiştirdiği ile toplumsal aidiyetlerini güçlendirdiği alanlar şeklinde kent yaşamına entegre olmaktadır (bkz. Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019).

Antik dönem kentsel iç mekânlarının yalnızca fiziksel barınma ile ekonomik işlevlerle sınırlı olmadığı, toplumsal organizasyonun şekillenmesine ile kültürel kimliğin inşasına katkı sunduğu görülmektedir. Yunan ile Roma kentlerinde iç mekânlar, bireylerin sosyal statülerini ile kamusal rollerini sergileyebileceği kamusal alanlarla iç içe geçmiş bir yapı sergilemektedir. Bu tür mekânsal organizasyon, toplumsal etkileşimi artırarak kent sakinleri arasındaki bağları güçlendirmekte ile bireylerin kentle kurduğu ilişkiyi derinleştirmektedir. Kentsel iç mekânların, toplumsal yapının inşasında temel bir unsur şeklinde konumlandığı bu süreç, günümüzde de modern kent planlaması ile iç mekân tasarımında referans alınan bir yaklaşımdır (bkz. Gül & Küçük, 2001).

Antik dönem iç mekânlarının bir diğer önemli niteliği, estetik ile sembolik işlevleri bünyesinde barındırmasıdır. Roma döneminde kamuya açık iç mekânlarda kullanılan süslemeler, yalnızca dekoratif unsurlar şeklinde değil, aynı zamanda ideolojik ile kültürel anlamlar taşıyan öğeler şeklinde değerlendirilmiştir. Heykeller, freskler ile mozaikler gibi sanatsal öğeler, kamusal yapıları süsleyerek toplumsal kimliğin ile kolektif belleğin oluşturulmasına katkı sunmaktadır. Roma hamamları da bu bağlamda ele alındığında, yalnızca hijyen ile dinlenme amacıyla değil, aynı zamanda toplumsal ile kültürel buluşmaların gerçekleştiği, bireyler arasında sosyal ilişkilerin kurulduğu alanlar şeklinde öne çıkmaktadır (bkz. Öztürk, 2018).

Antik dönemde kentsel iç mekânlar, yalnızca bireyler arası ilişkileri değil, aynı zamanda toplumsal hiyerarşiyi ile sınıfsal farklılıkları da yansıtan unsurlar içermektedir. Roma İmparatorluğu'nda iç mekânlar, toplumsal statüyü belirleyen göstergeler şeklinde değerlendirilmekte olup, elit kesim tarafından sahiplenilen lüks konutlar ile gösterişli yapılar, mekânsal organizasyon içinde ayrıcalıklı bir konuma yerleştirilmektedir. Bu tür iç mekânlar, yalnızca bireysel kullanım alanları şeklinde değil, aynı zamanda siyasi güç ile toplumsal prestij bir göstergesi şeklinde varlık göstermektedir. Roma hamamları gibi kamusal yapılar, tüm sınıflardan insanları bir araya getiren alanlar şeklinde işlev görse de mekânın içindeki bölümlenme, sosyal tabakalaşmayı da yansıtacak şekilde kurgulanmaktadır. Bu bağlamda, iç mekânların fiziksel yapısı ile mekânsal organizasyonu, yalnızca estetik ile fonksiyonel kaygılarla değil, aynı zamanda toplumsal düzenin sürdürülmesi ile kültürel değerlerin aktarılması amacıyla şekillendirilmektedir (bkz. Demirtaş, 2022).

Antik dönem kentsel iç mekânları, toplumsal yapının şekillenmesinde, bireylerin sosyal rollerinin ile kimliklerinin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu mekânlar, sosyal etkileşimleri güçlendiren, kültürel kimliği pekiştiren ile toplumsal organizasyonu destekleyen unsurlar şeklinde kent yaşamının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Antik dönemdeki mekânsal kurguların günümüz iç mekân tasarımlarına ilham verdiği, özellikle kamusal alanların sosyal etkileşimi artıracak şekilde planlanmasının kökenlerinin bu dönemde şekillendiği görülmektedir. Antik dönem kentsel iç mekânlarının sunduğu kamusal yaşam modeli, günümüzde de kentlerin sosyal yapısını güçlendiren bir referans noktası şeklinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, kentsel iç mekânların tarihsel perspektiften ele

alınması, mekânın yalnızca fiziksel boyutuyla değil, sosyo-kültürel işlevleriyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (bkz. Öztürk, 2018)

2.2.2. Orta Çağ

Orta Çağ'da kentsel iç mekânlar, toplumsal yapıyı ve dini inançları yansıtan önemli alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde iç mekânlar, yalnızca yaşam alanları değil, aynı zamanda dini, kültürel ve toplumsal etkileşimlerin merkezi olmuştur. Kiliseler, manastırlar ve saraylar gibi yapılar, Orta Çağ toplumunun sosyal ve kültürel yapısının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. İç mekânlar, dini sembolizm, toplumsal hiyerarşi ve feodal düzenin birer yansıması olarak tasarlanmıştır.

Orta Çağ'da, özellikle Avrupa'da, iç mekânların tasarımı, dini inançların ile toplumsal hiyerarşinin bir yansıması şeklinde şekillenmiştir. Kiliselerin ile katedrallerin iç mekânları, Tanrı'nın gücünü ile kutsallığını simgeleyen sembollerle süslenmiş, bu mekânlar insanları manevi şekilde yükseltmeyi amaçlayan birer ibadet alanı şeklinde inşa edilmiştir. Gotik kiliseler, yüksek tavanları, büyük vitray pencereleri ile karmaşık yapıları ile dönemin en dikkat çekici iç mekânlarıdır. Bu iç mekânlarda, ışığın ile gölgenin oyunuyla dini bir atmosfer yaratılmaya çalışılmaktadır (Kaya, 2021). Bu, Orta Çağ'da iç mekânın yalnızca bir yaşam alanı olmadığını, aynı zamanda bireylerin manevi deneyimlerini şekillendiren bir alan olduğunu göstermektedir. Gotik kiliselerin ışık ile gölge oyunları, Tanrı'nın yüceliğini ile kutsallığını vurgulamak amacıyla kullanılan bir tasarım aracıdır.

Orta Çağ'da iç mekânlar, aynı zamanda toplumsal sınıfların ayrımını da simgelemektedir. Örneğin, kiliselerde zenginlerin oturduğu yerler, fakirlerin bulunduğu alanlardan daha ihtişamlıydı. Bu tür yapılar, aynı zamanda dönemin feodal düzenini ile sosyal hiyerarşisini gözler önüne sermektedir (Çakır, 2019). Bu durum, Orta Çağ toplumlarının katmanlı yapısını ile toplumsal sınıf ayrımını nasıl iç mekânlar üzerinden sembolize ettiklerini ortaya koymaktadır. Zenginlerin özel alanları ile fakirlerin yerlerinin farklılığı, sosyal eşitsizliği doğrudan mekân içinde yansıtmaktadır.

Orta Çağ'daki iç mekânlar, yalnızca dini alanlar değil, aynı zamanda feodal toplumun gücünü simgeleyen saraylar ile kale iç mekânları da önemli bir rol oynamaktadır. Saraylar ile kaleler, dönemin hükümdarlarının ile soylularının iktidarlarını pekiştirmek için ihtişamla inşa edilmiştir. Bu tür iç mekânlar, genellikle büyük salonlar, gösterişli oturma alanları ile hükümet işlerinin yapıldığı yerlerden oluşmaktadır. Saray iç mekânları, gücün ile zenginliğin göstergesi şeklinde büyük bir öneme sahiptir (Erdem, 2020). Bu iç mekânlar, sadece hükümdarların güçlerini simgelemekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal düzenin pekiştirilmesine yardımcı olan birer araç şeklinde da işlev görmektedir. Saraylar ile kaleler, sadece ihtişamlı olmaktan çok, dönemin toplumsal hiyerarşisini ile feodal yapısını somut bir şekilde yansıtmaktadır.

Manastırlar ile dini yapılar, Orta Çağ'da iç mekânların bir başka önemli türüdür. Bu yapılar, toplumda dini yaşamın merkezi olmuş ile dini ritüellerin gerçekleştirilmesi için özel şekilde tasarlanmıştır. Manastırlarda, ibadet alanları ile dini etkinlikler için ayrılmış mekânlar hem dini hem de toplumsal açıdan büyük bir öneme sahiptir. Manastırların iç mekânlarında, sade ile mütevazı bir tasarım öne çıkmakta, aynı zamanda dini ritüellerin doğru bir şekilde yerine getirilmesine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmiştir (Kara, 2022). Bu, manastırların sadece birer dini mekân olmadığını, aynı zamanda sosyal yapıyı ile dini pratiği şekillendiren önemli alanlar olduğunu göstermektedir. Manastırlardaki sadelik, dönemin dini değerlerine uygun şekilde tasarlanmış ile toplumun manevi yaşamını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Orta Çağ kentsel iç mekânlarının tasarımı, dönemin toplumsal yapısını ile değerlerini yansıtmaktadır. Bu iç mekânlar, özellikle dini inançlar, sosyal hiyerarşi ile güç ilişkileri üzerinden şekillenmiştir. Kiliseler, saraylar ile manastırlar gibi mekânlar, toplumsal yapının ile feodal düzenin birer yansıması olmuştur. Bu dönemde iç mekânların tasarımında, sadece estetik değil, aynı zamanda dini ile toplumsal işlevsellik de önemli bir rol oynamaktadır. Orta Çağ iç mekânları hem bireylerin manevi deneyimlerini şekillendiren hem de toplumsal hiyerarşinin pekiştirilmesine katkı sağlayan alanlar şeklinde, bu dönemin kültürel kimliğini oluşturmuştur (Kaya, 2021). Bu, iç mekânların sadece fiziksel alanlar olmanın ötesine geçtiğini, toplumsal ile kültürel işlevler taşıyan, dönemin ideolojisini yansıtan mekânlar haline geldiklerini göstermektedir.

Orta Çağ'daki iç mekânlar, dönemin dini, toplumsal ile kültürel yapısının birer yansıması şeklinde şekillenmiştir. Bu iç mekânlar, sadece fiziksel alanlar değil, aynı zamanda dönemin sosyal hiyerarşisini, dini inançları ile kültürel değerleri pekiştiren sembolik alanlar olmuştur. Orta Çağ iç mekânlarının, günümüz iç mekân tasarımına etkisi, toplumların kimlik ile kültürel değerlerini nasıl yansıttığını anlamamıza yardımcı olmaktadır (Erdem, 2020). Orta Çağ iç mekânlarının sembolik anlamları, günümüzde iç mekân tasarımında kullanılan çeşitli öğelerin tarihsel kökenlerini anlamamıza olanak tanır. Bu dönemin iç mekân tasarımları, sadece fiziksel değil, kültürel ile toplumsal anlamlar taşıyan alanlar şeklinde tarihsel şekilde büyük bir öneme sahiptir.

2.2.3. Rönesans ve Barok Dönemleri

Rönesans dönemi, Orta Çağ'ın sonlarına doğru Avrupa'da başlamış ile kültürel bir yeniden doğuşun simgesi haline gelmiş bir süreçtir. Bu dönem, sanat, bilim, mimari ile edebiyat alanlarında büyük bir ilerlemeyi simgelemektedir. Rönesans, özellikle mimaride, klasik Yunan ile Roma sanatından ilham alarak yapılan yenilikçi tasarımlarıyla dikkat çekmektedir. Rönesans mimarisi, geometrik düzenin, simetrisinin ile orantının ön plana çıktığı bir yaklaşımdır (Sert, 2021). Bu dönemde iç mekanlar, daha açık ile özgür alanlarla tasarlanmış; duvarlar, pencere düzenlemeleri ile kullanılan malzemeler estetik bir bütünlük içinde ele alınmıştır (Yılmaz, 2019).

Rönesans iç mekanları, yalnızca görsel estetiği değil, aynı zamanda işlevselliği de ön planda tutmaktadır. Bu dönemde, iç mekanların toplumsal statü göstergesi şeklinde kullanılan zengin detaylarla donatılması dikkat çekmektedir. Örneğin, İtalya'nın Floransa şehrindeki Rönesans saraylarında, geniş salonlar ile zarif duvar resimleri, aristokrasinin sosyal gücünü yansıtan unsurlar şeklinde öne çıkmaktadır (Çakır, 2019). Bu tür iç mekanlar, sahiplerinin prestijini ile zenginliğini sergileyen birer görsel araç işlevi görmektedir.

Rönesans dönemi mimarisi ile iç mekanları, sadece aristokralara değil, tüm toplumsal katmanlara hitap edecek şekilde tasarlanmıştır. Bu anlayış, farklı sosyal grupların içinde buldukları fiziksel mekanlar üzerinden toplumsal etkileşimlerini daha verimli ve özgür kılmayı hedeflemiştir. İç mekanlar, toplumsal etkileşimin bir aracı şeklinde görülmektedir (Kaya, 2021).

Rönesans'tan sonra gelen Barok dönemi, estetik ile yapısal anlayışta bir dönüşümü simgelemektedir. Barok, dramatik bir şekilde zengin süslemeler, dinamik formlar ile etkileyici mekân tasarımlarıyla tanınmaktadır. Barok iç mekanları, görsel ile duygusal etkiyi artırmayı amaçlayan bir dizi tasarım öğesiyle zenginleştirilmiştir (Öztürk, 2018). Barok mimarlığı, iç mekânın duvarlarını, tavanlarını, mobilyalarını ile hatta aydınlatmasını, yoğun bir şekilde süsleyerek büyük bir dramatik etki yaratmaktadır.

Özellikle kilise ile saraylarda uygulanan Barok tasarımında, geniş duvar freskleri, altın varaklı detaylar ile büyük heykeller gibi öğeler kullanılmıştır. Bu tasarımlar, ziyaretçilerin hayranlık uyandıracak şekilde büyük ile etkileyici mekanlar yaratmayı hedeflemiştir. Bu dönemin iç mekanları, sadece estetik bir boyut değil, aynı zamanda bir dini ileya siyasi mesajı iletmek amacı güden sembolik öğelerle de donatılmıştır (Demirtaş, 2022).

Barok iç mekanları, Rönesans'ın sade ile simetrik anlayışından farklı şeklinde, daha fazla hareket, dinamizm ile duygusal derinlik barındırmaktadır. Bu dönemde, iç mekanlar genellikle gösterişli ile büyük objelerle bezenmiş, mekânlar arasında sürekli bir akış ile birleşim sağlanmıştır (Erdem, 2020). Bu tasarım anlayışı, içinde buldukları mekânda güç ile etkileycilik yaratmayı amaçlamaktadır.

Rönesans ve Barok dönemlerinin iç mekân tasarımlarındaki bu farklılıklar, her iki dönemin toplumsal ve kültürel yapılarındaki değişimlere de işaret etmektedir. Rönesans, toplumda bireysel özgürlüğü ve insanın potansiyelini vurgularken, Barok dönemi, dini ve monarşik gücü yüceltme amacı taşımaktadır.

Her iki dönem de mimari açıdan büyük bir öneme sahiptir ve iç mekanlar bu değişimlerin somut göstergeleridir. Rönesans, düzen ve estetikle şekillenirken, Barok dönemi ise duygusal ve dramatik unsurlar ön plana çıkararak dönemin ideolojik yapısını yansıtmaktadır. Bu geçiş, sadece estetik değil, toplumsal ve kültürel bir dönüşümün de işaretidir.

2.2.4. Sanayi Devrimi

Sanayi devrimi, 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başlarında başlayan ile dünya genelindeki ekonomik, toplumsal ile kültürel yapıları büyük ölçüde dönüştüren bir süreçtir. Bu dönemde, özellikle Batı Avrupa'da, teknolojik gelişmeler ile üretim

yöntemlerindeki değişiklikler, kentsel iç mekânları da derinden etkilemiştir. Sanayi devrimi, tarım toplumlarından sanayi toplumlarına geçişi sağlayarak, kentlerdeki iç mekân kullanım biçimlerini de önemli ölçüde değiştirmiştir. Fabrikaların, atölyelerin ile iş yerlerinin kentsel yaşamla entegrasyonu, iç mekânların daha fonksiyonel hale gelmesini gerektirmiştir (Öztürk, 2018). Bu dönüşüm, iç mekânların sadece estetik değil, işlevsellik açısından da yeniden şekillendiğini gösteren önemli bir örnek teşkil etmektedir. Sanayi devrimi ile birlikte iç mekânların kullanımındaki işlevsel odaklanma, modern şehirlerin temel özelliklerinden biri haline gelmiştir.

Sanayi devrimiyle birlikte, kentleşme hızla artmış ile buna paralel şekilde iş gücü ihtiyacı büyümüştür. Bu durum, şehirlerin iç mekânlarını sadece işlevsel değil, aynı zamanda verimli hale getirmek için tasarımlar yapılmasına yol açmıştır. Özellikle işçi sınıfı için yapılan konutlar, bu dönemin önemli yapıları arasında yer almaktadır. Bu yerleşimler, genellikle dar ile kalabalık iç mekanlara sahip olup, sosyal etkileşimlerin sık yaşandığı alanlar haline gelmiştir (Çakır, 2019). Bu iç mekânlar hem işlevsel hem de sosyal etkileşim açısından dönemin temel özelliklerini taşımaktadır. Bu durum, işçi sınıfının yaşam koşullarını ile sosyal yapıyı daha iyi anlamamıza olanak tanımaktadır.

Sanayi devrimi, iç mekânların işlevselliğine ve verimliliğine odaklanmanın yanı sıra, mekânın estetik ile tasarım anlayışını da etkilemiştir. Daha önceki dönemlerde, iç mekânlar genellikle estetik ile sosyal yönlelere hitap ederken, sanayi devrimiyle birlikte işlevsellik ön plana çıkmıştır. Özellikle fabrikalar ile üretim alanları, işlevsellik ile üretkenliği artırmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu dönemde mimarlar, iş gücü için daha uygun yaşam alanları yaratmayı amaçlamış ile konfor ile işlevselliği bir arada sunan iç mekânlar tasarlamaya başlamıştır (Erdem, 2020). Buradaki tasarım anlayışı, sanayi devrimi ile iç mekânlarda estetik anlayışın nasıl dönüştüğünü açıkça gösteren bir örnektir. Bu dönüşüm, iş gücünün verimliliğine artırmak amacıyla yapılan tasarımların, toplumsal ile kültürel kimlikler üzerinde nasıl etkili olduğunu da ortaya koymaktadır.

Sanayi devriminin kentsel iç mekânlar üzerindeki etkisi, sadece iş yerleri ile konutlarla sınırlı kalmamıştır. Bu dönemde ulaşım sistemlerinde de önemli değişiklikler yaşanmış, demiryolları ile fabrikalar gibi yapıların etrafındaki iç mekânlar yeniden tasarlanmıştır. Böylece, sanayi devrimi, sadece ekonomik değil, aynı zamanda mekânsal ile toplumsal yapı üzerinde de derin izler bırakmıştır (Yılmaz, 2019). Bu

yeniden yapılanma süreci, şehirlerin yapısal dönüşümünü ile kamusal alanların evrimini etkileyen önemli bir faktördür. Kamusal alanların iç mekânlarla entegrasyonu, sanayi devrimi ile daha işlevsel hale gelmiş ile toplumların bir araya gelmesini kolaylaştırmıştır.

Bu dönemdeki değişiklikler, kentsel iç mekânların sadece işlevsellik değil, aynı zamanda sosyal yapıyı da şekillendirdiğini göstermektedir. İşçi sınıfı ile orta sınıf arasındaki farklar, iç mekânlarda kullanılan malzemeler ile düzenlemelerde de kendini göstermiştir. Bu nedenle, sanayi devrimi, iç mekânların toplumsal ile kültürel kimliğini yeniden tanımlayan bir süreç şeklinde değerlendirilebilmektedir (Güzel, 2020). Bu farklar, mekânların toplumsal yapı üzerindeki etkisini anlamamız açısından oldukça önemlidir. Sanayi devrimi, iç mekânların sosyal yapıları şekillendiren, insanların yaşam alanlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Sanayi devrimi, kentsel iç mekânların hem estetik hem de işlevsel açıdan yeniden şekillendiği bir dönemdir. Bu dönemde, iç mekân tasarımları yalnızca estetik ve sosyal açıdan değil, aynı zamanda verimlilik ve işlevsellik açısından da önemli değişiklikler göstermektedir. Sanayi devrimi, iç mekân tasarımının sosyal ve kültürel etkilerini gözler önüne sererken, aynı zamanda mimari anlayışta da önemli bir dönüşüm yaratmıştır. Bu süreç, mekânların işlevsel özelliklerinin sosyal etkileşimi nasıl şekillendirdiğini gösteren önemli bir dönemdir.

2.3. Kamusal Açık Alanların Tanımı, Önemi ve Kent Kimliği ile İlişkisi

Kamusal açık alanlar, kent yaşamının yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve psikolojik boyutlarını da şekillendiren mekânlar olarak değerlendirilmektedir. Bu alanlar, bireylerin bir araya gelerek sosyal ilişkiler geliştirdiği, kent kimliğiyle bağ kurduğu ve kolektif hafızayı deneyimlediği yapılar şeklinde işlev görmektedir. Kentin morfolojik yapısında önemli bir yere sahip olan kamusal açık alanlar; meydanlar, parklar, yeşil alanlar, sahil şeritleri ve yaya bölgeleri gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bu mekânlar, yalnızca geçiş güzergâhları ya da boşluklar olarak değil; toplumsal etkileşimi teşvik eden, bireylerin kendilerini ifade edebildiği ve ortak aidiyet geliştirdiği alanlar olarak anlam kazanmaktadır (Tüfekci, 2021; Karayılıanoğlu, 2020).

Günümüzde kent planlamasında kamusal açık alanların çok boyutlu işlevleri göz önünde bulundurularak tasarlanması gerekmektedir. Bu alanlar, bireylerin gündelik yaşam pratiklerini sürdürmelerine imkân tanımakta, fiziksel hareketliliğin yanı sıra sosyal bütünleşmeyi de desteklemektedir. Kamusal açık alanlar, sadece bireylerin boş zamanlarını geçirdikleri yerler değil; aynı zamanda kültürel ifadelerin, protesto ve anma gibi kolektif eylemlerin, toplumsal hafızanın ve kent kimliğinin oluşum süreçlerinin de mekânsal zeminini oluşturmaktadır (Çakır, 2019; Cordan & Çolak, 2015). Bu bağlamda kamusal alanlar, bireylerin kentle kurdukları ilişkilerin yoğunlaştığı, kent kimliğinin içselleştirildiği ve kolektif değerlerin deneyimlendiği ortamlar olarak değerlendirilmektedir.

Kent kimliği kavramı, bir kentin geçmişiyle bugünü arasında köprü kurmakta ve kamusal alanlar bu kimliğin mekânsal tezahürünü yansıtmaktadır. Anıtsal yapılar, sembolik meydanlar, tarihî parklar ve kamusal etkinlik alanları gibi kamusal açık alanlar, kentsel belleğin taşıyıcısı olarak kent kimliğinin sürekliliğini sağlamaktadır (Öztürk, 2018). Bu nedenle, kamusal açık alanların hem fiziksel hem de sosyo-kültürel sürdürülebilirliği sağlanmakta, mekânın estetik değeriyle birlikte toplumsal bağları güçlendiren bir işlev de üstlenilmektedir. Kamusal açık alanların kent kimliğiyle olan bu çok katmanlı ilişkisi, mekânsal planlamada yalnızca yapı yoğunluğu ya da yeşil oranı gibi teknik verilerle değil, aynı zamanda sosyolojik ve kültürel değerlerle de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

- **Kamusal Açık Alanların Tanımı ve Sınıflandırılması:**

Kamusal açık alanlar, kent içindeki bireylerin bir araya gelerek çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerde bulunabildikleri, toplumsal etkileşimin mekânsal zeminini oluşturan, erişilebilir ve kolektif kullanıma açık dış mekânlardır. Bu tür alanlar, yalnızca fiziksel birer boşluk olarak değil, aynı zamanda kent yaşamının canlı birer parçası, toplumsal hafızanın şekillendiği, kimlik inşasının desteklendiği ve gündelik yaşantının sürekliliğini sağlayan yapılar olarak değerlendirilmektedir (Karayılıanoğlu, 2020). Kamusal alan kavramı, tarihsel süreçte yalnızca meydanlar ve sokaklarla sınırlı kalmamış; parklar, yaya bölgeleri, kıyı şeritleri, yeşil koridorlar ve hatta kamusal geçiş sağlayan yarı açık mekânları da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Özellikle modern kent tasarımında bu alanlar, “sosyal mekân” olarak tanımlanmakta olup, sadece

fiziksel yapıların değil aynı zamanda sembolik, kültürel ve politik anlamların da taşıyıcısıdır (Tüfekci, 2021).

Bu alanlar, farklı kullanıcı gruplarının bir araya gelerek kamusal deneyimlerini oluşturdukları ve mekânsal olarak toplumsal kapsayıcılığı teşvik eden özellikleriyle, toplumsal adaletin mekânsal boyutta temsiline olanak tanımaktadır. Nalbant Özkul ile Adıgüzel Özbek (2019), kamusal alanların, bireylerin toplumsal rolleriyle etkileşime geçtiği ve kentle kurduğu ilişkinin biçimlendiği geçişçi yapılar olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle, yalnızca fiziksel boyutta tanımlanmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal anlamlandırmalar ve kullanım pratikleri üzerinden de analiz edilmesi gerekmektedir. Öte yandan, kent planlama bağlamında kamusal açık alanların düzenlenmesinde erişilebilirlik, kapsayıcılık, güvenlik ve süreklilik ilkeleri esas alınmalı; bu alanlar yalnızca estetik öğeler üzerinden değil, işlevsellik ve sosyo-kültürel katkıları üzerinden de değerlendirilmelidir.

- **Kamusal Açık Alanların Kent Kimliği ile Etkileşimi**

Kamusal açık alanlar, kent kimliğinin oluşumunda yalnızca fiziksel bir arka plan değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın taşıyıcısı ve ortak yaşam deneyimlerinin üretildiği sahneler olarak işlev görmektedir. Kent kimliği, bir kentin tarihsel geçmişi, kültürel dokusu, mimari biçimi ve toplumsal ilişkiler ağı gibi çok katmanlı unsurların bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Bu çerçevede, kamusal alanlar bireylerin günlük yaşantılarında etkileşimde bulunduğu, aidiyet geliştirdiği ve ortak değerleri deneyimlediği mekânlar olarak bu kimliğin inşasında merkezi bir rol üstlenmektedir (Çakır, 2019). Özellikle meydanlar, parklar, buluşma noktaları ve etkinlik alanları gibi kamusal açık alanlar, kentsel belleğin sürekliliğini sağlayan ve geçmiş ile bugünü bağlayan ara yüzler olarak değerlendirilmektedir (Cordan & Çolak, 2015).

Bu alanlar aynı zamanda toplumsal hafızanın mekânsal karşılıklarıdır. Anıtlar, simgesel yapılar, tarihî meydanlar gibi kamusal mekânlar, kolektif bilincin şekillenmesinde ve kuşaktan kuşağa aktarılan değerlerin temsil edilmesinde kilit bir rol oynamaktadır (Öztürk, 2018). Bu bağlamda, kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısından kamusal açık alanların yalnızca fiziksel sürekliliği değil, aynı zamanda içerdiği anlam dünyasının da korunması önem arz etmektedir. Kamusal alanlar, yalnızca mekânsal pratiklerin değil; aynı zamanda törenler, festivaller, protestolar,

anma günleri gibi kolektif ritüellerin de taşıyıcısıdır. Bu nedenle, bu tür mekânların kent planlamasında kültürel süreklilik ve toplumsal hafıza ekseninde ele alınması gerekmektedir.

Ayrıca, kent kimliği açısından kamusal alanların çeşitliliği ve kapsayıcılığı da önemlidir. Farklı etnik, kültürel ve sosyoekonomik arka planlardan gelen bireylerin bir arada var olabildiği ve etkileşime girebildiği alanlar, kent kimliğinin çoğulcu bir biçimde inşa edilmesine katkı sunmaktadır. Demirtaş (2022), kamusal alanların bireyler arasındaki sosyal mesafeyi azaltarak ortak deneyimler yaratma potansiyelini, kentsel birlikteliğin temel dinamiği olarak değerlendirmektedir. Dolayısıyla, bu alanların tasarımı yalnızca fiziki ihtiyaçlara yanıt vermekle sınırlı olmamalı; aynı zamanda mekânsal aidiyet, kültürel temsil ve kimlik inşasına katkı sağlayacak bütüncül bir anlayışla şekillendirilmelidir.

- **Kamusal Açık Alanların İşlevselliği, Sosyolojik Etkisi ve Sürdürülebilirliği**

Kamusal açık alanların kent yaşamındaki işlevselliği yalnızca fiziksel bir boşluk yaratmaktan ibaret değildir; bu alanlar bireyler arası etkileşimi kolaylaştıran, sosyal ilişkileri teşvik eden ve kent sakinlerinin psikolojik iyi oluşlarına katkı sunan çok boyutlu mekânlar olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, kamusal alanlar bireylerin sadece dinlenme veya boş zaman geçirme ihtiyaçlarına değil, aynı zamanda sosyalleşme, kültürel üretim ve katılım gibi daha karmaşık gereksinimlerine de cevap vermektedir. Kentin dokusuna entegre edilmiş bu alanlar, sosyal kapsayıcılığı destekleyerek farklı yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik grupların bir arada var olabildiği bir kent yaşamını mümkün kılmaktadır (Karayılıanoğlu, 2020).

Ayrıca kamusal alanlar, toplumsal eşitliğin ve mekânsal adaletin sağlanmasında kritik roller üstlenmektedir. Her bireyin erişebileceği nitelikli kamusal mekânların oluşturulması, kentsel yaşam kalitesini artırmakta ve demokratik toplum yapısının pekişmesine katkıda bulunmaktadır. Gül ve Küçük'e (2001) göre, kamusal alanların planlama sürecinde adil dağılımın sağlanması, kentsel mekânsal eşitsizliklerin giderilmesi açısından önemli bir unsurdur. Bu nedenle, kent planlaması sürecinde yalnızca fiziki ve ekonomik kısıtlar değil; aynı zamanda sosyal bütünleşme, kapsayıcılık ve kültürel temsil gibi normatif ilkeler de dikkate alınmalıdır.

Sürdürülebilirlik bağlamında ise kamusal açık alanların ekolojik, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde tasarlanması gerektiği açıktır. Yeşil alanlar ve doğal unsurlarla zenginleştirilmiş kamusal mekânlar, kent içinde mikro iklimi düzenleyerek çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlarken, aynı zamanda bireylerin doğayla temas kurabildiği, stresten arınabildiği alanlar olarak da işlev görmektedir (Demir, 2019). Örneğin, biyofilik tasarım anlayışı ile geliştirilen parklar ve meydanlar, hem çevresel hem de psikolojik fayda üreterek kentli bireyin yaşam kalitesini artırmaktadır. Bununla birlikte, bu alanların bakımının sürekliliği, kamu kurumları ile yerel topluluklar arasında kurulacak iş birliği modelleriyle güvence altına alınmalıdır.

Kentlerin değişen demografik yapısı ve teknolojik dönüşümler ışığında, kamusal açık alanların çok işlevli, esnek ve kullanıcı odaklı bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Geleneksel planlama anlayışından uzaklaşarak, kullanıcıların gerçek ihtiyaçlarını ve beklentilerini merkeze alan, katılımcı planlama süreçlerinin benimsenmesi bu noktada kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu sayede, kamusal alanlar sadece bugünün ihtiyaçlarına değil; gelecekteki kuşakların gereksinimlerine de cevap verebilecek sürdürülebilir kent politikalarının bir parçası haline gelebilecektir (Yılmaz, 2019).

Parc des Buttes-Chaumont, Paris'teki kamusal açık alanların kentsel kimlikle nasıl etkileşime girdiğini gösteren önemli bir örnektir. Bu park, mimari özellikleri, peyzaj düzenlemeleri ve erişilebilirliği ile Paris'in kimliğini oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır (bkz. Şekil 2.7; Kara, 2022).

Şekil 2.7: Parc des Buttes-Chaumont

Kaynak: Chabe01, 2021

Cumhuriyet Meydanı, Ankara'nın kamusal alanlarının kentsel kimlikle etkileşimini en iyi şekilde gösteren alanlardan biridir. Meydan hem tarihsel hem de kültürel açıdan kentin kimliğini yansıtan, sosyal etkileşimlere olanak tanıyan bir mekândır (bkz. Şekil 2.8; Çakır, 2019).

Şekil 2.8: Cumhuriyet Meydanı

Kaynak: Gargarapalvin, 2018

2.4. Kentsel İç Mekânın Kamusal Alanlarla İlişkisi

Kentsel iç mekânlar, kamusal alanlarla olan etkileşimleriyle şehrin sosyal yapısının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Kamusal alanlar, toplumun farklı kesimlerinin bir araya geldiği, sosyal etkileşimin olduğu ile kamu yararına kullanılan alanlardır. İç mekânlar ise, bu alanların belirli bölümlerini oluşturmakta ile insanlar arasındaki etkileşimi şekillendirmektedir. Kentsel iç mekânların tasarımı, bu kamusal alanların işlevselliğini doğrudan etkileyerek, toplumsal bağları güçlendirmekte ile şehirlerin dinamizmini artırmaktadır (Kaya, 2021).

Kamusal alanlar, insanların bir araya gelmesini, kültürel etkinliklerin düzenlenmesini, sosyal ilişkilerin kurulmasını ile şehirlilik kimliğinin oluşumunu sağlamakta olup, iç mekânlar ise bu tür alanların işlevselliğini artırmakta ile sosyal etkileşimi teşvik etmektedir. Örneğin, bir parkın içindeki kafe ile bir meydanındaki oturma alanları, bireylerin farklı sosyoekonomik gruplardan gelerek bir arada vakit geçirmelerini sağlamakta ile toplumsal etkileşimi pekiştiren mekanlar şeklinde işlev görmektedir (Çakır, 2019). Bu, iç mekânların yalnızca fiziksel alanlar olmadığını, aynı zamanda sosyal bağların güçlendiği, kültürel çeşitliliğin bir arada yaşandığı yerler olduğunu göstermektedir. Bu mekanlarda geçirilen zaman, insanlar arasında paylaşılan deneyimlerin ile kültürel değerlerin bir araya gelmesini sağlamaktadır.

İç mekânlar, yalnızca estetik ile fonksiyonel birer tasarım ögesi olmanın ötesinde, sosyal birer araç şeklinde işlev görmektedir ile kamusal alanlarla uyumlu bir şekilde tasarlandığında, bireylerin bu alanlarda daha rahat etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır. Kamusal alanların iç mekânlarla birleşmesi, insanların sosyal bağlarını güçlendirmekte ile şehirlere daha özgün bir kimlik kazandırmaktadır. İç mekânların sosyal etkileşime olan katkısı, insanların kendilerini ifade etme biçimlerini de etkilemektedir. Sosyal ile kültürel bağlamda, iç mekânlar toplumsal kimliklerin şekillendiği ile kültürel farklılıkların bir arada yaşandığı alanlar şeklinde değerlendirilebilmektedir (Erdem, 2020). Bu, iç mekânların toplumsal yapının şekillenmesindeki rolünü vurgulamaktadır.

Kamusal alanlar ile iç mekânların ilişkisi, özellikle şehirlerin gelişimi ile planlamasında önemli bir rol oynamaktadır. Kamusal alanların yeterli sayıda iç mekâna sahip olması, toplumsal etkileşimi teşvik etmekte ile bu tür iç mekânlar, sadece fiziksel alanlar değil, aynı zamanda insanlar arasındaki iletişimin güçlendiği,

kültürel ile toplumsal değerlerin paylaşıldığı yerlerdir. Bu bakımdan, iç mekân tasarımı, kamusal alanların işlevini destekleyen önemli bir araç şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Kaya, 2021). Bu durum, iç mekânların sadece bireylerin ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

İç mekânların kamusal alanlarla olan ilişkisi, daha iyi bir şehir planlaması için kritik bir öneme sahiptir. İç mekânların kullanıcı ihtiyaçlarına göre tasarlanması, kamusal alanların etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. İç mekânlar, insanların sadece geçici şeklinde bir arada buldukları yerler değil, aynı zamanda şehirlerin sosyal, kültürel ile psikolojik yapısının bir yansımasıdır. Şehirdeki iç mekânlar, kamusal alanların sosyal etkileşim ile toplumsal yapı üzerindeki etkilerini pekiştirmekte ile şehri daha yaşanabilir bir hale getirmektedir (Çakır, 2019). Bu, iç mekânların tasarımının şehirdeki sosyal yapıyı doğrudan etkileyen bir unsur olduğunu göstermektedir.

Kentsel iç mekânların kamusal alanlarla olan ilişkisi, toplumun dinamiklerini, sosyal etkileşimini ile kültürel yapısını doğrudan etkilemektedir. İç mekânların kamusal alanlarla uyumlu bir şekilde tasarlanması, toplumsal bağları güçlendirmekte ile şehirlerin daha dinamik ile sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır. İç mekânlar, kamusal alanlarda etkileşimi teşvik eden ile toplumsal kimliklerin şekillenmesinde önemli bir rol oynayan yerler şeklinde, şehirlerin sosyal yapısının temel taşlarını oluşturmaktadır (Erdem, 2020). Bu ilişki, şehirlerin daha sürdürülebilir, etkileşimli ile sosyal şeklinde güçlü olmasını sağlamak için önemli bir faktördür.

Berlin Hauptbahnhof, kentsel iç mekânların kamusal alanlarla nasıl ilişki kurduğunu gösteren önemli bir örnektir. Modern mimarlık ilkeleriyle tasarlanmış bu tren istasyonu, kamuya açık alanları ve ulaşım sistemlerini başarılı bir şekilde birleştirerek kent içi sosyal etkileşimlere olanak tanımaktadır (bkz. Şekil 2.9; Sert, 2021).

Şekil 2.9: Berlin Hauptbahnhof

Kaynak: Bahnfreund, 2024

Kadıköy Çarşısı, geleneksel bir kentsel iç mekân örneğidir ve İstanbul'daki kamusal alanların ticari ve sosyal ilişkileri nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Bu alan, iç ve dış mekânları etkili bir şekilde entegre ederek toplumsal etkileşimi teşvik etmektedir (bkz. Şekil 2.10; Erdem, 2020).

Şekil 2.10: Kadıköy Çarşısı

Kaynak: Latin, Q., 2010

2.4.1. Kamusal Alanlar ve İç Mekânların Sosyal Etkileşimdeki Rolü

Kamusal alanlar ile iç mekânlar, şehirlerin sosyal yapısını ile toplumsal etkileşimini önemli ölçüde şekillendiren unsurlardır. Kamusal alanlar, toplumun farklı kesimlerinin bir araya geldiği, ortak ihtiyaçların karşılandığı ile sosyal bağların güçlendiği alanlar şeklinde tanımlanabilir. Bu tür alanlar, bireylerin farklı kültürel ile sosyal geçmişlere sahip olmasına rağmen, bir arada bulunmalarını sağlayarak toplumsal uyumu teşvik etmektedir (Çakır, 2019). Kamusal alanların içindeki bu çeşitliliği ile etkileşimi göz önünde bulundurulduğunda, şehirlerdeki sosyal bağların kuvvetlenmesine olanak tanındığı söylenebilir. İnsanlar, kamusal alanlarda farklı kültürlerden ile sosyo-ekonomik arka planlardan gelen bireylerle bir araya gelmekte ile bu durum toplumsal uyumu teşvik etmektedir.

İç mekânlar ise, kamusal alanların bir parçası olarak, bireylerin sosyal etkileşimde bulunabileceği, kültürel ve toplumsal bağların kurulduğu yerlerdir. İç mekânlar, kamusal alanların işlevini artırarak bireylerin bir arada bulunmalarını kolaylaştırmaktadır. Kamusal alanlarda geçirilen zaman, insanların birbirleriyle iletişim kurmasını ve toplumsal yapıyı güçlendirmesini sağlar. Bu bağlamda, iç mekânların tasarımı, sosyal etkileşimi artırmak ve bireylerin birbirleriyle daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. İç mekânların tasarımı, insanların rahatça etkileşime girmelerine imkân tanıyacak şekilde yapılandırılmalıdır.

Örneğin, parkların iç mekânlarında bulunan oturma alanları, kafeler, çocuk oyun alanları ile açık hava sinemaları, insanların birbirleriyle kolayca etkileşime girmelerini sağlayan yerlerdir. Bu tür iç mekânlar, yalnızca bireylerin dinlenmesi ya da eğlenmesi için değil, aynı zamanda toplumun farklı kesimlerinin bir araya gelmesini sağlayan sosyal alanlardır. İç mekânlar, kamusal alanlarda sosyal etkileşimin yaşanacağı yerlerdir ile tasarımları sosyal bağları güçlendiren, iletişimi teşvik eden ile ortak bir kimlik yaratılmasına katkı sağlamaktadır (Erdem, 2020). Bu tür iç mekânların varlığı, kamusal alanlardaki sosyal etkileşimin artmasına olanak tanımaktadır. Tasarımda kullanılan unsurlar, bireylerin daha fazla iletişim kurmalarını ile etkileşime girmelerini teşvik etmektedir.

Kamusal alanlar ile iç mekânların ilişkisi, toplumsal etkileşimin ile sosyal yapının güçlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. İç mekânların tasarımı, kamusal alanların

işlevini ile sosyal etkileşimi artıran bir araç şeklinde kullanılmaktadır. İç mekânların, kamusal alanlarla uyumlu bir şekilde tasarlanması, toplumsal etkileşimi teşvik etmektedir. Bu, bireylerin kendilerini ifade etmelerine, kültürel değerleri paylaşmalarına ile toplumsal bağlarını güçlendirmelerine olanak tanımaktadır. İç mekânlar, aynı zamanda şehirlerin kültürel çeşitliliğini yansıtan ile sosyal etkileşimi artıran yerler şeklinde önemli bir rol oynamaktadır (Kaya, 2021). İç mekânların doğru bir şekilde tasarlanması, sadece sosyal etkileşimi artırmakla kalmaz, aynı zamanda kültürel değerlerin paylaşılmasına da zemin hazırlar.

Kamusal alanlar, insanları bir araya getiren ile sosyal etkileşimi teşvik eden mekanlar şeklinde işlev görmektedir. Bu alanlar, bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak tanıırken, farklı kültürel ile sosyoekonomik grupların bir arada yaşamasını kolaylaştırır. Kamusal alanların iç mekanlarla etkileşimi, sosyal etkileşimi teşvik eden yapılar yaratır. Örneğin, şehir parkları, meydanlar, alışveriş caddeleri ile kültürel etkinlik alanları gibi kamusal mekanlar, insanların birbirleriyle etkileşime girebileceği sosyal merkezlerdir. İç mekânlar ise, bu kamusal alanlarda sosyal etkileşimin yaşanacağı yerlerdir. Bu iç mekânlar, sosyal bağları güçlendiren, iletişimi teşvik eden ile ortak bir kimlik yaratılmasına katkı sağlayan yerler şeklinde tasarlanabilir. İç mekânların doğru şekilde tasarlanması, kamusal alanlarda sosyal etkileşimi ile toplumsal aidiyeti artırmaktadır (Kaya, 2021). Bu, toplumsal yapıların güçlenmesine ile insanların şehirle daha güçlü bir bağ kurmalarına olanak sağlar.

Kamusal alanlar ile iç mekânlar, toplumun sosyal etkileşimindeki rollerini yerine getirirken, toplumsal kimliklerin oluşmasına ile kültürel değerlerin paylaşılmasına katkı sağlamaktadır. Kamusal alanların iç mekânlarla olan ilişkisi, toplumsal etkileşimi teşvik etmekte ile şehirlere daha özgün, sosyal şekilde güçlü bir kimlik kazandırmaktadır. İç mekânlar, kamusal alanlarda sosyal bağları güçlendiren, kültürel değerlerin paylaşıldığı ile bireylerin bir araya gelerek iletişim kurmalarını sağlayan yerler şeklinde, şehirlerin sosyal yapısının temel taşlarını oluşturmaktadır (Kaya, 2021).

2.4.2. İç Mekân Tasarımının Kamusal Alanlarla İlişkisi

İç mekân tasarımı, kamusal alanların işlevini destekleyen, toplumsal etkileşimi teşvik eden ile şehir yaşamının kalitesini artıran kritik bir bileşen şeklinde kabul edilmektedir.

Kamusal alanlar, insanların sosyal etkileşimde bulunabileceği, bir araya gelip toplumsal bağlarını güçlendirebileceği mekânlardır. Bu alanlar, genellikle açık hava alanları ya da kapalı alanlar şeklinde ayrılmaktadır. İç mekânlar ise, kamusal alanların sosyal etkileşimi daha verimli bir şekilde gerçekleştirebileceği ile bireylerin daha fazla etkileşimde bulunabilecekleri yerlerdir (Kaya, 2021). Bu, iç mekânların kamusal alanların işlevselliğini artırmak için gerekli düzenlemelerle desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

İç mekân tasarımının kamusal alanlarla ilişkisi, insanların ortak yaşam alanlarında birbirleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarını sağlamak amacıyla gütmektedir. Kamusal alanların tasarımı, sosyal bağları güçlendirmek ile toplumsal kimlik oluşturmak için bir fırsat sunmaktadır. İç mekân tasarımında, bu alanların sosyal etkileşimi destekleyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. İç mekânlar, bireylerin bir arada bulunmasına olanak tanıyan yerlerdir. Örneğin, kafe, restoran ile kültürel etkinlik alanları gibi mekânlar, insanların bir araya gelerek iletişim kurmalarını sağlamakta ile toplumsal bağların güçlenmesine yardımcı olmaktadır (Çakır, 2019). Bu, iç mekânların sosyal etkileşim için önemli alanlar olduğunu ile tasarımının toplumsal bağları güçlendirmeye yardımcı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

İç mekân tasarımında, kullanıcıların sosyal etkileşimlerini teşvik edebilecek düzenlemelerin yapılması önemlidir. Bu tür tasarımlar, kamusal alanların potansiyelini en üst düzeye çıkarır. İç mekânlarda, açık plan tasarımları, esnek oturma düzenlemeleri ile açık alanlar, bireylerin daha kolay etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, iç mekânlarda kullanılan renkler, malzemeler ile aydınlatma unsurları da sosyal etkileşimi artırmak adına önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda, iç mekânların kamusal alanlarla uyumlu bir şekilde tasarlanması hem estetik hem de işlevsel açıdan olumlu sonuçlar doğurmaktadır (Demirtaş, 2022). Yani iç mekânlarda yapılan tasarım düzenlemeleri, toplumsal etkileşimi artırmak için kritik bir rol oynamaktadır.

Kamusal alanlarda sosyal etkileşimin güçlendirilmesi, yalnızca fiziksel tasarımla sınırlı değildir. İç mekânların toplumsal ile kültürel ihtiyaçlara uygun şekilde tasarlanması da önemli bir faktördür. İç mekânlar, farklı sosyal grupların bir arada bulunabileceği, kültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği ile ortak yaşam deneyimlerinin paylaşılabilir alanlar şeklinde işlev görmektedir. Bu nedenle, iç mekânların tasarımında kamusal alanların sosyal yapıyı desteklemesi ile toplumun

kültürel çeşitliliğini yansıtmaları sağlanmalıdır (Yılmaz, 2019). Bu, iç mekânların toplumsal yapıyı yansıtan ile kültürel çeşitliliği kutlayan bir şekilde tasarlanması gerektiğini ifade etmektedir.

İç mekân tasarımının kamusal alanlarla ilişkisi, sosyal etkileşimi teşvik eden, toplumsal bağları güçlendiren ile şehir yaşamını daha sürdürülebilir hale getiren bir araç şeklinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Kamusal alanlar ile iç mekânların uyumlu bir şekilde tasarlanması, sosyal etkileşimi destekleyen, kültürel çeşitliliği yansıtan ile toplumsal aidiyeti güçlendiren bir şehir ortamı yaratılmasına olanak tanımaktadır. İç mekânlar, kamusal alanların fonksiyonlarını en iyi şekilde yerine getirmesine katkı sağlamakta ile toplumların birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını teşvik etmektedir (Erdem, 2020). Bu, iç mekânların sadece estetik değil, aynı zamanda işlevsel şeklinde da kamusal alanların etkinliğini artırmaya yardımcı olduğunu göstermektedir.

2.4.3. İç Mekânlar ve Toplumsal Kimlik

İç mekânlar, sadece fiziksel çevreler olmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin kimliklerini inşa ettikleri, toplumsal bağlarını güçlendirdikleri ile kültürel değerleri ifade ettikleri mekânlar şeklinde da işlev görmektedir. Kentsel iç mekânlar, insanların toplumsal kimliklerini inşa etmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Kamusal alanlardan farklı şeklinde, iç mekânlar genellikle daha kişisel, mahrem ile bireysel etkileşimin yoğun olduğu alanlar olmakla birlikte, toplumsal kimliklerin şekillendiği, sosyal normların öğrenildiği ile kültürel değerlerin paylaşıldığı yerlerdir. İç mekânların tasarımı, bu kimliklerin fiziksel bir yansıması olma özelliğine sahiptir ile toplumsal yapılar ile bireysel kimlikler arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir (Demirtaş, 2022). Bu, iç mekânların yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda toplumsal ile kültürel bir işlev gördüğünü, bireylerin toplumsal kimliklerini oluştururken mekânları nasıl kullandıklarını ortaya koymaktadır.

Toplumsal kimlik, bireylerin kendilerini ait hissettikleri sosyal grupların özellikleriyle tanımlanan bir kavramdır. İç mekânlar, bu kimliklerin dışı vurum bulduğu, toplumsal rolleri ile kültürel kodları yansıttığı mekânlar şeklinde önemli olmaktadır. Özellikle sosyal grupların bir araya geldiği, farklı kültürlerin bir arada yaşamaya başladığı şehirlerde iç mekânların tasarımı, toplumsal kimliği pekiştiren ile yeniden üreten bir

işlev görmektedir. İç mekânlar, toplumun kültürel mirasıyla bağlantılı şekilde, kimliklerin dışa vurumunu sağlarken, aynı zamanda toplumsal kimliklerin dönüşümünü ile evrimini de göstermektedir (Çakır, 2019). Burada, iç mekânların toplumsal kimlikleri sadece yansıtmadığını, aynı zamanda bu kimliklerin evrimini ile dönüşümünü şekillendirdiğini vurgulamak gerekmektedir.

İç mekân tasarımı, toplumun kültürel kimliğinin bir parçası şeklinde, bireylerin içinde buldukları sosyal yapıyı yansıtmaktadır. Örneğin, bir şehre ait olan bir iç mekân tasarımı, o şehrin tarihini, kültürünü ile toplumsal değerlerini kullanıcıya aktarmaktadır. İç mekânlar, yalnızca pratik işlevler sağlamakla kalmamaktadır, aynı zamanda toplumsal kimliğin görsel bir temsilidir. Tasarımda kullanılan renkler, malzemeler, mimari unsurlar ile mekânın düzeni, yerel kültürün izlerini taşımakta ile bu da bireylerin kimliklerini daha güçlü bir şekilde hissetmelerine olanak tanımaktadır. Örneğin, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki geleneksel iç mekân tasarımları, o bölgenin kültürel kimliğini yansıtan unsurları içermekte ile kullanıcıların yerel kimliklerini inşa etmelerine yardımcı olmaktadır (Öztürk, 2018). Bununla birlikte, iç mekânların tasarımındaki bu unsurlar, insanların kendilerini buldukları yerle daha güçlü bir şekilde ilişkilendirmelerini sağlamakla ile bu da toplumsal kimliklerinin pekişmesine olanak tanımaktadır.

Toplumsal kimlik, sadece bireylerin kendilerini tanımlamalarıyla sınırlı değildir; aynı zamanda o toplumu oluşturan bireylerin birlikte yaşadıkları ile etkileşimde buldukları mekânlarda da şekillenmektedir. İç mekânlar, bu etkileşimi destekleyen ile güçlendiren bir fonksiyon üstlenmektedir. Kamusal iç mekânlar, toplumun farklı kesimlerinin bir araya gelerek toplumsal kimliklerini ifade ettikleri, sosyal bağlarını kurdukları yerler olmaktadır. İç mekânların tasarımı, toplumun kültürel yapısına uygun şekilde şekillendirildiğinde, bireylerin toplumsal kimliklerini daha rahat ifade edebilmeleri mümkün hale gelmektedir. İç mekânlar, bu tür toplumsal etkileşimlerin gerçekleştiği yerler şeklinde, insanların toplumsal aidiyetlerini güçlendiren alanlar yaratmaktadır (Sert, 2021). Bu, iç mekânların sadece estetik ya da fonksiyonel bir rol oynamadığını, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendiren, aidiyet hissini pekiştiren bir işlev üstlendiğini gösteriyor.

İç mekânlar, toplumsal kimliği şekillendiren bir diğer önemli özellikleriyle de dikkati çekmektedir. İç mekânlarda kullanılan semboller, kültürel referanslar ile toplumsal

anlamlar, bu mekânların kullanıcıları tarafından çeşitli şekillerde yorumlanmaktadır. Örneğin, bir kültürel merkezdeki iç mekân tasarımı, o kültürün değerlerini ile geleneklerini yansıtırken, mekânda geçirilen zamanla birlikte bu değerlerin yeniden öğrenilmesini ile içselleştirilmesini sağlamaktadır. Bu da toplumsal kimliklerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. İç mekân tasarımı, toplumsal kimliği sadece yansıtan değil, aynı zamanda yeniden üreten bir mekanizma şeklinde işlev görmektedir (Kaya, 2021). İç mekân tasarımının, toplumsal kimlikleri yeniden üretici bir işlev üstlendiği burada açıkça vurgulanmaktadır. Bu tasarım, sadece bir kimlik temsili değil, aynı zamanda kimliklerin yeniden şekillendiği bir alan olmaktadır.

İç mekânlar, toplumsal kimliğin bir parçası şeklinde, bireylerin toplumsal aidiyetlerini hissetmeleri için güvenli ile tanıdık alanlar yaratmaktadır. Özellikle şehirlerde, toplumsal kimliklerin çeşitlenmesi ile farklı grupların bir arada yaşaması, iç mekân tasarımını bu grupların ihtiyaçlarına uygun hale getirme gerekliliğini doğurmaktadır. İç mekânlar, bu çeşitliliği kabul eden ile her bireyin kendini ait hissedebileceği bir ortam yaratma amacı gütmektedir. İç mekân tasarımında yerel geleneklerin, modern değerlerle harmanlanması, toplumun kültürel yapısının zenginliğini ile çeşitliliğini yansıtan bir kimlik inşa edilmesine olanak tanımaktadır (Yılmaz, 2019). Bu, iç mekânların toplumsal kimliklerin çeşitliliğini yansıtarak her birey için kendine ait bir alan yaratmaya çalıştığını ile bu çeşitliliğin tasarımda nasıl yansıdığını açıklamaktadır.

İç mekânlar ve toplumsal kimlik arasındaki ilişki, çok katmanlı ve dinamik bir süreçtir. İç mekânlar, toplumsal kimliğin bir yansıması olmanın ötesinde, toplumsal etkileşimi ve aidiyeti güçlendiren mekanlar olarak önemli bir işlev üstlenmektedir. İyi tasarlanmış iç mekânlar, insanların kendilerini ifade etmelerini sağlarken, toplumsal kimliklerin şekillenmesine de katkı sunmaktadır. Bu süreç, sadece mekânın fiziksel özellikleriyle değil, aynı zamanda o mekânda geçirilen zaman, bireylerin birbirleriyle kurdukları etkileşimler ve o mekânın taşıdığı kültürel anlamlarla da şekillenmektedir. Bu noktada, iç mekânların sosyal ve kültürel etkileşimdeki rolünün, yalnızca fiziksel çevreyi değil, aynı zamanda bireylerin birbirleriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkiyi nasıl şekillendirdiği üzerinde de durulmalıdır.

2.4.4. İç Mekânların Kamusal Alanlarla Uyumunu ve Gelecek Perspektifi

İç mekânlar ve kamusal alanlar, şehirlerin sosyal dokusunu oluşturan ve birbirini tamamlayan iki önemli bileşendir. Kamusal alanlar, toplumun farklı kesimlerinin bir araya geldiği, sosyal etkileşimlerin yoğun olduğu mekanlar olarak, şehirlerin dinamizmini artırmaktadır. İç mekânlar ise bu alanların bir parçası olarak, bireylerin daha kişisel ve samimi etkileşimler kurmasına olanak tanımaktadır. İç mekânların kamusal alanlarla uyumu, şehrin genel sosyal yapısının güçlenmesinde, toplumsal bağların kurulumunda ve kültürel etkileşimin artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

İç mekânların kamusal alanlarla uyumu, özellikle tasarım aşamasında çok önemlidir. İç mekânlar, yalnızca bireylerin rahat etmesini sağlamaktan öte, toplumsal bağları güçlendiren, kültürel etkileşimlerin yaşandığı, farklı grupların bir arada vakit geçirebileceği alanlar olmalıdır. Örneğin, bir parkın iç mekânında yer alan kafeler, oturma alanları, çocuk oyun alanları ile kültürel etkinlik alanları, sadece bireylerin fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz, aynı zamanda sosyal ihtiyaçlarını da karşılar. Bu tür iç mekânlar, insanların farklı kültürlerden gelen bireylerle etkileşim kurmasını sağlar ile kamusal alanların amacına hizmet eder. Kamusal alanlar, farklı toplumsal grupların bir araya geldiği sosyal merkezler şeklinde işlev görürken, iç mekânlar bu grupların iletişim kurabileceği, sosyal bağlar oluşturabileceği yerlerdir (Erdem, 2020).

Kamusal alanlar ile iç mekânların uyumlu bir şekilde tasarlanması, toplumsal etkileşimi artıran önemli bir araçtır. İç mekânların tasarımında dikkate alınması gereken unsurlar arasında, erişilebilirlik, estetik değerler, esneklik ile toplumsal çeşitliliği yansıtan öğeler bulunmaktadır. İç mekânlar, farklı sosyal grupların bir arada vakit geçirebileceği, birbirleriyle iletişim kurabileceği, kültürel değerlerini paylaşabileceği yerler olmalıdır. Bu, toplumsal uyumu güçlendirirken, aynı zamanda sosyal aidiyeti ile bireylerin kamusal alanlarla olan bağlarını pekiştirmektedir (Çakır, 2019). Özellikle büyük şehirlerde, iç mekânların kamusal alanlarla uyumu, toplumsal çeşitliliği yansıtmaya ile insanların kendilerini ifade etme imkânı sağlama açısından büyük bir öneme sahiptir. İç mekânlar, şehre özgün bir kimlik kazandıran ile bireylerin kendilerini sosyal yapının bir parçası şeklinde hissetmelerine yardımcı olan alanlar şeklinde işlev görmektedir.

Gelecek perspektifine bakıldığında, iç mekânların kamusal alanlarla uyumunun daha da önemli hale gelmesi beklenmektedir. Şehirlerin hızla değişen sosyal yapıları, teknolojik gelişmeler ile artan nüfus yoğunluğu, iç mekânların tasarımında yeni yaklaşımlar gerektirmektedir. Örneğin, dijitalleşmenin artması ile çevrimiçi etkileşimlerin yaygınlaşması, fiziksel alanların daha esnek, çok amaçlı ile erişilebilir olmasını zorunlu kılmaktadır. Gelecekteki iç mekân tasarımlarının, sosyal etkileşimi kolaylaştıracak, farklı etkinliklere uygun alanlar sunacak şekilde yeniden şekilleneceği düşünülmektedir. Bu, yalnızca toplumsal etkileşimi artırmakla kalmaz, aynı zamanda şehirlerin sürdürülebilirliğini ile kültürel çeşitliliğini korumaya yardımcı olur (Yılmaz, 2019).

Kamusal alanlar ile iç mekânlar arasındaki uyumun gelecekte nasıl şekilleneceği, şehirlerin sosyal yapısına olan etkileri göz önünde bulundurularak önemlidir. Özellikle şehirlerin kentsel dönüşüm projeleri ile yeni yaşam alanlarının inşa edilmesi ile birlikte, iç mekânların kamusal alanlarla olan uyumunun sağlanması gerekecektir. Bu uyum, insanların birbirleriyle daha verimli etkileşimde bulunmalarına, toplumsal bağlarını güçlendirmelerine ile şehirlerin kimliğini oluşturmasına olanak tanıyacaktır. İç mekânların, kamusal alanların sosyal işlevlerini destekleyecek şekilde tasarlanması, gelecekteki şehirlerin daha canlı, sürdürülebilir ile sosyal açıdan güçlü bir yapıya sahip olmasını sağlayacaktır (Kaya, 2021).

İç mekânların kamusal alanlarla uyumu, şehirlerin sosyal yapısını güçlendiren ve toplumsal etkileşimi teşvik eden temel bir unsurdur. Gelecekte, iç mekânların kamusal alanlarla daha uyumlu hale gelmesi, şehirlerin sürdürülebilirliğini ve kültürel çeşitliliğini koruyarak, toplumsal bağları güçlendirecektir. İç mekânların doğru şekilde tasarlanması, toplumsal aidiyeti artıracak, kültürel değerlerin paylaşılmasına olanak tanıyacak ve bireylerin kendilerini şehirle daha güçlü bir bağla ilişkilendirmelerine olanak verecektir.

2.5. Kentsel İç Mekânın Sosyal ve Kültürel Bağlamı

Kentsel iç mekânlar, yalnızca fiziki alanlar olmanın ötesinde, sosyal ile kültürel bağlamda da önemli işlevlere sahiptir. İç mekânlar, insanların birbirleriyle etkileşimde buldukları, kültürel değerlerin paylaşıldığı ile toplumsal kimliklerin oluştuğu alanlardır. Kentlerin iç mekânları, sosyal etkileşimi ile toplumsal bağları güçlendiren

bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, iç mekânların tasarımı, toplumsal yapıları ile kültürel dinamikleri yansıtmaktadır (Erdem, 2020). Bu, iç mekânların yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal bir işlevi olduğunu göstermektedir. İç mekânlar, insanların bir araya gelerek toplumsal bağlar kurdukları alanlar olma özelliğini taşımaktadır. Bu tasarımlar, kentsel yapının sosyal dinamiklerine nasıl etki ettiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

İç mekânlar, farklı sosyo-kültürel grupların bir arada yaşadığı ile etkileşimde bulunduğu alanlar şeklinde toplumun kültürel yapısına katkı sağlamaktadır. Özellikle kamusal alanların iç mekânları, insanların farklı kimliklerini ile kültürlerini paylaşabildikleri yerlerdir. Bu mekânlar, kültürel bağları güçlendiren, sosyal etkileşimi artıran ile toplumsal uyumu teşvik eden bir işlevi yerine getirmektedir. Kamusal iç mekânlar, farklı sosyal sınıflar ile kültürel gruplar arasındaki etkileşimi desteklerken, ortak bir toplumsal kimlik yaratılmasına da yardımcı olmaktadır (Çakır, 2019). Kentsel iç mekânların toplumsal çeşitliliği nasıl yönlendirdiğini ile farklı kültürlerin etkileşime girdiği alanlar oluşturduğunu vurgulamak istemektedir. Bu, iç mekânların toplumsal uyum yaratmada nasıl bir rol oynadığını açıkça ortaya koymaktadır.

İç mekânların sosyal ile kültürel bağlamda tasarımı, bu mekânların kullanım amacını ile işlevini belirleyen önemli bir faktördür. İç mekânların, toplumun kültürel değerlerine uygun şekilde tasarlanması, bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak tanımaktadır ile toplumsal kimliklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, iç mekânların tasarımı, sadece estetik ile işlevsel değil, aynı zamanda kültürel ile sosyal değerleri yansıtan bir süreci de kapsamaktadır (Öztürk, 2018). İç mekânların tasarımında kültürel unsurların dikkate alınması, bu mekânların toplumun değerlerine ne kadar yakın olduğunu ile bireylerin kendilerini ifade edebilme olanaklarını nasıl artırdığını anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Bir iç mekânın sosyal yapıyı yansıtmaması, mekânın içinde yaşanan etkileşimlere bağlıdır. Bu etkileşimler, insanların bir araya gelmesini sağlayarak, kültürel çeşitliliği ortaya koymakta ile toplumsal dayanışmayı teşvik etmektedir. Özellikle şehirlerin kamusal iç mekânları, farklı gruplar arasında sosyal etkileşimlerin gerçekleştiği ile kültürel kimliklerin inşa edildiği yerlerdir. Bu tür mekânların doğru şekilde tasarlanması, toplumsal ilişkilerin güçlenmesine ile şehir kültürünün gelişmesine katkı

sağlamaktadır (Kaya, 2021). Kentsel iç mekânların sosyal yapıyı sadece yansıtmakla kalmadığını, aynı zamanda şekillendirmekte olduğunu da ortaya koymaktadır. İç mekânlar, toplumsal kimliklerin oluşumunda ile kültürel etkileşimin güçlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

The Tate Modern, kentsel iç mekânların kültürel ve sosyal bağlamda nasıl şekillendiğine dair önemli bir örnektir. Müze, sergi, performans ve eğitim programları gibi çeşitli sosyal etkileşim alanları içermektedir. Bu tasarım, sosyal buluşma alanları yaratarak kültürel etkileşimleri teşvik etmektedir (bkz. Şekil 2.11; Kaya, 2021).

Şekil 2.11: The Tate Modern

Kaynak: TxllxT, T., 2023

İstanbul Modern, Türkiye'de kentsel iç mekânların kültürel ve sosyal bağlamdaki rolünü gösteren bir başka örnektir. Bu müze, modern sanatın sergilendiği, sosyal etkileşimlerin teşvik edildiği ve çeşitli toplulukların buluşma noktası haline gelen bir kültürel merkezdir (bkz. Şekil 2.12; Güzel, 2020).

Şekil 2.12: İstanbul Modern

Kaynak: Manske, M., 2011

2.5.1. İç Mekânların Sosyal Etkileşimdeki Rolü

İç mekânlar, sosyal etkileşimin önemli bir parçası olarak kent yaşamının dinamiklerini şekillendirmektedir. İnsanlar, günlük yaşamlarında büyük ölçüde iç mekânlarda vakit geçirmekte ve burada sosyal ilişkiler kurmaktadır. Bu mekânlar, toplumun farklı kesimlerinin bir araya gelmesi ve etkileşimde bulunması için kritik alanlar oluşturmaktadır. İç mekânların sosyal etkileşimdeki rolü, özellikle kentsel iç mekân tasarımında önemli bir yer tutmaktadır, çünkü doğru tasarlanmış bir iç mekân, bireylerin sosyal bağlarını güçlendirebilir ve toplumsal dayanışmayı teşvik edebilir.

İç mekânlar hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etkileşimi teşvik eden unsurlar sunmaktadır. Örneğin, kafeler, parklar, spor salonları, alışveriş merkezleri ile kültürel etkinlik alanları gibi kamusal iç mekânlar, bireylerin bir araya gelerek birbirleriyle iletişim kurmalarına olanak tanımaktadır. Bu tür mekânlar, insanların farklı kültürel geçmişlere sahip olmalarına rağmen ortak bir zemin üzerinde buluşmasını sağlamakta ile toplumsal ilişkilerin güçlenmesine katkı sunmaktadır (Çakır, 2019). Bu bağlamda, iç mekânların tasarımı, bireylerin rahatça etkileşimde bulunabileceği şekilde şekillendirilmelidir.

İç mekânların, sosyal etkileşimi artıran tasarımlarla desteklenmesi, toplumsal aidiyetin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Örneğin, bir iç mekânın işlevsel şeklinde

tasarlanması, insanları doğal bir şekilde bir araya getirebilir. Farklı yaş ile toplumsal grupların bir arada vakit geçirebileceği tasarımlar, sosyal uyumu ile çeşitliliği artırabilir. Aynı zamanda, iç mekânlarda kullanılan malzemeler, renkler ile düzenlemeler de etkileşimi teşvik eden faktörlerdir. Bu unsurlar, bireylerin iç mekânda kendilerini daha rahat ile güvende hissetmelerini sağlayarak, sosyal bağları kuvvetlendirebilir (Erdem, 2020).

Örneğin, bir şehirdeki sosyal etkileşimi teşvik eden iç mekânlar, sadece bireylerin birbirleriyle iletişim kurmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal kimliklerin de oluşmasına katkı sağlar. İç mekânların sosyal etkileşimdeki rolü, bireylerin kimliklerini ile topluluklarına olan aidiyetlerini güçlendirerek, toplumsal dayanışmayı artırmaktadır (Kaya, 2021).

İç mekânların sosyal etkileşimdeki rolü, yalnızca kamusal alanlarla sınırlı değildir. Ayrıca, özel iç mekânlar, bireylerin özel yaşamlarında da sosyal bağlarını pekiştirebilecek bir rol oynamaktadır. Aile içi etkileşimler, arkadaş toplantıları ile diğer sosyal etkinlikler, iç mekânların bireylerin arasındaki sosyal bağları güçlendirdiği bir diğer örnektir. Bu bağlamda, iç mekânlar, sadece fiziki bir alan değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin şekillendiği ile pekiştiği birer sosyal ortam şeklinde işlev görmektedir (Öztürk, 2018).

İç mekânlar, sosyal etkileşimdeki rollerini, tasarımları ve işlevsel özellikleriyle yerine getirmektedir. İç mekânların sosyal etkileşimi teşvik eden unsurlar ile tasarlanması, toplumsal dayanışmayı güçlendirmekte ve kent yaşamının sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Bu sebeple, iç mekânların tasarımında, sosyal etkileşim ve toplumsal bağların güçlendirilmesi amaçlanarak, insanların bir arada vakit geçirebileceği, ilişkilerini geliştirebileceği alanlar yaratılmalıdır.

2.5.2. Kültürel Kimlik ve İç Mekânlar

İç mekânlar, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda kültürel bir anlam taşıyan alanlardır. Kültürel kimlik, bir toplumun tarihsel geçmişi, gelenekleri, değerleri ile toplumsal yapısı gibi unsurlar tarafından şekillenir ile bu kimlik, iç mekânların tasarımında kendisini göstermektedir. Kentsel iç mekânlar, bir şehrin kültürel kimliğini yansıtan ile bu kimliği yaşatan mekânlardır (Sert, 2021). Bu durum, iç mekânların tasarımının

sadece estetik değil, aynı zamanda kültürel anlam taşıdığını göstermektedir. İç mekânlar, bir toplumun kimliğini ile geçmişini, modern çağda bile yaşatan önemli bir araçtır.

Özellikle kentlerin tarihi yapıları ile geleneksel iç mekân düzenlemeleri, kültürel kimliğin önemli bir parçasıdır. Örneğin, Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma iç mekânlar, mimari unsurları, renkleri, malzemeleri ile düzenlemeleriyle bir dönemin kültürünü yansıtmaktadır. Bu tür yapılar, bir şehrin kimliğini oluşturan tarihsel mirası günümüze taşımaktadır (Öztürk, 2018). Bu bağlamda, iç mekânlar sadece birer fiziksel alan değil, aynı zamanda kültürel birer yansıma şeklinde işlev görmektedir.

İç mekânlar, aynı zamanda toplumsal grupların ile bireylerin kimliklerini ifade ettikleri alanlar şeklinde da işlev görmektedir. Bireyler, kendi kültürel geçmişlerine ile deneyimlerine dayalı şekilde iç mekânlarda kendilerini ifade etmektedir, bu da iç mekânların tasarımını etkilemektedir. İç mekân tasarımlarında kullanılan renkler, dokular, mobilyalar ile düzenlemeler, kültürel kimliğin bir yansımasıdır. Bu unsurlar, bir topluluğun kültürel değerlerini, estetik anlayışını ile toplumsal bağlarını simgelemektedir. Özellikle modern ile post modern tasarımlarda, kültürel kimlik vurgusu daha belirgin hale gelmektedir. Bu, iç mekân tasarımlarının kültürel bir bağlam içinde şekillendiğini ile toplumsal bağları güçlendirdiğini göstermektedir (Kaya, 2021).

İç mekânların kültürel kimlik üzerindeki etkisi, yalnızca fiziksel tasarımdan ibaret değildir. İç mekânlar, aynı zamanda sosyal etkileşimin gerçekleştiği, bireylerin kültürel değerlerini paylaştığı ve toplumsal bağları güçlendirdiği yerlerdir. İç mekânlar, bu anlamda, bir şehrin kültürel kimliğinin görünür olduğu, toplumsal değerlerin paylaşıldığı ve geçmiş ile geleceği bağlayan alanlardır. Ayrıca, iç mekânlarda kullanılan unsurların toplumsal kimliği şekillendirdiği ve buna paralel olarak bireylerin aidiyet duygusunu pekiştirdiği gözlemlenmektedir.

2.5.3. İç Mekânların Toplumsal Eşitsizliklere Etkisi

İç mekânlar, toplumsal eşitsizliklerin ortaya çıkmasında ile sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Toplumda farklı sınıflar arasındaki eşitsizlikler, iç mekânların tasarımında ile kullanımında kendisini göstermektedir. Kentsel iç mekânlar, farklı

sosyal grupların yaşam alanlarını şekillendirirken, bu alanlar arasındaki farklar, toplumsal hiyerarşiyi ile eşitsizliği yansıtmaktadır (Demirtaş, 2022). Özellikle dar gelirli sınıfların yaşadığı mekânlar, genellikle işlevsellikten çok estetikten feragat edilen, kalabalık ile sınırlı alanlar olmaktadır. Bu durum, iç mekânların sadece fiziksel değil, aynı zamanda toplumsal bir anlam taşıyan alanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

İç mekânlar arasındaki eşitsizlik, sadece fiziki koşullarla sınırlı kalmamaktadır. Aynı zamanda, mekânların kullanımı ile tasarımı, toplumsal sınıflar arasındaki güç ilişkilerini de pekiştirmektedir. Örneğin, lüks konutlar, zengin sınıfların ihtiyaçlarına uygun şekilde tasarlanırken, dar gelirli kesim için tasarlanan konutlar, genellikle daha küçük, daha az konforlu ile sosyal etkileşim açısından sınırlı alanlar sunmaktadır. Bu eşitsizlik hem iç mekânların fiziksel yapısını hem de sosyal yapıyı etkilemektedir (Kaya, 2021).

Ayrıca, iç mekânların tasarımı, toplumsal eşitsizliklerin görünür olmasını sağlayan bir faktör şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, şehirlerin merkezi bölgelerinde yer alan lüks alışveriş merkezleri, restoranlar ile oteller gibi mekânlar, genellikle yüksek gelirli bireyler tarafından kullanılmaktadır ile bu mekânlar, toplumsal sınıf farklarını vurgulayan alanlar şeklinde işlev görmektedir. Öte yandan, banliyölerde ile yoksul mahallelerdeki iç mekânlar, daha dar, daha az işlevsel ile genellikle yalnızca temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik tasarımlar içermektedir. Bu da toplumsal eşitsizliğin mekânlar aracılığıyla yeniden üretilmesine yol açmaktadır (Çakır, 2019).

İç mekânların toplumsal eşitsizliklere etkisi, sadece fiziksel yapılarla sınırlı değildir. Aynı zamanda, mekânların kullanımı ile bu mekânlarda geçirilen zaman da toplumsal sınıfların birbirinden ne kadar ayrıldığını gözler önüne sermektedir. Örneğin, sosyal alanlarda geçirilen zaman, sınıflar arasındaki etkileşimleri pekiştirebileceği gibi, aynı zamanda bu sınıflar arasındaki uçurumu da derinleştirebilmektedir. İç mekânların tasarımı ile kullanımı, toplumsal eşitsizliklerin mekânlar üzerinden yeniden üretildiği bir ortam yaratmaktadır (Öztürk, 2018).

İç mekânlar, toplumsal eşitsizliklerin yalnızca fiziksel yansıması değil, aynı zamanda bu eşitsizliklerin sürdürüldüğü ve pekiştirildiği alanlardır. İç mekânlar, toplumsal yapıların şekillendiği, bireylerin sınıfsal kimliklerinin belirginleştiği ve toplumsal eşitsizliklerin sürekli olarak yeniden üretildiği alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, iç mekânların tasarımında dikkat edilmesi gereken en önemli

unsurlardan biri, toplumsal eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik çözümler üretmek ve sosyal adaleti sağlamak olmalıdır.

2.5.4. İç Mekânların Çok Kültürlü Kentlerdeki Rolü

Çok kültürlü kentler, farklı etnik gruplar, dini inançlar ve kültürel arka planlara sahip insanların bir arada yaşadığı yerlerdir. Bu tür kentlerde iç mekânlar, sosyal etkileşimi, kültürel alışverişi ve toplumsal uyumu desteklemek için önemli bir rol oynamaktadır. İç mekânların tasarımı ve kullanımı, farklı kültürel kimliklerin bir arada var olmasını teşvik eder ve bu durum kentlerin sosyal dokusunu zenginleştirir.

Çok kültürlü kentlerde, iç mekânlar sadece fiziksel alanlar şeklinde değil, aynı zamanda kültürel ifadelerin, geleneklerin ile kimliklerin yansıdığı mekanlar şeklinde işlev görmektedir. Farklı kültürel grupların kendi sosyal etkinliklerini gerçekleştirebileceği, geleneksel pratiklerini sürdürebileceği ya da kültürel ürünlerini sergileyebileceği alanlar, kent yaşamını çeşitlendirir (Kaya, 2021). Örneğin, camiler, kiliseler, sinagoglar ile diğer ibadet yerleri, çok kültürlü toplumlarda iç mekânların dini ile kültürel etkileşimdeki önemini ortaya koymaktadır. Bu mekanlar, toplumsal bağları güçlendirirken, farklı inanç sistemlerinin bir arada varlık gösterdiği birer sembol haline gelmektedir.

Ayrıca, çok kültürlü kentlerdeki iç mekânlar, toplumsal eşitsizliklerin de izlerini taşımaktadır. Bu kentlerdeki farklı gruplar, bazen fiziksel ile sosyo-ekonomik şeklinde birbirinden ayrılabilir. İç mekânların tasarımı, bu ayrışmayı ya da birleşmeyi destekleyecek şekilde şekillenebilir. Özellikle, kamusal alanlarda yapılan müdahaleler, farklı kültürel kimliklerin bir arada yaşaması ile karşılıklı saygının teşvik edilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. İç mekânların tasarımı, toplumsal eşitsizliklerin ortadan kaldırılması ya da pekiştirilmesi konusunda önemli bir araç olabilir (Çakır, 2019).

İç mekânların çok kültürlü kentlerdeki rolü, sadece fiziksel değil, aynı zamanda sosyal ile kültürel bir işlev de taşımaktadır. Bu tür mekanlar, farklı kimliklerin birbirine entegre olmasını sağlayan alanlar şeklinde tasarlanmakta, böylece şehirlerdeki sosyal yapının uyum içinde gelişmesine katkı sağlamaktadır. İç mekânlar, çok kültürlü

toplumlarda bir arada yaşamayı mümkün kılacak sosyal altyapıyı oluşturur ile farklılıkları bir zenginlik şeklinde kabul etmektedir (Demirtaş, 2022).

Çok kültürlü kentlerde iç mekânlar, farklı kültürlerin bir arada yaşamasını destekleyen, toplumsal bağları güçlendiren ve kültürel etkileşimi teşvik eden alanlar olarak büyük bir öneme sahiptir. İç mekânların tasarımı, kentlerin sosyal dokusunu şekillendiren, kültürel kimlikleri yansıtan ve toplumsal uyumu destekleyen önemli bir faktör olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL YEŞİL ALANLAR

Kentsel yeşil alanlar, modern şehirlerde önemli bir rol oynamaktadır. Şehirlerin fiziksel çevresinde doğal elementlerin varlığı, yalnızca estetik bir değer taşımakla kalmaz, aynı zamanda çevresel, sosyal ve kültürel açıdan önemli işlevler de yerine getirmektedir. Kentsel yeşil alanlar, parklar, bahçeler, ormanlar, açık alanlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkmaktadır ve bunların her biri, şehir sakinlerinin yaşam kalitesini artıran önemli unsurlar olarak kabul edilmektedir. Kentsel alanlardaki bu yeşil alanlar, ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanmasında, biyolojik çeşitliliğin korunmasında ve toplumsal etkileşimin güçlendirilmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Şehirler büyüdükçe, kentsel yeşil alanların önemi artmaktadır. Ancak, hızlı kentleşme süreciyle birlikte, bu alanlar giderek azalmakta ve daha fazla betonlaşma yaşanmaktadır. Bu durum hem çevresel sorunları hem de toplumsal eşitsizlikleri beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, kentsel yeşil alanların tasarımı ile kullanımı, sadece estetik bir yaklaşım değil, aynı zamanda şehirlerin sosyal ile ekolojik yapısının sürdürülebilirliği için de kritik bir faktör şeklinde öne çıkmaktadır (Güzel, 2020).

Yeşil alanların önemini anlamak için, onların sağladığı çevresel faydalara bakmak gerekmektedir. Kentsel yeşil alanlar, karbon emilimini artırarak hava kirliliğini azaltmada önemli bir işlev görmekte ve sıcaklık artışlarını engellemektedir. Özellikle büyük şehirlerde, yüksek hava kirliliği ile sıcaklık dalgalanmaları, insanların sağlığını tehdit eden önemli sorunlar arasındadır. Bu sorunları minimize etmek için, kentsel yeşil alanların artırılması gerekmektedir (Öztürk, 2018). Bunun yanı sıra, bu alanlar yağmur suyu yönetimi, toprak erozyonunun önlenmesi ile biyolojik çeşitliliğin korunması gibi ekolojik işlevlere de katkı sağlamaktadır.

Ayrıca, kentsel yeşil alanlar, sosyal açıdan da çok önemli bir yere sahiptir. Yeşil alanlar, insanların bir araya gelerek sosyal etkileşimde bulunmalarını sağlar. İnsanlar, bu alanlarda spor yapabilir, aileleriyle vakit geçirebilir, arkadaşlarıyla sosyalleşebilir ya da yalnız başlarına dinlenebilirler. Bu etkileşimler, toplumların bir arada yaşamalarını kolaylaştırır ve toplumsal bağları güçlendirir. Ayrıca, yeşil alanlar, çeşitli sosyal etkinliklerin yapılabilirdiği mekanlar olup, toplumsal etkinliklerin artmasına

olanak tanımaktadır (Çakır, 2019). Bu alanların erişilebilir olması, tüm toplum kesimlerinin bu faydalardan yararlanmasını sağlar ile kentsel yaşamın daha adil ile eşitlikçi olmasına katkı sağlar.

Birçok şehirde, yeşil alanların estetik işlevi de göz ardı edilmemektedir. Bu alanlar, şehirlere doğal bir güzellik katmakta, kent estetiğini artırmaktadır. Özellikle yeşil alanların içindeki ağaçlar ile bitki örtüsü, insanların görsel şeklinde rahatlamasına yardımcı olmakta ile şehir yaşamının stresinden uzaklaşmalarına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle kentsel yeşil alanlar, estetik bir değer taşımanın ötesinde, insanların ruhsal sağlığını da iyileştiren mekânlar şeklinde önemli bir işlev görmektedir (Yılmaz, 2019).

Kentsel yeşil alanların bir başka önemli işlevi ise, bu alanların kültürel ile tarihsel bağlamda taşıdığı anlamdır. Bazı yeşil alanlar, şehirlerin tarihi kimliklerini yansıtan sembolik mekânlar şeklinde hizmet vermektedir. Örneğin, Paris'teki Tuileries Bahçesi ile İstanbul'daki Emirgan Parkı, sadece doğal güzellikleri ile değil, aynı zamanda tarihsel ile kültürel anlamlarıyla da önemli yerlerdir. Bu tür alanlar, şehirlerin kültürel kimliğini pekiştiren, ziyaretçilerin kültürel mirası deneyimlemelerine olanak tanıyan yerlerdir (Sert, 2021).

- **Kentsel Yeşil Alanların Kentlerdeki İşlevi ve Önemi**

Kentsel yeşil alanlar, kent yaşamının sürdürülebilirliği ile sosyal yapısının sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu alanlar, şehirdeki doğa ile insan yaşamı arasında bir köprü işlevi görmektedir. Yeşil alanlar, yalnızca estetik bir değer sunmakla kalmaz, aynı zamanda kentsel ekosistemlerin işleyişi için de gereklidir. Bu alanlar, kentsel iklimin düzenlenmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması ile sosyal etkileşimin sağlanması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca, insanların psikolojik sağlıkları üzerinde de olumlu etkiler yaratmaktadır (Güzel, 2020).

Kentsel yeşil alanların tasarımı, sadece çevresel faydalar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kentli bireylerin sosyal etkileşimlerini teşvik etmekte ile toplumsal bağları güçlendirmektedir. Kentlerde yaşayan bireyler, bu alanlarda bir araya gelir, dinlenir ile sosyal ilişkiler kurarlar. Bu bağlamda, yeşil alanların tasarımı, sadece doğanın korunması değil, aynı zamanda toplumsal ihtiyaçların da göz önünde bulundurulması gereken bir süreçtir. Bu nedenle, kentsel yeşil alanların planlanması, şehirlerin sosyal

ile kültürel yapısını şekillendiren önemli bir faktör şeklinde kabul edilmektedir (Sert, 2021).

Özellikle büyük şehirlerde, yeşil alanların eksikliği, toplumsal eşitsizliklere yol açabilmektedir. Yeşil alanlara erişim, sosyal sınıflar arasında farklılık gösterebilir ile bu da kent içindeki eşitsizliği artırabilir. Kentin farklı bölgelerinde yer alan yeşil alanların çeşitliliği ile kalitesi, toplumun genel sağlığı ile refahı için önemli bir belirleyici faktör olmaktadır. Kentsel yeşil alanlar, sadece bireylerin ruhsal ile fiziksel sağlığını değil, aynı zamanda toplumun sosyal yapısını da destekleyen alanlardır (Yılmaz, 2019).

Bu nedenle, yeşil alanların işlevi, yalnızca fiziksel bir alan sunmakla sınırlı kalmaz, aynı zamanda bu alanların sağladığı toplumsal faydalar da büyük bir öneme sahiptir. Kentsel yeşil alanlar, insanların bir arada vakit geçirebileceği, sosyal ilişkiler kurabileceği ile çeşitli kültürel etkinliklere katılabileceği alanlar şeklinde, kentlerin dinamik yapısını güçlendiren unsurlar arasında yer almaktadır (Erdem, 2020).

- **Kentsel Yeşil Alanların Sosyal İşlevi**

Kentsel yeşil alanlar, sadece ekolojik ile estetik bir işlev görmekle kalmamakta, aynı zamanda kent sakinlerinin sosyal etkileşimlerini artıran önemli kamusal mekânlar şeklinde öne çıkmaktadır. Bu alanlar, bireyler arasında etkileşimi teşvik etmekte, topluluk ruhunu güçlendirmekte ile farklı sosyal grupları bir araya getirmektedir. Kentlerde yaşayan bireyler için doğayla iç içe olma fırsatı sunan yeşil alanlar, aynı zamanda sosyalleşme süreçlerini destekleyen önemli kamusal alanlar şeklinde değerlendirilmektedir (Kaya, 2021). Bu durum, özellikle hızlı kentleşmenin getirdiği bireyselleşme ile sosyal izolasyon sorunlarına karşı bir çözüm sunmaktadır. Yeşil alanların sağladığı bu sosyal etkileşim, kent yaşamının sürdürülebilirliği açısından kritik bir unsur şeklinde kabul edilmektedir.

Bu bağlamda, parklar ile bahçeler gibi kentsel yeşil alanlar, sosyal ilişkileri güçlendiren birer platform şeklinde işlev görmektedir. Özellikle kalabalık şehirlerde, bireylerin yoğun iş temposundan uzaklaşarak dinlenebileceği ile sosyal ilişkilerini geliştirebileceği alanların olması büyük bir gereklilik şeklinde ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar, yeşil alanların, bireylerin psikolojik refahlarını artırdığını ile

depresyon gibi rahatsızlıkların azalmasına yardımcı olduğunu göstermektedir (Demirtaş, 2022). Bu bulgu, yeşil alanların sadece fiziksel bir dinlenme alanı değil, aynı zamanda bireylerin zihinsel sağlığını destekleyen bir unsur olduğunu kanıtlamaktadır. Özellikle pandemi sürecinde, insanların açık hava alanlarına yönelmesi, bu alanların sosyal ile psikolojik değerini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Ayrıca, kentsel yeşil alanlar, farklı yaş gruplarına hitap eden sosyal aktivitelerin gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır. Çocuklar için oyun alanları, yaşlı bireyler için dinlenme ile yürüyüş yolları, gençler için spor ile rekreasyon alanları gibi çeşitli kullanım biçimleri sunulmaktadır. Bu çok yönlü kullanım imkânı, toplumsal dayanışmayı artırmakta ile farklı sosyal gruplar arasında etkileşimi teşvik etmektedir (Çakır, 2019). Bu noktada, yeşil alanların sadece belirli bir kesime değil, herkesin erişimine açık olması gerektiği anlaşılmaktadır. Toplumun farklı kesimlerinden bireylerin bir araya gelmesi, kentsel yaşamda sosyal uyumu güçlendirmekte ile kent sakinleri arasındaki etkileşimi artırmaktadır.

Kentsel yeşil alanların sosyal işlevi, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşme açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Bu alanlar, farklı sosyo-ekonomik gruplardan insanların bir araya gelerek etkileşimde bulunmasını sağlamak ile kent içinde sosyal kapsayıcılığı desteklemektedir. Özellikle, göçmen toplulukların yoğun olduğu kentlerde, parklar ile bahçeler, kültürel etkileşimi artıran ile toplumsal uyumu destekleyen mekânlar şeklinde öne çıkmaktadır (Sert, 2021). Göçmenler ile yerel halk arasında doğal bir iletişim alanı oluşturan bu mekânlar, sosyal bütünleşmenin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, kent planlamalarında yeşil alanların kültürel çeşitliliği destekleyecek şekilde düzenlenmesi önemli bir strateji şeklinde değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, yeşil alanların sosyal işlevlerinin tam anlamıyla yerine getirilebilmesi için, bu alanların erişilebilir, güvenli ile bakımlı olması gerekmektedir. Yeşil alanların yetersizliği ya da düzensiz bakımı, sosyal etkileşimleri kısıtlayabilmekte ile toplumun bazı kesimlerinin bu mekânlardan yeterince faydalanamamasına yol açmaktadır. Bu nedenle, kentsel yeşil alanların planlanması ile yönetilmesi, kent içindeki sosyal dengelerin korunması açısından kritik bir konu şeklinde ele alınmaktadır (Yılmaz, 2019). Eğer bir yeşil alan düzensiz ile bakımsız ise,

insanlar burayı kullanmaktan kaçınmakta ile sosyal etkileşim imkânları azalmaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir kentsel gelişim politikaları kapsamında, yeşil alanların korunması ile iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kentsel yeşil alanlar, kent sakinlerinin bir araya gelmesini sağlayan, sosyal ilişkileri destekleyen ve toplumsal uyumu güçlendiren önemli kamusal alanlar olarak kent yaşamında kritik bir role sahiptir. Bu alanların etkin kullanımı, kentlerin yaşanabilirliğini artırmakta ve bireylerin sosyal refahını olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle modern kentlerde, bireylerin doğa ile bağlarını sürdürmesi ve sosyal etkileşim içinde bulunabilmesi için yeşil alanların artırılması ve korunması gerekmektedir.

- **Kentsel Yeşil Alanların Çevresel ve Ekolojik İşlevi**

Kentsel yeşil alanlar, şehirlerin sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu alanlar, hava kalitesini artırmakta, şehir içi sıcaklık dengesini sağlamakta ile biyolojik çeşitliliği desteklemektedir (Güzel, 2020). Özellikle hava kirliliğinin yoğun olduğu kent merkezlerinde yeşil alanların filtreleyici etkisi sayesinde, zararlı partiküllerin ile karbon emisyonlarının azaltılması mümkün olmaktadır. Bu bağlamda, kentsel yeşil alanların ekolojik sürdürülebilirliğe katkısı göz ardı edilemez niteliktedir.

Ağaçlar ile bitkiler, fotosentez süreci sayesinde atmosferdeki karbon dioksiti emerek oksijen üretmektedir (Yılmaz, 2019). Bu süreç, şehirlerdeki hava kalitesinin iyileştirilmesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, yoğun bitki örtüsüne sahip yeşil alanlar, şehirlerdeki ısı adası etkisini azaltarak sıcaklık dalgalanmalarını dengelemektedir. Böylelikle, şehirlerde aşırı ısınmanın önüne geçilmekte ile daha yaşanabilir bir çevre oluşturulmaktadır.

Kentsel yeşil alanlar, aynı zamanda su döngüsü üzerinde de olumlu etkilere sahiptir. Yeşil alanların varlığı, yüzey akışını azaltarak yağmur sularının doğal yollarla emilimini kolaylaştırmaktadır (Tekin, 2022). Bu durum, şehirlerde sıkça karşılaşılan sel riskinin azalmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, yeşil alanlarda yer alan bitkilerin kök sistemleri, toprağın erozyona karşı direncini artırmakta ile suyun yer altı kaynaklarına ulaşmasını sağlamaktadır. Böylece, suyun doğal döngüsüne katkı sunulmaktadır.

Biyolojik çeşitlilik açısından değerlendirildiğinde, kentsel yeşil alanlar birçok canlı türüne yaşam alanı sağlamaktadır. Bu alanlar, kuşlar, böcekler ile küçük memeliler için barınma ile beslenme alanı sunarak ekosistem dengesini desteklemektedir (Sert, 2021). Özellikle şehirleşmenin doğal habitatları tehdit ettiği günümüzde, yeşil alanların korunması ile artırılması, kent içi ekosistemlerin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Kentsel yeşil alanlar çevresel ve ekolojik işlevleriyle şehir yaşamının ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Hava ve su kalitesine sağladıkları katkılar, ısı adası etkisini azaltmaları ve biyolojik çeşitliliği desteklemeleri, bu alanların korunması ve geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, kent planlamalarında yeşil alanlara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

- **Kentsel Yeşil Alanların Estetik ve Kültürel Katkıları**

Kentsel yeşil alanlar, yalnızca çevresel ile ekolojik işlevleriyle değil, aynı zamanda estetik ile kültürel açıdan da şehir yaşamının önemli bir parçası şeklinde kabul edilmektedir. Bu alanlar, kentlerin görsel zenginliğine katkı sağlamanın yanı sıra, kültürel kimliğin pekiştirilmesine ile toplumsal etkileşimin güçlendirilmesine de olanak tanımaktadır (Güzel, 2020). Kentsel peyzajın estetik şeklinde zenginleştirilmesi, şehirlerin daha çekici ile yaşanabilir hale gelmesine katkı sunmaktadır.

Yeşil alanlar, doğal unsurları şehirle buluşturarak, beton ile asfalt yığınları arasında görsel bir denge kurmaktadır. Parklar, bahçeler ile diğer yeşil alanlar, sakinlerine dinlenme, sosyal etkileşimde bulunma ile doğayla bağlantı kurma imkanı tanımaktadır (Çakır, 2019). Bu alanlar, aynı zamanda sanat ile kültürel etkinlikler için de bir platform sağlayarak, kent sakinlerinin sosyal ile kültürel yaşamlarını canlandırmaktadır. Örneğin, kentsel parklar, açık hava konserleri, tiyatro gösterileri ile sanat sergileri gibi etkinliklere ev sahipliği yaparak, kültürel çeşitliliğin ile toplumsal etkileşimin artırılmasına yardımcı olmaktadır.

Kentsel yeşil alanların estetik değeri, peyzajın düzenlenmesiyle de doğrudan ilişkilidir. Doğal bitki örtüsünün yanı sıra, bu alanlarda kullanılan heykeller, çeşmeler, pavyonlar ile diğer sanat eserleri, şehrin kültürel kimliğini yansıtan unsurlar şeklinde yer

almaktadır (Kaya, 2021). Bu unsurlar, yeşil alanları sadece dinlenme ile eğlence alanları olmaktan çıkarıp, aynı zamanda kültürel ile estetik deneyimlerin bir araya geldiği mekânlar haline getirmektedir.

Ayrıca, kentsel yeşil alanlar, kültürel mirası koruma açısından da önemli bir rol oynamaktadır. Eski yapılar, anıtlar ya da tarihi yerler etrafında yaratılan yeşil alanlar, bu kültürel değerlerin korunmasına yardımcı olmakta ile şehir sakinlerine geçmişle bağlantı kurma fırsatı sunmaktadır (Sert, 2021). Bu bağlamda, yeşil alanlar yalnızca şehri güzelleştiren değil, aynı zamanda onun kültürel mirasını yaşatan mekânlar şeklinde de değerlendirilmektedir.

Kentsel yeşil alanlar, şehirlerin estetik ve kültürel yapısına büyük katkılar sağlamaktadır. Hem görsel anlamda şehirleri güzelleştirirken hem de sosyal ve kültürel etkileşimi teşvik ederek toplumsal yapıyı güçlendirmektedir. Bu nedenle, kentsel planlamada yeşil alanların estetik ve kültürel işlevlerinin göz önünde bulundurulması, şehirlerin sürdürülebilir ve yaşanabilir olmasını sağlamaktadır.

Central Park, New York'ta büyük bir kentsel yeşil alandır ve kentteki sosyal etkileşimlerin yanı sıra çevresel faydalar sunmaktadır. Park hem estetik hem de işlevsel açıdan kentsel çevreye büyük katkı sağlamaktadır (bkz. Şekil 3.1; Demirtaş, 2022).

Şekil 3.1: Central Park

Kaynak: Celiaco, G., 2022

Gezi Parkı, İstanbul'un önemli yeşil alanlarından biridir. Park hem sosyal etkileşimlerin merkezi hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Bu alan, toplumsal hareketlerin ve kamusal etkinliklerin de yapıldığı bir mekân olarak bilinmektedir (bkz. Şekil 3.2; Doğruyol & Şişman, 2021).

Şekil 3.2: Gezi Parkı

Kaynak: Picture, V., 2013

3.1. Kentsel İç Mekânların Tanımı ve Fonksiyonları

Kentsel iç mekân kavramı, günümüzde yalnızca kapalı yapı alanlarını değil, aynı zamanda kent dokusu içinde yer alan açık ve yeşil kamusal alanları da içerecek şekilde çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Literatürde, bu tür mekânların sosyal, çevresel ve ekonomik bağlamda kent yaşamına sunduğu katkılar üzerinden değerlendirme yapılmakta; özellikle kamusal kullanıma açık, doğayla bütünleşik alanlar olarak tanımlandığı görülmektedir (Çakır, 2019). Bu anlamda, kentsel iç mekânlar, fiziksel olarak yapıların arasında veya çevresinde yer alan parklar, meydanlar, sahil yürüyüş yolları, yeşil teraslar ve benzeri düzenlemeleri içermektedir.

Bu mekânlar, yalnızca fiziksel boşluklar olarak değil, aynı zamanda kentlilerin gündelik yaşamlarında aktif olarak kullandıkları, sosyal etkileşim ve çevresel sürdürülebilirlik açısından işlevsel alanlar olarak değerlendirilmektedir. Yeşil alan niteliği taşıyan kentsel iç mekânlar, hem doğal bitki örtüsü ile çevresel kalitenin

artırılmasına katkı sağlamakta hem de bireylerin psikolojik refahını desteklemektedir (Güzel, 2020). Ayrıca bu alanların, bireylerin doğayla etkileşim kurmasını kolaylaştırarak kent yaşamı içerisindeki stres ve gerginliği azaltmakta olduğu belirtilmektedir.

Kentsel iç mekânların bir diğer önemli işlevi, kamusal yaşamın merkezinde yer alarak sosyal bütünleşmeyi desteklemesidir. Açık ve yeşil kamusal alanlar, çeşitli yaş gruplarından bireylerin bir araya gelerek etkileşimde bulunduğu, ortak kullanım ve sosyalleşme ortamı sunduğu mekânlar olarak tanımlanmaktadır (Tekin, 2022). Bu bağlamda, iç mekân tasarımlarında sadece estetik kaygılar değil, aynı zamanda toplumsal ihtiyaçlar ve sosyal kapsayıcılık ilkeleri de göz önünde bulundurulmaktadır.

Ekolojik perspektiften bakıldığında, kentsel iç mekânların yeşil altyapı unsuru olarak görev yaptığı görülmektedir. Ağaçlar ve bitki örtüsü sayesinde hava kalitesinin artırılması, gürültü kirliliğinin azaltılması ve yağmur suyu yönetiminin kolaylaştırılması gibi çeşitli ekosistem hizmetleri sağlanmaktadır (Yılmaz, 2019). Bu özellikleriyle, kentsel iç mekânların şehirlerin iklim değişikliği ile mücadelesinde stratejik bir rol üstlendiği ifade edilmektedir.

Kentsel iç mekânlar, kent planlamasında yalnızca yapısal boşluklar olarak değil, doğayla bütünleşmiş, kamusal erişime açık, çok işlevli ve çok aktörlü mekânsal sistemler olarak değerlendirilmektedir. Bu mekânlar hem sosyal etkileşimleri hem de çevresel sürdürülebilirliği destekleyerek, şehirlerin yaşanabilirliğini artıran temel bileşenler arasında yer almaktadır (Çakır, 2019; Güzel, 2020; Tekin, 2022; Yılmaz, 2019).

Hyde Park, Londra'nın en büyük ve en eski kentsel yeşil alanlarından biri olarak, kent sakinlerine hem dinlenme hem de sosyal etkileşim alanı sağlamaktadır. Parkın geniş çim alanları, göleti ve yürüyüş yolları, kent içinde doğal bir nefes alanı yaratmaktadır (bkz. Şekil 3.3; Smith, 2017).

Şekil 3.3: Hyde Park

Kaynak: Farmer, P., 2011

İstanbul'daki Emirgan Korusu, şehir içinde doğal ekosistemlerin korunmasına yönelik önemli bir örnek teşkil etmektedir. Koru, zengin bitki örtüsü ve sosyal kullanım alanlarıyla kentsel yaşamın stresinden uzaklaşmak isteyen kullanıcılar için bir kaçış noktası sunmaktadır (bkz. Şekil 3.4; Demir, 2019).

Şekil 3.4: Emirgan Korusu

Kaynak: Paker, H., 2016

3.1.1. Ekolojik ve Yeşil Alan Fonksiyonları

Kentsel yeşil alanlar, çevresel sürdürülebilirlik açısından büyük bir rol oynamaktadır ve ekolojik fonksiyonları, şehirlerin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için kritik öneme sahiptir. Bu alanlar, doğal çevreyle etkileşim sağlayarak çeşitli ekosistem hizmetleri sunmaktadır. Ekolojik fonksiyonlar, kentsel yeşil alanların hem doğanın hem de insan yaşamının sürdürülebilirliğine katkı sağladığı önemli işlevlerdir.

Hava Kalitesinin İyileştirilmesi: Kentsel yeşil alanlar, atmosferdeki kirleticileri filtreleyerek hava kalitesini iyileştirmektedir. Özellikle ağaçlar ile bitkiler, karbon dioksiti emerek oksijen üretmekte, ayrıca hava kirliliğine yol açan zararlı partikülleri tutarak, şehirlerdeki hava kalitesinin artmasına yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2019). Bu süreç, şehir sakinlerinin sağlığını koruyarak, solunum yolu hastalıklarının azaltılmasına da katkı sağlamaktadır.

Isı Adası Etkisinin Azaltılması: Yoğun yapılaşma ile asfalt gibi yüzeylerin fazla olduğu şehirlerde, sıcaklıklar genellikle normalin üzerinde seyrederek. Bu duruma ısı adası etkisi denir. Kentsel yeşil alanlar, bitkilerin gölgeleme etkisi ile buharlaşma yoluyla sıcaklık dengesini sağlamaktadır. Yeşil alanlar, çevresel sıcaklıkları dengeleyerek, aşırı ısınmayı engellemekte ve daha yaşanabilir bir ortam oluşturmaktadır (Güzel, 2020). Bu, özellikle yaz aylarında aşırı sıcakların önüne geçilmesini sağlar.

Su Yönetimi ile Drenaj: Yeşil alanlar, suyun doğal döngüsüne katkı sağlayarak, yüzey akışını azaltmakta ve suyun yer altı kaynaklarına ulaşmasını sağlamaktadır. Bitkilerin kök sistemleri, suyun emilmesini kolaylaştırarak, şehrin su yönetimini iyileştirmektedir. Ayrıca, yağmur suyu yönetimi konusunda da yeşil alanlar önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle büyük şehirlerde görülen sel riskleri, yeşil alanlar sayesinde azalmakta ve suyun daha verimli kullanılmasına olanak tanınmaktadır (Tekin, 2022).

Biyolojik Çeşitliliğin Desteklenmesi: Kentsel yeşil alanlar, birçok farklı canlı türüne barınma ile beslenme alanı sunarak biyolojik çeşitliliği desteklemektedir. Kuşlar, böcekler ile küçük memeliler gibi hayvanlar, bu alanlarda yaşamlarını sürdürebilirler (Sert, 2021). Özellikle şehirleşmenin ilerlediği ve doğal habitatların yok olduğu günümüzde, bu alanlar hayvanlar için önemli yaşam alanları oluşturmaktadır. Bu

nedenle, yeşil alanların korunması ile genişletilmesi, şehirlerin ekosistemlerinin sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır.

Toprak Koruma ile Erozyonun Önlenmesi: Yeşil alanlarda bulunan bitkilerin kök sistemleri, toprak erozyonuna karşı koruma sağlar. Bitkiler, toprağın yüzeyini kaplayarak rüzgâr ile su etkisiyle toprağın kaybolmasını engellemektedir. Bu, özellikle şehirlerdeki parklar ile bahçeler gibi alanlarda önemli bir ekolojik işlevdir (Büyükkaya, 2021). Ayrıca, yeşil alanlar, toprağın su tutma kapasitesini artırarak, su kaynaklarının korunmasına da yardımcı olmaktadır.

Kentsel yeşil alanlar, ekolojik fonksiyonlarıyla şehirlerin çevresel sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Bu alanlar, hava kalitesini iyileştirmekten, su yönetimini güçlendirmeye kadar birçok önemli işlevi yerine getirmektedir. Bu nedenle, kentsel planlamalarda yeşil alanların artırılması ve korunması, çevre dostu şehirlerin inşasında temel bir unsurdur.

3.1.2. Sürdürülebilirlik Fonksiyonları

Kentsel iç mekânların sürdürülebilirlik bağlamındaki işlevleri, günümüz kent planlamasında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Sürdürülebilirlik, yalnızca çevresel bir kavram olmanın ötesinde; ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla birlikte ele alınması gereken çok yönlü bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, kentsel iç mekânlar da sürdürülebilir kent yaşamının sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Mekânsal tasarımların çevresel etkilerini azaltmak, enerji verimliliğini artırmak ve doğal kaynakların korunmasını sağlamak gibi amaçlar, iç mekân planlamasında sürdürülebilirlik ilkelerinin temel dayanaklarını oluşturmaktadır (Karayılanoğlu, 2020).

Sürdürülebilir iç mekânlar, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılarken doğal çevreyle uyum içinde olan, uzun vadeli kullanım için uygun çözümler sunan mekânlardır. Bu tür alanlarda, doğal ışık kullanımı, doğal havalandırma sistemleri, enerji tasarruflu malzemeler ve geri dönüştürülebilir yapısal öğeler öne çıkmaktadır. Ayrıca, çevresel sürdürülebilirliğin yanı sıra, sosyal sürdürülebilirlik de göz önünde bulundurulmalı; tüm kullanıcı gruplarına erişilebilir, kapsayıcı ve eşitlikçi tasarımlar ön planda tutulmalıdır (Tüfekci, 2021).

Kentsel iç mekânlarda sürdürülebilirlik fonksiyonlarının uygulanması, aynı zamanda kent kimliğinin korunmasına ve kullanıcıların çevresel farkındalığının artmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle kamusal iç mekânlarda yapılan sürdürülebilir düzenlemeler, toplumsal bilinci artırmakta ve çevreye duyarlı yaşam biçimlerini teşvik etmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik, yalnızca çevre dostu uygulamalarla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda kentlilerin yaşam kalitesini artıran ve sosyal uyumu destekleyen bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Çakır, 2019).

Dolayısıyla, kentsel iç mekânların sürdürülebilirlik fonksiyonları, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde uzun vadeli faydalar sağlamaktadır. Bu mekânlar, kentlerin iklim değişikliğiyle mücadele stratejileri içinde kritik bir yer tutmakta; aynı zamanda doğal kaynakların korunması ve geleceğe aktarılmasında da kilit rol oynamaktadır. Kentsel iç mekân tasarımlarında sürdürülebilirliğin temel prensip olarak benimsenmesi, çevreyle uyumlu, yaşanabilir ve dirençli kentler oluşturma hedefinin gerçekleştirilmesinde önemli katkılar sunmaktadır.

3.1.3. Sosyal Fonksiyonlar

Kentsel yeşil alanlar, sadece ekolojik açıdan değil, aynı zamanda sosyal yaşam açısından da büyük öneme sahiptir. Şehir sakinlerinin yaşam kalitesini artıran bu alanlar, sosyal etkileşimi teşvik etmekte, toplumun psikolojik sağlığını desteklemekte ve kültürel aktiviteler için fırsatlar sunmakta gibi önemli sosyal işlevlere sahiptir. Sosyal fonksiyonlar, kentsel yeşil alanların şehir yaşamının dinamiklerine katkı sağladığı unsurlardır.

Toplumsal Etkileşimi Desteklemek: Kentsel yeşil alanlar, bireylerin bir araya geldiği ile sosyal ilişkiler kurduğu mekanlar şeklinde işlev görmektedir. Parklar, bahçeler ile açık alanlar, insanlar arasında etkileşimi teşvik etmekte, toplumsal bağları güçlendirmektedir. Özellikle farklı yaş gruplarından ile sosyoekonomik sınıflardan gelen bireyler, bu alanlarda bir araya gelerek toplumun farklı kesimlerini kaynaştırmakta fırsat bulmaktadırlar (Yılmaz, 2019). Bu tür sosyal etkileşimler, toplumda dayanışma ile iş birliği ruhunu güçlendirmekte katkı sağlamaktadır.

Fiziksel ile Zihinsel Sağlık Üzerindeki Etkiler: Kentsel yeşil alanlar, bireylerin fiziksel ile zihinsel sağlıkları üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Doğada vakit geçirmek,

stres seviyelerini düşürmekte, doğa ile etkileşim ise ruh halini iyileştirmekte ile depresyon gibi psikolojik sorunların önlenmesine yardımcı olmaktadır (Tüfekci, 2021). Düzenli şekilde yürüyüş yapmak, koşmak ya da sadece doğayı gözlemlemek gibi aktiviteler, şehir sakinlerinin fiziksel sağlıklarını artırmaktadır. Bu alanlar, ayrıca yaşlılar ile çocuklar gibi grupların güvenli bir şekilde açık hava aktiviteleri yapabilecekleri alanlar sunmaktadır.

Eğitim ile Kültürel Etkinlikler İçin Alanlar: Yeşil alanlar, kültürel ile sanatsal etkinliklerin düzenlenmesi için de önemli bir alan sağlamaktadır. Açık hava konserleri, tiyatro gösterileri, festivaller ile sergiler gibi etkinlikler, şehir sakinlerinin kültürel hayatını zenginleştirmekte, toplumsal etkileşimi artırmakta ile şehre gelen turistler için cazibe merkezleri oluşturmaktadır (Erdem, 2020). Kentsel yeşil alanlar, bu etkinliklere ev sahipliği yaparak, toplumun kültürel dinamizmini beslemekte katkı sağlamaktadır.

Çocuklar ile Yaşlılar İçin Güvenli Alanlar: Kentsel yeşil alanlar, özellikle çocuklar ile yaşlılar için güvenli oyun ile dinlenme alanları sunmaktadır. Çocuklar, açık alanlarda özgürce oynayarak fiziksel ile duygusal gelişimlerini sağlamaktadır, yaşlı bireyler ise yürüyüş yaparak fiziksel sağlıklarını korumaktadır. Bu alanlar, aynı zamanda toplumun tüm bireylerinin çeşitli sosyal aktivitelerle etkileşimde bulunabilecekleri alanlar şeklinde büyük bir öneme sahiptir (Sert, 2021).

Sosyal Denge ile Adalet: Kentsel yeşil alanlar, şehrin farklı bölgelerinde yaşayan bireyler için eşit erişim imkânı sağlamaktadır. Bu, sosyal adaletin sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir. Özellikle düşük gelirli mahallelerde yaşayan insanlar için yeşil alanlar, yaşam kalitesinin artırılması adına bir fırsat sunmaktadır. Bu alanlar, sosyal eşitsizliği azaltmaya ile herkesin doğayla buluşabileceği eşit fırsatlar yaratmaya katkı sağlamaktadır (Kaya, 2021).

Kentsel yeşil alanlar, sosyal fonksiyonlarıyla şehirlerin sosyal dokusunu güçlendirmekte, bireylerin psikolojik ve fiziksel sağlıklarını iyileştirmekte, toplumsal etkileşimi artırmakta ve kültürel etkinlikler için fırsatlar sunmaktadır. Bu alanlar, şehirlerdeki yaşam kalitesini artıran ve toplumun dayanışma ruhunu destekleyen önemli unsurlar olarak işlev görmektedir. Sosyal yaşamın sürdürülebilirliği açısından bu alanların korunması ve geliştirilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Kentsel İç Mekânların Sosyal Etkileşimdeki Rolü

Kentsel iç mekânlar, yalnızca fiziksel yapılar ya da barınma alanları olarak değil, aynı zamanda bireyler arası sosyal ilişkilerin kurulduğu, toplumsal dinamiklerin şekillendiği ve kültürel değerlerin aktarıldığı etkileşim zeminleri olarak değerlendirilmektedir. Bu tür mekânlar, kent yaşamının gündelik pratiklerine yön veren; bireylerin karşılaşmalarını, iletişimlerini ve birlikte yaşama kültürünü besleyen yapılar niteliğindedir (Tüfekci, 2021). Özellikle kent merkezlerinde yer alan alışveriş alanları, kültürel merkezler, kütüphaneler, ulaşım terminalleri ve eğitim kurumları gibi yapılar, farklı sosyo-kültürel gruplardan bireylerin bir araya gelerek sosyal etkileşimde bulunmalarına olanak tanımaktadır.

Modern kentsel planlama anlayışı doğrultusunda, bu iç mekânlar yalnızca işlevsel çözümler sunmakla kalmamakta; aynı zamanda psikolojik, sosyolojik ve estetik yönleriyle de tasarlanmaktadır. Bireylerin mekânsal aidiyet geliştirebildiği, farklılıklarla etkileşim kurabildiği ve toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayabildiği ortamların oluşturulması, bu mekânların sosyal sürdürülebilirlik bağlamındaki rolünü daha da anlamlı kılmaktadır (Demirtaş, 2022). Bu noktada, kullanıcı deneyimi ve sosyal kapsayıcılık gibi unsurlar, iç mekânların başarısını belirleyen temel kriterler arasında yer almaktadır.

Günümüzde kent yaşamının hızla bireyselleşmesi ve dijitalleşmesi sürecinde, kentsel iç mekânların sosyal bağları canlı tutma ve yeni sosyal ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlama işlevi giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu mekânlar yalnızca karşılaşma alanları değil; aynı zamanda ortak değerlerin üretildiği, kimliklerin şekillendiği ve kentle kurulan duygusal bağların güçlendiği sosyal sahneler olarak öne çıkmaktadır (Yılmaz, 2019).

- **Kamusal Alanların Sosyal Etkileşimdeki Rolü**

Kamusal alanlar, yalnızca fiziksel boşluklar değil; bireyler arasında sosyal ilişkilerin kurulmasını, güçlendirilmesini ve süreklilik kazanmasını mümkün kılan mekânlardır. Bu alanlar, toplumsal aidiyet duygusunu pekiştiren, ortak yaşam deneyimlerini destekleyen ve kent yaşamının dinamiklerini şekillendiren sosyal etkileşim sahaları olarak işlev görmektedir (Kara, 2022). Özellikle parklar, meydanlar, yeşil koridorlar

ve yaya yolları gibi kamusal alanlar, farklı sosyoekonomik ve kültürel geçmişlere sahip bireylerin karşılaşmalarını sağlayarak kent yaşamının kapsayıcı niteliğini artırmaktadır.

Kamusal alanlarda gerçekleşen sosyal etkileşimler, bireylerin yalnızca fiziksel varlıklarıyla değil; aynı zamanda duygusal, kültürel ve simgesel bağlarıyla mekânla ilişki kurmalarına olanak tanımaktadır. Bu alanlar, bireylerin gündelik yaşantılarında karşılaştıkları sosyal dinamikleri deneyimlemelerini sağlayarak, toplumsal kimliğin oluşum sürecine katkı sunmaktadır (Yılmaz, 2019). Kent sakinlerinin kamusal alanlarda geçirdikleri zaman hem bireysel ilişkileri hem de kentin genel sosyal dokusunu dönüştüren bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Kamusal alanların sosyal işlevi, toplumsal bellek ve kolektif bilinç açısından da kritik bir öneme sahiptir. Anıtlar, tarihî meydanlar ve sembolik yapılar gibi öğeler, geçmişle bağ kurma işlevi görerek kolektif kimliğin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır (Öztürk, 2018). Bu mekânlarda gerçekleşen törenler, anma günleri ve protestolar gibi kolektif eylemler, kamusal alanların yalnızca etkileşim değil, aynı zamanda katılım ve temsil boyutlarını da içeren çok katmanlı yapısını ortaya koymaktadır.

Sosyal etkileşimin niteliği ise, kamusal alanların fiziksel tasarımı, erişilebilirliği ve fonksiyonelliği ile doğrudan ilişkilidir. Oturma alanları, peyzaj düzenlemeleri, aydınlatma ve güvenlik gibi mekânsal öğeler, bireylerin bu alanlarda daha fazla vakit geçirmesini teşvik etmektedir. Kamusal mekânların planlama ve tasarım süreçlerinde sosyal etkileşimi destekleyici unsurların dikkate alınması, toplumsal uyumun ve kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısından vazgeçilmezdir (Sağlık & Yetişir, 2023).

- **Kamusal Alanların Estetik ve Kültürel Fonksiyonları**

Kamusal alanlar, yalnızca bireylerin bir araya geldiği mekânlar değil; aynı zamanda bir kentin estetik değerlerini yansıtan ve kültürel mirasını yaşatan çok katmanlı sosyal yapılardır. Bu alanlar hem fiziksel görünümleri hem de barındırdıkları sembolik anlamlar aracılığıyla kent kimliğinin inşasında ve toplumsal belleğin korunmasında merkezi bir rol oynamaktadır (Güzel, 2020). Kamusal alanlarda yer alan heykeller, anıtlar, sanat uygulamaları ve peyzaj düzenlemeleri, estetik değerlerin somutlaşmasını sağlamakta ve kentlilerin mekânsal deneyimlerini zenginleştirmektedir.

Estetik açıdan değerlendirildiğinde, kamusal alanlar kentin görsel bütünlüğünü tamamlayan unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Malzeme seçimi, peyzaj tasarımı, mekânsal ritim ve oranlar gibi faktörler, bu alanların çekiciliğini ve kullanıcı dostu olma niteliğini doğrudan etkilemektedir (Yılmaz, 2019). Estetik açıdan zenginleştirilmiş bir kamusal alan, sadece görsel bir tatmin sunmakla kalmamakta, aynı zamanda bireylerin duygusal bağ kurmasına, aidiyet geliştirmesine ve sosyal etkileşim kurmasına da katkıda bulunmaktadır.

Kültürel işlev açısından ise kamusal alanlar, toplumların tarihsel ve kültürel değerlerinin sergilendiği, aktarıldığı ve yeniden üretildiği sahneler olarak değerlendirilmektedir. Müzeler, açık hava sergileri, konser alanları ve festivallere ev sahipliği yapan meydanlar gibi mekânlar, kentsel kültürel yaşamın sürekliliğini sağlamaktadır (Öztürk, 2018). Bu alanlarda gerçekleştirilen kültürel etkinlikler hem bireysel hem de kolektif düzeyde kimlik inşasına katkı sunmakta, kent sakinleri arasında kültürel paylaşımı ve sosyal uyumu güçlendirmektedir.

Kamusal alanların estetik ve kültürel işlevleri, kent planlamasında yalnızca geçmişi korumaya yönelik değil; aynı zamanda çağdaş sanat anlayışlarını, sürdürülebilirlik ilkelerini ve kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımlarını da içine alan bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmalıdır (Tüfekci, 2021). Bu doğrultuda geliştirilen kamusal mekânlar, yalnızca bugünün ihtiyaçlarına değil, gelecekteki kuşakların kültürel beklentilerine de yanıt verebilecek nitelikte olmalıdır.

- **Kent Kimliği ve Kamusal Alanların Sürdürülebilirliği**

Kent kimliği, bir kentin fiziksel, kültürel ve toplumsal özelliklerinin bir bütün olarak algılanmasıyla oluşan, o kente özgü bir karakterin ifadesidir. Bu kimlik, tarihsel mirasın, sosyal değerlerin ve mekânsal deneyimlerin sürekliliğiyle beslenmekte; kamusal alanlar ise bu sürecin mekânsal temelini oluşturmaktadır. Kamusal alanlar, yalnızca fiziksel yapılar değil; aynı zamanda bireylerin toplumsal etkileşimde bulunduğu, ortak hafıza ürettiği ve kültürel aidiyet geliştirdiği mekânlar olarak kent kimliğinin sürdürülebilirliğine doğrudan katkı sunmaktadır (Karayılıanoğlu, 2020).

Kamusal alanların sürdürülebilirliği, yalnızca çevresel boyutlarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda toplumsal ve kültürel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda da ele

alınmaktadır. Erişilebilir, kapsayıcı ve güvenli bir kamusal mekân, farklı yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik gruplardan bireylerin bir araya gelerek etkileşimde bulunmasını mümkün kılmakta, böylece kent yaşamının çoğulcu yapısını desteklemektedir (Çakır, 2019). Engelli bireyler, çocuklar ve yaşlılar gibi dezavantajlı grupların kamusal alanları eşit şekilde kullanabilmesi hem mekânsal adaletin hem de sosyal bütünleşmenin sağlanması açısından kritik önem taşımaktadır.

Kamusal alanların kültürel sürdürülebilirliği ise, kente özgü değerlerin, tarihî hafızanın ve kolektif kimliğin korunmasıyla mümkündür. Bu bağlamda, kamusal alanlarda düzenlenen anma törenleri, festivaller, kültürel etkinlikler ve sanat projeleri; yalnızca mekâna anlam kazandırmakla kalmamakta, aynı zamanda kuşaklar arası kültürel aktarımı da sağlamaktadır (Güzel, 2020). Bu tür uygulamalar, kamusal mekânları yaşayan, dönüşen ve kent kimliğini sürekli olarak yeniden üreten alanlara dönüştürmektedir.

Ayrıca, kamusal alanların işlevselliği ve estetik kalitesi, bireylerin bu alanlarla kurduğu duygusal ve psikolojik bağları da güçlendirmektedir. Peyzaj tasarımı, doğal öğelerle bütünleşme, mekânsal konfor ve simgesel öğelerin varlığı; bu bağlamda sadece görsel değil, aynı zamanda kimliksel ve kültürel bir değer üretmektedir (Tüfekci, 2021). Bu nedenle, sürdürülebilir kent politikalarında kamusal alanlar, yalnızca planlama parametreleri üzerinden değil, aynı zamanda kentlilerin deneyimleri, talepleri ve sosyo-kültürel kimlikleri doğrultusunda da değerlendirilmelidir.

Kamusal alanların sürdürülebilirliği, sonuç olarak, kentsel yaşamın estetik ve kültürel boyutlarını zenginleştiren, toplumsal bağları pekiştiren ve kent kimliğini geleceğe taşıyan bir unsur olarak önemini korumaktadır. Bu nedenle, kent planlama süreçlerinde kamusal alanların çevresel, toplumsal ve kültürel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda ele alınması, uzun vadeli kent vizyonlarının başarısı açısından temel bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.4. Ekonomik Fonksiyonlar

Kentsel yeşil alanlar, sadece ekolojik ve sosyal açıdan değil, aynı zamanda ekonomik açıdan da önemli işlevler taşımaktadır. Bu alanlar, şehirlerin ekonomik yapısına katkı

sağlamakta, yerel ekonomiyi canlandırmakta ve çeşitli ekonomik fırsatlar yaratmaktadır. Kentsel yeşil alanların ekonomik fonksiyonları, şehirlere doğrudan ve dolaylı faydalar sağlamaktadır.

Turizm ile Rekreatif Değer: Kentsel yeşil alanlar, turistler için cazibe merkezi oluşturarak şehirlere ekonomik katkı sağlamaktadır. Parklar, bahçeler ile doğa alanları, özellikle turizm açısından önemli yerlerdir. Bu alanlarda düzenlenen etkinlikler ile festivaller, turistlerin ilgisini çekmekte ile şehre gelen ziyaretçiler aracılığıyla yerel ekonomiye katkı sağlamaktadır (Yılmaz, 2019). Ayrıca, yeşil alanlar, şehri ziyaret edenlerin dinlenme, eğlenme ile keşif yapma ihtiyaçlarını karşılayarak şehrin rekreatif değerini artırmaktadır.

Gayrimenkul Değerlerinin Artışı: Kentsel yeşil alanların yakınında bulunan gayrimenkullerin değerinde artış gözlemlenmektedir. Çeşitli araştırmalar, yeşil alanlara yakın olan konutların daha yüksek fiyatlarla satıldığını ile kiralandığını göstermektedir (Kara, 2022). Bu durum, kentsel yeşil alanların ekonomik açıdan önemli bir değer taşımasını sağlamaktadır. Yeşil alanların varlığı, bölgedeki yaşam kalitesini artırmakta ile bu da emlak piyasasında talebin artmasına yol açmaktadır.

İş İmkanları ile İstihdam: Kentsel yeşil alanların bakım ile yönetimi, çeşitli iş imkanları yaratmaktadır. Parkların temizliği, bakımı ile yeşil alanların düzenlenmesi, belediyeler ile özel sektör için istihdam yaratmaktadır. Bu tür işler, özellikle düşük gelirli bölgelerde yaşayan insanlar için önemli bir ekonomik fırsat sunmaktadır. Aynı zamanda, yeşil alanların işletilmesi ile düzenlenen etkinlikler, yerel işyerlerinin gelirlerini artırmakta katkı sağlamaktadır (Sert, 2021).

Sosyal Hizmetlerin Ekonomik Etkisi: Kentsel yeşil alanlar, halk sağlığı üzerindeki olumlu etkileriyle, sağlık harcamalarını azaltmaya yardımcı olmaktadır. İnsanların doğayla etkileşimde bulunması, psikolojik ile fiziksel sağlıklarını iyileştirerek hastalıkların önlenmesine yardımcı olmaktadır. Bu da sağlık harcamalarının düşmesine ile daha sağlıklı bir toplumun oluşmasına katkı sağlamaktadır (Tüfekci, 2021). Örneğin, düzenli yürüyüş yapan bireylerin sağlık sorunları daha az olmakta, dolayısıyla tedavi masrafları azalmakta ile sağlık hizmetleri üzerindeki baskı hafiflemektedir.

Tarım ile Yerel Ürünlerin Geliştirilmesi: Kentsel yeşil alanlar, organik tarım ile yerel üretim için fırsatlar sunmaktadır. Şehirlerdeki parklar ile bahçeler, yerel ürünlerin

yetiştirilmesi ile pazarlanması için bir alan yaratmaktadır. Özellikle kent bahçeciliği, şehirde yaşayan bireylerin kendi yiyeceklerini yetiştirmelerine imkân tanırken, aynı zamanda yerel ekonomiye katkı sağlamaktadır. Bu uygulamalar, özellikle sürdürülebilir tarımın teşvik edilmesi açısından önemlidir (Güzel, 2020).

Kentsel yeşil alanlar, ekonomik açıdan önemli işlevlere sahiptir. Bu alanlar, turizmden emlak değer artışına, istihdamdan sağlık harcamalarının azalmasına kadar birçok ekonomik fayda sağlamaktadır. Kentsel yeşil alanların etkin yönetimi ve korunması, şehirlerin ekonomik sürdürülebilirliğini artırmakta ve yerel ekonomiyi desteklemektedir.

3.1.5. Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar

Kentsel yeşil alanlar, şehirlerin sadece ekolojik ve ekonomik yönleriyle değil, aynı zamanda estetik ve kültürel fonksiyonlarıyla da büyük bir öneme sahip olmaktadır. Bu alanlar, şehirlerin görsel çekiciliğini artırmakta, toplumsal kimliği pekiştirmekte ve kültürel etkileşimi teşvik etmektedir. Kentsel yeşil alanların estetik ve kültürel işlevleri, şehir yaşamını zenginleştiren ve toplumsal bağları güçlendiren unsurlar arasında yer almaktadır.

Görsel Estetik Değer: Kentsel yeşil alanlar, şehirlerdeki betonlaşmış çevreye doğal güzellik ile görsel estetik katmaktadır. Doğal peyzaj unsurları, renkli çiçekler, ağaçlar ile yeşil çimenler, şehirdeki görsel kirliliği azaltmakta ve mekânların estetik değerini artırmaktadır. Bu estetik düzenlemeler, şehrin genel havasını güzelleştirmekte ve sakinlerine görsel bir rahatlama sunmaktadır. İnsanlar, estetik açıdan hoş çevrelerde daha huzurlu ve mutlu hissetmektedir (Güzel, 2020).

Toplumsal Kimlik ile Kültürel Yansıma: Kentsel yeşil alanlar, bir şehrin toplumsal kimliğini yansıtan önemli alanlar olmaktadır. Bu alanlar, şehir sakinlerinin kültürel değerleri, gelenekleri ile toplumsal özelliklerini yansıtan tasarımlar ile etkinliklerle şekillenmektedir. Örneğin, bazı parklar ile bahçeler, yerel festivaller, sergiler ile kültürel etkinlikler için mekanlar sağlamakta ve toplumsal kimliği pekiştirmektedir. Yeşil alanlar, şehrin tarihini, kültürünü ve değerlerini barındıran semboller haline gelebilmektedir (Yılmaz, 2019).

Sanat ile Estetik İfade Alanları: Kentsel yeşil alanlar, sanatçıların çalışmalarını sergileyebileceği alanlar sunmaktadır. Heykeller, açık hava sanat galerileri ile benzeri sanatsal ifadeler, yeşil alanlarda yer almakta ile şehrin estetik kimliğini güçlendirmektedir. Bu tür sanatsal faaliyetler, şehirde yaşayan bireylerin estetik zevklerini geliştirmekte ile sanatla doğrudan etkileşim kurmalarını sağlamaktadır (Aydın, 2020). Ayrıca, doğa ile sanatın birleşimi, insanların estetik algısını dönüştürmekte ile kentsel çevreye estetik bir değer katmaktadır.

Sosyal ile Kültürel Etkileşim: Kentsel yeşil alanlar, sosyal etkileşimin gerçekleştiği, farklı kültürlerin bir araya geldiği alanlar olmaktadır. Bu alanlar, toplumsal bağları güçlendiren ile kültürel çeşitliliği kutlayan etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. İnsanlar, bu tür alanlarda bir araya gelerek, farklı kültürel pratikleri ile değerleri paylaşmakta, toplumsal uyum ile anlayış gelişmektedir. Örneğin, kültürel festivaller, açık hava konserleri ile halk etkinlikleri gibi faaliyetler, yeşil alanlarda düzenlenmekte ile kültürel bir deneyim sunmaktadır (Demirtaş, 2022).

İzlenim ile Estetik Huzur: Kentsel yeşil alanlar, sakinlerine sadece estetik bir zevk sunmakla kalmaz, aynı zamanda ruhsal ile psikolojik huzur sağlamaktadır. Doğada geçirilen zaman, stresin azalmasına, duygusal rahatlamaya ile zihinsel yenilenmeye yardımcı olmaktadır. Bu durum, bireylerin estetik deneyimleriyle doğrudan ilişkilidir. Şehirdeki yeşil alanlar, sakinlerine doğayla iç içe olma imkânı tanıyarak, estetik bir iyileşme sürecini başlatmaktadır (Kaya, 2021).

Kentsel yeşil alanlar, estetik ve kültürel fonksiyonlar açısından şehirlere önemli katkılar sağlamaktadır. Bu alanlar, görsel estetik, toplumsal kimlik, kültürel etkileşim ve sanatsal ifadelerle şehirlerin kimliğini güçlendirmekte ve sakinlerine kültürel bir zenginlik sunmaktadır. Yeşil alanların estetik ve kültürel fonksiyonlarının etkin bir şekilde değerlendirilmesi, şehirlerin daha yaşanabilir ve kültürel açıdan zengin yerler haline gelmesine katkı sağlamaktadır.

3.1.6. Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları

Kentsel yeşil alanlar, şehir yaşamının stresli ve yoğun yapısına karşı psikolojik ve sağlık açısından önemli faydalar sağlamaktadır. Bu alanlar, insanların ruhsal ve bedensel sağlıklarını iyileştirmekte, stresle başa çıkmalarına yardımcı olmakta ve

yaşam kalitesini artırmaktadır. Kentsel yeşil alanların psikolojik ve sağlık işlevleri, insanların fiziksel sağlığını doğrudan etkileyen bir dizi faktörü kapsamaktadır.

Stresten Arınma ile Ruhsal İyileşme: Kentsel yeşil alanlar, insanların stres seviyelerini azaltmalarına yardımcı olan önemli mekanlar olmaktadır. Doğa ile iç içe zaman geçirmek, sakinleşmeye ile zihinsel rahatlama olanağı tanımaktadır. Yapılan araştırmalar, doğada geçirilen zamanın, bireylerin stres düzeylerini azaltmaya yardımcı olduğunu ile ruhsal iyileşmeyi teşvik ettiğini ortaya koymaktadır. Bu tür alanlar, şehrin gürültüsünden ile kargaşasından uzaklaşarak, sakinlerin ruhsal dengeyi bulmalarına katkı sağlamaktadır (Kara, 2022).

Fiziksel Aktivite ile Sağlık: Kentsel yeşil alanlar, fiziksel aktiviteye teşvik eden alanlar şeklinde da büyük bir öneme sahip olmaktadır. Parklar, bahçeler ile yeşil yürüyüş yolları, bireylerin egzersiz yapmalarına, spor yapmalarına ile sağlıklı yaşam biçimleri benimsemelerine olanağı tanımaktadır. Düzenli fiziksel aktivite, kalp hastalıkları, obezite ile diyabet gibi sağlık sorunlarının önlenmesine yardımcı olmaktadır (Güzel, 2020). Ayrıca, doğada geçirilen zaman, bağışıklık sistemini güçlendirmekte ile genel sağlık üzerinde olumlu bir etki yapmaktadır.

Sosyal Bağların Güçlenmesi ile Ruhsal Destek: Yeşil alanlar, aynı zamanda insanların sosyal etkileşime girmeleri için fırsatlar sunmaktadır. Aileler, arkadaş grupları ya da komşular, yeşil alanlarda bir araya gelerek sosyal bağlarını güçlendirmektedir. Bu tür sosyal etkileşimler, yalnızlık hissini azaltmakta ile toplumsal desteği artırmaktadır. Birçok araştırma, sosyal bağlantıların psikolojik sağlık üzerinde büyük bir olumlu etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Kentsel yeşil alanlarda yapılan sosyal etkinlikler, insanların psikolojik şeklinde daha sağlıklı ile mutlu olmalarını sağlamaktadır (Aydın, 2020).

Doğal Tedavi Yöntemleri ile Psikolojik İyileşme: Doğayla etkileşim, bazı psikolojik rahatsızlıkların tedavisinde alternatif bir yöntem şeklinde kullanılmaktadır. Yapılan bazı çalışmalar, doğa ile zaman geçirmenin depresyon, anksiyete ile kaygı bozukluklarının tedavisinde yardımcı olduğunu ortaya koymaktadır. Yeşil alanlarda yapılan yürüyüşler, meditasyon ile doğa terapileri, bireylerin zihinsel sağlıklarını iyileştirmekte ile psikolojik rahatlama sağlamaktadır (Demirtaş, 2022).

Hava Kalitesi ile Solunum Sağlığı: Kentsel yeşil alanlar, şehirlerdeki hava kirliliğini azaltan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Ağaçlar ile bitkiler, havadaki zararlı

gazları emerek, oksijen üretmektedir. Bu durum, solunum yolu hastalıklarının önlenmesine ile hava kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır. Temiz hava, insanların genel sağlık seviyesini yükseltmekte ile solunum sağlığını korumaktadır (Çakır, 2019).

Kentsel yeşil alanlar, psikolojik ve sağlık fonksiyonları bakımından büyük bir öneme sahip olmaktadır. Bu alanlar, bireylerin ruhsal iyileşmelerini desteklemek, fiziksel sağlıklarını artırmak ve sosyal bağlarını güçlendirmek gibi önemli işlevler üstlenmektedir. Kentsel yeşil alanların sağlık üzerindeki olumlu etkilerinin artırılması, şehirlerin daha sağlıklı ve yaşanabilir yerler haline gelmesini sağlayacaktır.

3.2. Sürdürülebilirlik ve Ekolojik Açıdan Kentsel İç Mekânların Önemi

Kentsel iç mekânlar, yalnızca yapıların fiziksel düzenlemeleriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ekolojik değerleri barındıran ve sürdürülebilir şehircilik anlayışının temel bileşenlerini oluşturan çok boyutlu alanlardır. Bu mekânlar, modern kent planlamasında doğa-insan ilişkisinin mekânsal tezahürü olarak değerlendirilmektedir. Yeşil alanlar, parklar, yeşil çatılar, dikey bahçeler gibi doğal bileşenleri bünyesinde barındıran iç mekânlar; hem fiziksel çevreyi dönüştürmekte hem de toplumsal ve bireysel refahı desteklemektedir (Karayılıanoğlu, 2020).

Özellikle yeşil alanlar, kentsel iç mekânların ayrılmaz bir parçası olarak, atmosferdeki karbon miktarını azaltma, su döngüsünü düzenleme, biyolojik çeşitliliği destekleme ve toprak erozyonunu önleme gibi çevresel katkılar sağlamaktadır (Güzel, 2020). Bu katkılar, şehirlerin iklim krizine karşı direnç kazanmasını sağlamakta ve doğal afetlerin etkilerini azaltmaktadır. Ayrıca, doğa ile etkileşimi mümkün kılan iç mekânlar, insanların çevreye karşı duyarlılığını artırmakta, sürdürülebilir yaşam kültürünü desteklemektedir (Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019).

Yeşil alanların sosyal sürdürülebilirliğe olan etkisi de göz ardı edilemez. Bu alanlar, bireylerin doğayla etkileşim kurarak fiziksel ve psikolojik sağlıklarını geliştirdiği; aynı zamanda sosyalleştiği, topluluk bilinci geliştirdiği ortamlar yaratmaktadır (Sert, 2021). Bu yönüyle kentsel iç mekânlar, sadece mekânsal değil, aynı zamanda kültürel ve duygusal aidiyetin de güçlendiği alanlara dönüşmektedir. Özellikle sosyal

kapsayıcılığı ve mekânsal adaleti destekleyen bu mekânlar, yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik farklılıklara rağmen herkes için erişilebilir olmalıdır (Çakır, 2019).

Bununla birlikte, kentsel iç mekânlar ekonomik açıdan da kent yaşamına değer katmaktadır. Nitelikli yeşil alanlar, taşınmaz değerlerini artırmakta; turistik cazibeyi yükseltmekte ve şehirlerin dışarıdan yatırım çekme potansiyelini güçlendirmektedir (Tüfekci, 2021). Enerji verimliliğini destekleyen tasarımlar, doğal ışık ve havalandırma sistemleriyle donatılmış binalar da çevresel ayak izini azaltarak sürdürülebilir şehir ekonomisine katkı sunmaktadır.

Kentlerin hızla büyüdüğü ve iklim değişikliği tehditlerinin arttığı günümüzde, kentsel iç mekânların ekolojik sorumlulukla tasarlanması artık bir tercih değil, zorunluluktur. Bu alanlar, doğaya entegre edilmiş tasarımlarla yalnızca çevreyi değil, aynı zamanda toplumun sürdürülebilirliğini ve yaşam kalitesini doğrudan etkileyen alanlar olarak kent planlamasında öncelikli konuma yerleşmektedir.

The Eden Project, Cornwall'da sürdürülebilir kentsel yeşil alanların örneklerinden biridir. Biyomları ve çeşitli bitki türleriyle çevresel farkındalığı artırmayı amaçlayan bu proje, ekolojik sağlık ve halk eğitimi konusunda önemli bir rol oynamaktadır (bkz. Şekil 3.5; Güzel, 2020).

Şekil 3.5: The Eden Project

Kaynak: Williams, L., 2022

Atatürk Orman Çiftliği, Ankara’da sürdürülebilirlik ve yeşil alanların kullanımına dair önemli bir örnek sunmaktadır. Bu alan hem üretim hem de çevresel sürdürülebilirlik için eğitim veren bir merkeze dönüşmüştür (bkz. Şekil 3.6; Yılmaz, 2019).

Şekil 3.6: Atatürk Orman Çiftliği

Kaynak: Bianet.Org, 2023

3.2.1. Ekolojik Denge ve Yeşil Alanların Rolü

Yeşil alanlar, ekolojik dengenin korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Şehirlerdeki yeşil alanlar, sadece estetik değil, aynı zamanda çevresel faydalar sağlayarak doğal sistemlerin sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Bu alanlar, havanın temizlenmesi, suyun daha verimli kullanılabilmesi, toprak erozyonunun önlenmesi ile biyolojik çeşitliliğin korunması gibi kritik ekolojik işlevlere sahiptir (Karayılıanoğlu, 2020).

Yeşil alanlar, ekosistemlerin sağlıklı işleyişini sağlayan ile çevresel dengeyi koruyan önemli bir unsurdur. Bu alanlar, atmosferdeki karbondioksiti emerek hava kalitesini iyileştirmekte, suyun doğal döngüsünü düzenleyerek aşırı su birikintilerini engellemektedir. Bu nedenle, şehir planlamasında yeşil alanların artırılması, ekolojik dengeyi korumanın temel unsurlarından biri şeklinde değerlendirilmektedir.

Yeşil alanlar, biyo çeşitliliği artırmakta ile ekosistemlerin sağlıklı işleyişine katkı sağlamaktadır. Bu alanlar, yalnızca bitkiler ile hayvanlar için yaşam alanları sağlamakla kalmaz, aynı zamanda mikroorganizmalar ile diğer canlılar için de uygun ortamlar oluşturur. Biyolojik çeşitlilik, ekolojik dengenin korunmasında hayati bir rol oynar ile yeşil alanlar bu çeşitliliği sürdüren unsurlar arasında yer almaktadır (Güzel, 2020).

Bu nedenle, yeşil alanların korunması ile artırılması, sadece çevresel değil, aynı zamanda biyolojik sürdürülebilirlik açısından da kritik öneme sahiptir. Bu alanlar, doğal türlerin hayatta kalmalarını destekleyen ile ekosistemlerin stabilitesini sağlayan önemli yaşam alanlarıdır.

Ekolojik dengeyi koruyan yeşil alanlar, doğal afetlerin etkilerini azaltmada da önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle şehirlerde meydana gelen sel ile su baskınları gibi felaketlerde, yeşil alanların suyun doğal yollarla toplanmasını sağlaması, bu tür afetlerin etkilerini azaltmaktadır. Yeşil alanların varlığı, şehirlerin felaketlere karşı daha dirençli hale gelmesini sağlamaktadır (Öztürk, 2018).

Bu tür doğal alanlar, şehirlerin iklim değişikliği gibi büyük çevresel tehditlere karşı daha dayanıklı hale gelmesini sağlar. Ayrıca, yeşil alanlar, suyun doğal döngüsüne katkı sağlayarak, su kaynaklarının verimli kullanılmasına ile şehirlerin su yönetimi stratejilerinin güçlenmesine yardımcı olmaktadır.

Yeşil alanların ekolojik denge üzerindeki rolü, yalnızca çevresel faydalarla sınırlı değildir. Bu alanlar, şehirlerin yaşam kalitesini artırırken, aynı zamanda ekosistemlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için önemli bir altyapı sunmaktadır. Bu sebeple, yeşil alanların artırılması ile korunması, ekolojik dengeyi desteklemenin yanı sıra, şehirlerin sürdürülebilir gelişimine katkı sağlamak için temel bir adımdır (Sert, 2021).

Yeşil alanların sağladığı faydalar hem çevresel hem de toplumsal düzeyde şehirlere uzun vadeli yararlar sağlamaktadır. Bu alanların sürekli şeklinde iyileştirilmesi, şehirlerin ekolojik dengesinin korunmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimler ile şehir plancıları, yeşil alanların geliştirilmesine yönelik stratejiler oluşturmalı ile bu alanları gelecek nesiller için korumalıdır.

3.2.2. Sürdürülebilir Kent Planlamasında Yeşil Alanların Yeri

Sürdürülebilir kent planlaması, çevresel, toplumsal ile ekonomik faktörlerin bir arada değerlendirilerek yapılan bir süreçtir. Bu süreçte, yeşil alanlar hem ekolojik dengeyi koruyan hem de kent sakinlerinin yaşam kalitesini artıran unsurlar şeklinde önemli bir yer tutmaktadır. Kentlerin sürdürülebilirliğini sağlamada yeşil alanların rolü, yalnızca çevresel yararlarıyla değil, aynı zamanda toplumsal işlevleriyle de genişlemektedir (Karayılanoğlu, 2020). Yeşil alanlar, kentlerin çevresel sürdürülebilirliğini artıran, doğal kaynakların verimli kullanımını teşvik eden ile biyo çeşitliliği koruyan alanlar şeklinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu alanlar, aynı zamanda kentsel iklimin düzenlenmesine katkı sağlamakta ile kentlerin aşırı ısınmasını engellemektedir.

Yeşil alanlar, sürdürülebilir kent planlamasında sosyal eşitliği destekleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Kamusal yeşil alanların erişilebilir olması, toplumsal tüm kesimlerin doğayla etkileşime geçmesini sağlayarak sosyal uyumun güçlenmesine katkı sunmaktadır. Ayrıca, yeşil alanlar, fiziksel ile psikolojik sağlık üzerinde olumlu etkiler yaratmakta ile kentsel yaşamın stresinden uzaklaşmayı sağlayarak bireylerin yaşam kalitesini artırmaktadır (Güzel, 2020). Bunun yanında, yeşil alanların şehir içindeki dengeli dağılımı, tüm kent sakinlerinin bu alanlardan faydalanabilmesini sağlamakta ile şehirdeki eşitsizlikleri azaltmaktadır. Bu, sürdürülebilir bir kent yaşamı için temel bir koşul şeklinde değerlendirilmektedir.

Kentlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için, yeşil alanların etkin bir şekilde planlanması ile yönetilmesi gerekmektedir. Bu alanların planlamasında çevresel faktörler kadar, kentsel dokunun özellikleri, ulaşım ağları ile yerel halkın ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Yeşil alanlar, sadece doğal çevrenin bir parçası olmanın ötesinde, kentlerin sosyal yapısına ile ekonomik aktivitelerine de katkı sağlamaktadır (Öztürk, 2018). Bu çerçevede, yeşil alanlar, sadece estetik değil, aynı zamanda ekolojik, sosyal ile ekonomik açıdan sürdürülebilir kentler inşa etmek için kritik öneme sahiptir. Sürdürülebilir kent planlamasında bu alanların etkili bir şekilde yerleştirilmesi hem çevreyi koruyarak hem de kent sakinlerinin yaşam kalitesini artırarak uzun vadeli bir sürdürülebilirlik sağlamaktadır.

Yeşil alanların sürdürülebilir kent planlamasındaki yeri, aynı zamanda kentsel dönüşüm projelerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Kentsel dönüşüm sırasında, doğal çevrenin korunması ile yeşil alanların artırılması, sürdürülebilir kalkınma

hedeflerine ulaşmanın temel unsurlarından biridir. Bu nedenle, yeşil alanlar, sadece mevcut yaşam alanlarını zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda gelecekteki nesillerin de bu alanlardan faydalanabilmesini sağlamaktadır (Sert, 2021).

Kentlerin sürdürülebilirliği, yeşil alanların kent planlamasında etkili bir biçimde kullanılmasına bağlıdır. Bu süreçte, yerel yönetimler ile şehir planlamacıları, yeşil alanların şehir içindeki rolünü göz ardı etmeyerek, bu alanların verimli kullanımını sağlayacak stratejiler geliştirmelidir.

3.2.3. İklim Değişikliğiyle Mücadelede Yeşil Alanların Katkısı

İklim değişikliği, dünya çapında çevresel ile toplumsal dengeleri tehdit eden en büyük sorunlardan biri şeklinde öne çıkmaktadır. Bu sorunun çözülmesinde yeşil alanlar, doğal kaynakların korunması ile çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması adına kritik bir rol oynamaktadır. Yeşil alanlar hem ekolojik dengeyi düzenleyerek hem de çevresel faydalar sağlayarak iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir araç şeklinde kullanılmaktadır (Kara, 2022).

Yeşil alanlar, atmosferdeki karbondioksit (CO₂) seviyelerini azaltan, hava kalitesini iyileştiren ile mikro iklim düzenlemelerini sağlayan doğal filtreler şeklinde işlev görmektedir. Bu alanlar, özellikle büyük kentlerde, hava kirliliği ile mücadelede önemli bir rol oynamakta ile yeşil örtünün çoğalması, hava kirliliğini önemli ölçüde azaltmaktadır (Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019). Ayrıca, yeşil alanların karbon yutakları şeklinde işlev görmesi, karbon emisyonlarının azalmasına katkı sağlayarak iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesine yardımcı olmaktadır.

Yeşil alanlar, aynı zamanda kentlerdeki aşırı ısınmayı önleyerek sıcaklık düzenlemesi yapmakta ile "şehir ısı adası" etkisini azaltmaktadır. Ağaçlar ile bitki örtüsü, özellikle yaz aylarında, güneş ışınlarını emerek şehir içindeki sıcaklıkların düşmesini sağlar. Bu özellikleri, yeşil alanların şehirdeki iklim dengesinin sağlanmasına yardımcı olduğunu ile küresel ısınmanın etkilerini hafiflettiğini göstermektedir (Tüfekci, 2021).

Yeşil alanların bir diğer katkısı ise, suyun tutulması ile yeraltı su seviyelerinin korunmasıdır. Yeşil alanlar, yağmur sularının yer yüzeyine zarar vermeden toprak tarafından emilmesini sağlayarak sel ile su baskını risklerini azaltmaktadır. Ayrıca, bu

alanlar su döngüsünün düzenlenmesine katkı sağlayarak, yerel ekosistemlerin sağlıklı bir şekilde işlev görmesine yardımcı olmaktadır (Kaya, 2021).

İklim değişikliği ile mücadelede yeşil alanların sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal faydaları da bulunmaktadır. Bu alanlar, kent sakinlerine stres azaltıcı, ruhsal iyileştirici ile fiziksel sağlık üzerinde olumlu etkiler sağlamakta, bu sayede toplumsal dayanışma ile sağlıklı bir yaşam tarzının benimsenmesine katkı sunmaktadır. Ayrıca, yeşil alanlar, toplumsal işlevsellik kazandırarak, insanları bir araya getiren ortak yaşam alanları şeklinde önemli bir sosyal işlev görmektedir (Güzel, 2020).

Sonuç şeklinde, yeşil alanlar, iklim değişikliği ile mücadelede sadece ekolojik dengeyi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumların sürdürülebilir bir yaşam tarzını benimsemesine ile bu süreçte aktif bir şekilde yer almalarına olanak tanımaktadır. Bu açıdan, yeşil alanların iklim değişikliğiyle mücadeledeki katkıları, çevresel, sosyal ile ekonomik açıdan büyük bir öneme sahiptir.

3.2.4. Toplumsal Sürdürülebilirlik ve Yeşil Alanlar

Toplumsal sürdürülebilirlik, yalnızca çevresel ile ekonomik unsurları değil, aynı zamanda toplumun sosyal yapısını da göz önünde bulundurmaya gerektiren bir anlayıştır. Yeşil alanlar, toplumsal sürdürülebilirliğin temel taşları arasında yer almakta olup, bu alanlar sadece doğa ile etkileşimi teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda sosyal adaletin sağlanması, bireylerin eşit haklarla erişebileceği yaşam alanlarının yaratılması konusunda da önemli bir rol üstlenmektedir. Yeşil alanların, sağlıklı, eşit ile sosyal açıdan uyumlu bir toplum yaratmaya katkı sağladığı pek çok çalışmada vurgulanmaktadır (Kara, 2022).

Yeşil alanlar, bireylerin doğa ile etkileşimde bulunmalarını ile doğal çevre ile bağlantı kurmalarını sağlayarak, toplumsal dayanışma ile aidiyet duygusunun güçlendirilmesine katkı sunmaktadır. Bu alanlar, sadece dinlenme ile eğlenme yerleri değil, aynı zamanda toplumsal etkileşimlerin arttığı, farklı yaş ile sosyal gruptan insanların bir araya geldiği ortak alanlardır (Tüfekci, 2021). Kentlerde özellikle bu tür sosyal alanlar, bireyler arasındaki iletişimi artırmakta ile toplumsal uyumu pekiştirmektedir. Bu bağlamda, yeşil alanlar, şehirlerin sosyal yapısını güçlendiren ile toplumsal ilişkileri olumlu yönde etkileyen bir fonksiyon üstlenmektedir.

Yeşil alanlar, sadece sosyal uyumu artırmakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik eşitsizlikleri azaltmaya yönelik bir araç şeklinde de işlev görmektedir. Düşük gelirli mahallelerde yaşayan bireyler için yeşil alanlar, sosyal farkları ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır. Bu alanlar, toplumsal tüm grupların eşit şekilde faydalanabileceği, sosyal adaletin sağlandığı alanlar şeklinde tasarlandığında, kent içindeki sınıfsal farklılıkları en aza indirmektedir. Bu tür alanların herkes için ulaşılabilir olması, toplumsal eşitsizliğin ortadan kaldırılması adına büyük bir adım atılmasını sağlamaktadır (Güzel, 2020).

Ayrıca, yeşil alanların toplumsal sürdürülebilirlikteki katkısı, insanların psikolojik iyilik hallerine de doğrudan etki etmektedir. Kentleşmenin hızla artmasıyla birlikte, insanlar daha fazla stres ile baskı altında yaşamaya başlamaktadır. Ancak, yeşil alanlar, bu olumsuz etkilerin azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu alanlarda geçirilen zaman, bireylerin stres düzeylerini düşürmekte, psikolojik iyileşme sağlamakta ile sosyal hayata yeniden bağlanmalarına olanak tanımaktadır (Kaya, 2021).

Yeşil alanların toplumsal sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi, çevresel farkındalık yaratma açısından da büyüktür. Bu alanlarda insanların doğa ile iç içe olmaları, çevre bilincinin gelişmesini sağlamakta ile sürdürülebilir yaşam biçimlerinin benimsenmesine zemin hazırlamaktadır. Yeşil alanlar, toplumun tüm bireyelerine çevresel sorumluluk bilincini aşılarmaktadır. Aynı zamanda, doğa ile etkileşime giren bireyelerin, çevreye duyarlı davranışlar sergileyerek bu bilinçle daha sürdürülebilir bir yaşam tarzı benimsemesi mümkün olmaktadır (Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019). Yeşil alanlar, toplumsal sürdürülebilirlik için sadece dinlenme ve sosyal etkileşim alanları değildir; aynı zamanda çevresel, psikolojik ve sosyal dengeyi sağlamada büyük bir rol üstlenmektedir. Bu alanların tasarımında, toplumun her kesiminin ihtiyacını karşılayacak şekilde düşünülmesi gerekmektedir. İnsanların erişebileceği yeşil alanlar, şehirdeki sosyal yapıyı güçlendirirken, çevre bilincini artırmakta ve toplumsal adaletin sağlanmasına katkı sağlamaktadır.

3.3. Kentsel İç Mekân Tasarımında Ekolojik Yaklaşımlar

Kentsel iç mekânlarda ekolojik yaklaşımlar çerçevesinde, yeşil alanların kullanımı önemli bir stratejik araç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, aşağıda ele alınan yaklaşımlar, bu tür doğal unsurların tasarıma entegrasyonunu kapsamaktadır.

Kentsel iç mekân tasarımında yeşil alan kullanımı, modern kentlerde estetik ile işlevsel açıdan önemli bir yer tutmaktadır. Kentleşme süreçleriyle birlikte, doğal alanların azalması ile betonlaşmanın artması, insanlar üzerinde negatif etkiler yaratmaktadır. Bu bağlamda, iç mekânlarda yeşil alanların kullanımı, yalnızca estetik bir değer taşımakla kalmayıp, aynı zamanda psikolojik ile fiziksel iyilik halleri üzerinde de belirgin olumlu etkiler yaratmaktadır (Kara, 2022).

Yeşil alanların kentsel iç mekân tasarımındaki yeri, bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik büyük bir öneme sahiptir. İç mekânlarda bitkilerin ile doğal unsurların varlığı, kullanıcıların stres seviyelerini düşürmekte ile psikolojik rahatlama sağlamaktadır. Ayrıca, bu tür yeşil alanlar, iç mekânların hava kalitesini iyileştirmekte ile doğal çevreye yakınlık hissi yaratmaktadır (Tüfekci, 2021). Yeşil alanlar, insanların doğayla etkileşimde bulunmalarını sağlayarak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha sağlıklı bir yaşam ortamı oluşturmaktadır.

Yeşil alanların iç mekânlarda kullanımı, estetik ile çevresel işlevlerinin yanı sıra, sosyal etkileşimlerin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Özellikle kamusal iç mekânlarda yer alan yeşil alanlar, insanların bir araya gelip etkileşimde bulunabileceği alanlar şeklinde tasarlanmaktadır. Bu tür mekânlar, toplumsal ilişkilerin gelişmesini ile bireyler arasındaki bağların güçlenmesini sağlamaktadır (Güzel, 2020). Yeşil alanlar, aynı zamanda insanları bir araya getiren ile kolektif bir aidiyet duygusu yaratan alanlar şeklinde işlev görmektedir.

Bir diğer önemli nokta ise, yeşil alanların iç mekânlarda yer alan diğer unsurlar ile entegrasyonudur. Bu alanlar, yalnızca bitkilerle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda doğal malzemeler, su elemanları ile doğal ışık gibi unsurlar da iç mekân tasarımına dahil edilmektedir. Doğal unsurların iç mekânlarda kullanımı, mekânın daha dinlendirici ile sağlıklı olmasına katkı sağlamakta, aynı zamanda sürdürülebilir bir tasarım anlayışını da teşvik etmektedir (Kaya, 2021). İç mekânlarda yer alan yeşil alanların doğru şekilde planlanması, mekânın işlevselliğini ile estetik değerini artırırken, çevresel sorumluluk bilincinin de gelişmesini sağlamaktadır.

Yeşil alanların iç mekanlarda kullanımı, sürdürülebilirlik perspektifinden de önemli bir yer tutmaktadır. İç mekanlarda doğal bitkilerin ile peyzaj unsurlarının kullanımı, enerji verimliliği ile ekolojik denge açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Bu tür alanlar, enerji tüketimini azaltarak ile doğal kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlayarak sürdürülebilir bir yaşam alanı yaratmaktadır. Aynı zamanda, iç mekanlarda kullanılan bitkiler, hava kalitesini iyileştirmekte ile doğal çevreye daha yakın bir atmosfer oluşturmaktadır (Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019).

Kentsel iç mekanlarda yeşil alanların kullanımı, estetik ve işlevsel olarak önemli bir yer tutarken, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasında da kritik bir rol oynamaktadır. Bu alanların doğru şekilde tasarlanması ve yerleştirilmesi hem bireysel hem de toplumsal faydalar yaratmaktadır. Kentlerde iç mekanlarda yeşil alanların artırılması, daha sağlıklı ve sürdürülebilir yaşam alanları yaratmak adına önemli bir adımdır.

Singapore Gardens by the Bay, kentsel iç mekânlarda yeşil alan kullanımının modern bir örneğidir. Gelecekçi tasarımı, bitki yaşamını kentsel iç mekânlarla birleştirerek hem çevresel fayda sağlamakta hem de şehre estetik bir katkı yapmaktadır (bkz. Şekil 3.7; Kaya, 2021).

Şekil 3.7: Singapore Gardens by the Bay

Kaynak: Aranas, U., 2015

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, kentsel iç mekân tasarımında yeşil alan kullanımının bir başka örneğidir. Kampüs, öğrenim ve doğa arasındaki dengeyi

sağlayarak çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunan bir alan sunmaktadır (bkz. Şekil 3.8; Kara, 2022).

Şekil 3.8: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi

Kaynak: Mert, 2004

Bu doğrultuda, kentsel iç mekânlarda yeşil alan kullanımına öncelik verilmesi gerektiği açıktır. Kamu ve özel sektör iş birliği ile yürütülecek projeler hem bireylerin yaşam kalitesini artırmakta hem de kent ekosistemlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Gelecekteki kentsel tasarım yaklaşımlarında, ekolojik tasarım ilkelerinin benimsenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, sürdürülebilir kent hedeflerine ulaşmak için kentsel iç mekân tasarımında doğa ile bütünleşmiş mekânlar yaratılmalıdır. Böylelikle hem doğal kaynakların korunması hem de kent sakinlerinin yaşam kalitesinin artırılması mümkün olacaktır (Fatma Esra Kara, 2021).

3.3.1. Yeşil Alanların Kentsel İç Mekânlara Entegrasyonu

Yeşil alanların kentsel iç mekanlara entegrasyonu, son yıllarda mimari tasarımın önemli bir unsuru haline gelmiştir. Modern kentleşme ile, doğa ile uyumlu yaşam alanları yaratmak hem estetik hem de fonksiyonel açıdan büyük bir önem taşımaktadır.

İç mekanlarda yeşil alanların kullanımı hem çevresel hem de bireysel sağlık açısından önemli faydalar sağlamaktadır. Bu bağlamda, yeşil alanların iç mekanlara entegrasyonu, sürdürülebilirlik anlayışının temel taşlarından biri şeklinde değerlendirilmektedir (Tüfekci, 2021).

Yeşil alanların iç mekanlara entegrasyonu, doğal bitkiler, su elemanları, doğal ışık ile malzeme kullanımı gibi unsurları içerir. İç mekanlarda bitkilerin varlığı, mekânın estetik değerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda hava kalitesini iyileştirir, stresi azaltır ile bireylerin psikolojik iyilik hallerini olumlu yönde etkiler. Bitkiler, iç mekanların atmosferini değiştirerek doğayla olan bağın güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Bu tür unsurlar, iç mekân tasarımında çevresel sürdürülebilirlik ilkesine hizmet ederken, aynı zamanda kullanıcıların yaşam kalitesini artıran önemli etkenlerdir (Kara, 2022).

Yeşil alanların iç mekanlara entegrasyonu, yalnızca estetik ile çevresel işlevlerle sınırlı kalmaz, aynı zamanda sosyal etkileşimin gelişmesini de teşvik etmektedir. Özellikle kamusal iç mekanlarda yer alan yeşil alanlar, bireylerin bir araya gelerek etkileşimde bulunmasına olanak tanır. Bu alanlar, toplumsal bağların güçlenmesini sağlarken, aynı zamanda sosyal sürdürülebilirliği de desteklemektedir (Güzel, 2020). Kamusal iç mekanlar, insanların doğayla ile diğer bireylerle etkileşimde bulunmasını sağlayarak, şehirlerin daha yaşanabilir hale gelmesine katkı sunmaktadır.

İç mekanlarda yeşil alanların entegrasyonu, mekânın sadece estetik değil, işlevsel açıdan da çeşitlenmesini sağlar. Yeşil alanlar, kullanıcıların dinlenme ile sosyal etkileşim için kullandıkları alanlar şeklinde tasarlanabilir. Bu alanlar, sadece bireysel ihtiyaçları karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ile kültürel değerlerin güçlendirilmesine de katkı sağlar. Örneğin, iç mekanlarda yer alan yeşil alanlar, bireylerin dinlenebileceği, doğa ile etkileşimde bulunabileceği ile toplumsal ilişkiler kurabileceği alanlar şeklinde tasarlanabilir (Kaya, 2021).

Yeşil alanların iç mekanlara entegrasyonu, kentsel alanlarda ekolojik dengeyi güçlendirirken, sürdürülebilir tasarım anlayışının bir parçası şeklinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu unsurlar, doğanın iyileştirici gücünden yararlanarak, şehir yaşamını daha sağlıklı ile sürdürülebilir kılmaktadır. İç mekanlarda yeşil alanların yerleştirilmesi, sadece doğal çevreyi korumakla kalmaz, aynı zamanda enerji verimliliğini artırır ile ekosistem hizmetlerini destekler. Bu bakımdan, yeşil alanlar,

kentsel iç mekân tasarımında yalnızca estetik bir unsur değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliğin temel unsurlarından biri şeklinde kabul edilmektedir (Nalbant Özkul & Adıgüzel Özbek, 2019).

Yeşil alanların kentsel iç mekanlara entegrasyonu, çevresel, estetik, psikolojik ve sosyal faydalar sağlamaktadır. Bu entegrasyon, sürdürülebilir yaşam alanlarının tasarımında önemli bir yer tutmakta olup, bireylerin yaşam kalitesini artırmanın yanı sıra, toplumsal sürdürülebilirliği de desteklemektedir. İç mekanlarda yeşil alanların artması, kentlerin daha sağlıklı, verimli ve yaşanabilir olmasına katkıda bulunacaktır.

3.3.2. Sürdürülebilirlik Perspektifinden Yeşil Alan Kullanımı

Sürdürülebilirlik, günümüz kentleşme süreçlerinde çevresel, ekonomik ile sosyal dengenin korunmasını hedefleyen bir anlayış şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, yeşil alan kullanımı, şehirlerde sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Yeşil alanlar, yalnızca doğanın kent içindeki varlığını sürdüren alanlar olmakla kalmaz, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliği destekleyen, ekosistem hizmetleri sunan ile toplumsal fayda sağlayan unsurlardır (Kaya, 2021).

Yeşil alanların kentlerde sürdürülebilirlik açısından önemli bir yer tuttuğu vurgulanmaktadır. Bu, yalnızca çevresel faktörler değil, aynı zamanda toplumsal sürdürülebilirlik açısından da büyük bir rol oynamaktadır. Kentlerin bu alanları daha verimli kullanmaya ve sürdürülebilirliğe katkı sağlamaya yönelik planlamalar yapması gerektiği açıktır. Ayrıca, yeşil alanların sunduğu ekosistem hizmetlerinin önemi, bu alanların korunmasını gerektiren bir durum oluşturur.

Yeşil alanların sürdürülebilirlik açısından sunduğu bir diğer önemli katkı, doğrudan ekosistem hizmetlerine olan katkılarından kaynaklanmaktadır. Bu alanlar, hava kalitesini iyileştirmek, karbon emisyonlarını azaltmak, su döngüsünü düzenlemek ile biyolojik çeşitliliği korumak gibi önemli işlevlere sahiptir. Ayrıca, yeşil alanlar, kentsel ısı adası etkisini azaltarak şehirlerin iklimsel dengesine katkı sunmaktadır. Sürdürülebilir bir şehir planlaması, bu tür alanları korumak ile artırmak üzerine kurulu olmalıdır, çünkü yeşil alanlar şehirlerin ekolojik sağlığını desteklerken, aynı zamanda yaşam kalitesini yükseltmektedir (Tüfekci, 2021).

Yeşil alanların şehirlerde sürdürülebilirliği sağlamak açısından kritik rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, kentsel ısı adası etkisinin azaltılması gibi iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir işlevi yerine getirdiği vurgulanmaktadır. Yeşil alanların, sadece estetik değil, aynı zamanda çevresel fayda sunduğu açıktır ve bu durum, sürdürülebilir şehir planlamasının temel unsurlarından biri olmalıdır.

Yeşil alanların sürdürülebilirlik açısından sunduğu bir diğer önemli katkı, toplumsal sürdürülebilirliği desteklemesidir. Bu alanlar, bireylerin fiziksel ile psikolojik sağlıklarını iyileştiren, sosyal etkileşimleri teşvik eden ile toplumsal bağları güçlendiren mekanlardır. Özellikle kentsel alanda sınırlı alana sahip bireyler için, yeşil alanlar önemli bir nefes alma noktasıdır. Toplumsal sürdürülebilirlik, aynı zamanda yeşil alanların eşit ile erişilebilir bir şekilde tasarlanmasıyla sağlanmaktadır. Herkesin ulaşabileceği, güvenli ile sosyal etkileşimlerin mümkün kılındığı yeşil alanlar, kentlilik bilincini güçlendirirken, sosyal uyumu artırmaktadır (Güzel, 2020).

Yeşil alanların toplumsal sürdürülebilirliği desteklemesi, yalnızca çevresel değil, sosyal açıdan da önemli olduğunu göstermektedir. Bu tür alanlar, insanların günlük yaşamda sosyal bağlar kurmasına olanak sağlar ve kentsel yaşamda daha sağlıklı ve uyumlu ilişkilerin kurulmasına katkı sunmaktadır. Ayrıca, bu alanların erişilebilir ve güvenli bir şekilde tasarlanması, toplumsal eşitliği sağlama noktasında da büyük bir rol oynamaktadır.

Sürdürülebilir yeşil alan kullanımı, aynı zamanda doğa temelli çözümlerle şehirlere direnç kazandırmak adına kritik bir yer tutmaktadır. Bu tür alanlar, şehirleri doğal afetlere karşı daha dayanıklı hale getirirken, su yönetimini iyileştirir ile erozyon gibi çevresel sorunlarla mücadele eder. Özellikle yeşil çatı uygulamaları, yağmur suyu yönetimi ile ekosistem restorasyonu gibi projeler, sürdürülebilir şehir planlamasının önemli unsurlarından biridir. Bu projeler, şehirlerin doğayla uyum içinde varlıklarını sürdürebilmesi için büyük bir öneme sahiptir (Han, 2023).

Yeşil alanların şehirlerin doğal afetlere karşı direnç sağlamasında önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Bu, doğa temelli çözümlerle yapılan müdahalelerin, şehirlerin sürdürülebilirliğini ve dayanıklılığını artırmak açısından kritik olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, bu tür projelerin, çevresel tehditler karşısında şehirlerin korunmasına olanak tanınması, sürdürülebilirlik anlayışının ne kadar kapsamlı bir yaklaşım gerektirdiğini ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilirlik perspektifinden yeşil alan kullanımı, çevresel, toplumsal ve ekonomik dengeyi sağlayarak şehirlerin geleceğini güvence altına almaktadır. Yeşil alanlar, şehirlerde ekosistem hizmetlerinden toplumsal etkileşime kadar geniş bir yelpazede fayda sağlamakta, sürdürülebilir bir yaşam için vazgeçilmez unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, yeşil alanların yönetimi, tasarımı ve korunması, sürdürülebilir kentleşmenin temel taşlarını oluşturmaktadır.

Bu noktada, yeşil alanların kentlerdeki işlevlerinin çok yönlü olduğunu ve sürdürülebilir bir şehir yaşamının temel unsurlarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Yeşil alanlar, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik faydalar sunarak, sürdürülebilir bir yaşam biçimi inşa edilmesine katkı sağlamaktadır.

3.3.3. Kullanıcı Konforu ve Yeşil Alanların Etkisi

Yeşil alanların kullanıcıların yaşam kalitesini iyileştirdiği, stres seviyelerini azalttığı ile psikolojik sağlıklarını desteklediği ortaya koyulmaktadır. Bu tür alanlar, insanların fiziksel ile ruhsal ihtiyaçlarını karşılamakta, onları doğayla daha yakın hale getirerek, çevresel faktörlere karşı duydukları stresin etkilerini azaltmaktadır (Gündoğdu, 2020). Yeşil alanların sağlık üzerindeki olumlu etkilerine vurgu yapmaktadır. Yeşil alanlar, insanların sadece fiziksel sağlıklarını değil, psikolojik sağlıklarını da iyileştirmekte, stres seviyelerini azaltarak yaşam kalitelerini arttırmaktadır. Bu, kentsel alanlarda doğal çevreye yakın olmakla ilgili önemli bir bulgudur.

Yeşil alanların, şehir içindeki kullanıcıların sosyal etkileşimlerini artırdığı ile toplumsal bağları güçlendirdiği vurgulanmaktadır. İnsanların bir araya gelmesi ile sosyal etkileşimde bulunması için bu alanlar uygun fırsatlar sunmakta, şehirdeki toplumsal dayanışmayı artırmaktadır (Aydın & Yılmaz, 2018). Yeşil alanların toplumsal açıdan ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İnsanların bir araya gelerek daha güçlü toplumsal bağlar kurmasını sağlamakta, aynı zamanda kentsel yaşamın zorlukları karşısında dayanışmayı teşvik etmektedir. Bu yönüyle yeşil alanlar, kentsel yaşamda toplumsal sürdürülebilirliği güçlendiren bir araçtır.

Yeşil alanların, özellikle kentsel alanlarda kullanıcı konforunu artırmada etkili olduğu ifade edilmektedir. Bu alanlar, sakinlerine doğayla iç içe olma fırsatı sunarak, onların

huzurlu bir ortamda vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, yeşil alanların tasarımı ile düzeni, kullanıcıların farklı etkinlikler yapabilmesi için uygun alanlar yaratmaktadır (Kurt, 2021). Yeşil alanların sadece estetik bir fayda sağlamadığını, aynı zamanda kullanıcı konforunu artırarak sakinlerine rahatlama ile sosyal etkinlikler için uygun fırsatlar sunduğunu görmekteyiz. Doğayla iç içe olmanın, insanların ruhsal ile fiziksel rahatlamalarına katkı sağladığı söylenebilir.

Yeşil alanların çevreye duyarlı tasarımları ile kullanıcıların ekolojik farkındalıklarının arttığı gözlemlenmektedir. Bu tür alanlar, sadece görsel bir estetik yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda çevreye duyarlı yaşam biçimlerini teşvik etmekte, kullanıcıların doğaya olan bağlılıklarını artırmaktadır (Bülbül, 2020). Yeşil alanların ekolojik farkındalık üzerindeki etkisini ele almaktadır. Bu tür alanlar, çevre bilincini arttırarak, insanları doğa ile daha fazla bağ kurmaya yönlendirmektedir. Ayrıca, bu alanların tasarımı, kullanıcılara doğa dostu bir yaşam tarzını benimseme fırsatı sunmaktadır.

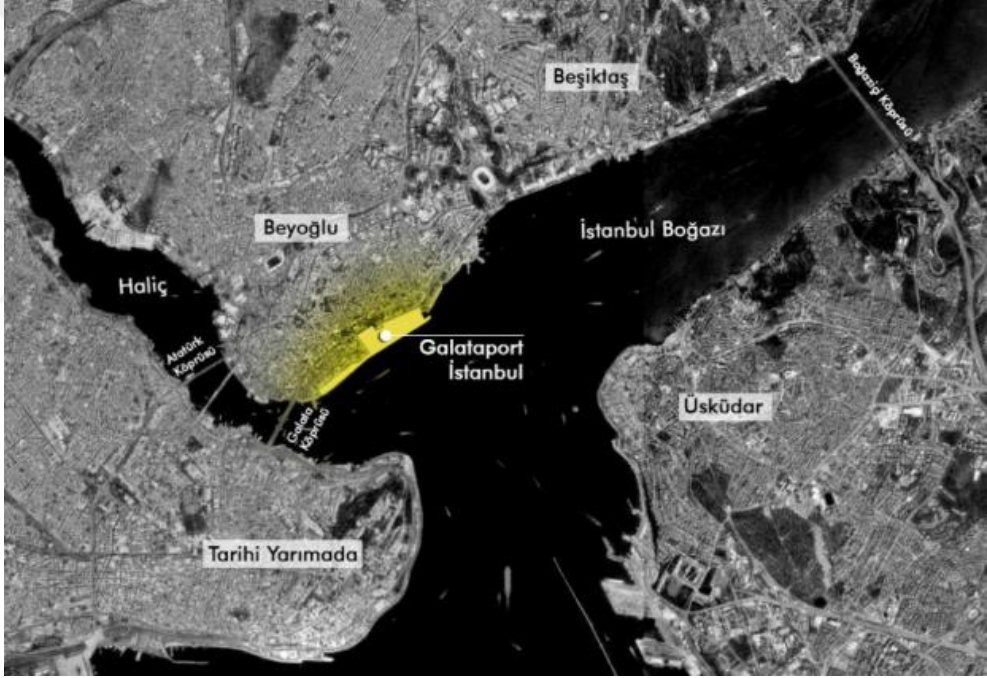
Kentsel yeşil alanların, kullanıcıların dış mekanlardaki aktiviteleri için fiziksel alan sunduğu ile yaşam alanlarıyla bütünleşik şekilde konforlu bir ortam sağladığı vurgulanmaktadır. Bu tür alanlar, kent sakinlerinin fiziksel aktivitelerini gerçekleştirebileceği uygun ortamları sağlayarak, onların yaşam kalitelerini artırmaktadır (Çelik, 2021). Yeşil alanların yaşam alanlarıyla bütünleşik bir şekilde, fiziksel aktivite yapma fırsatları sunduğunu ile böylece kullanıcıların yaşam kalitelerini artırdığına işaret etmektedir. Fiziksel etkinlikler için uygun mekanlar sunarak hem bedensel sağlıkları desteklemekte hem de sosyal etkileşimlerini teşvik etmektedir.

Yeşil alanların, kullanıcıların doğa ile daha fazla etkileşime girmelerini sağladığı ile bu sayede şehir hayatının stresinden uzaklaşmalarına yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Bu tür alanlar, sakinlerinin zihinsel rahatlama ile huzur bulmalarını sağlamakta, stresin etkilerini azaltmaktadır (Yalçın, 2019). Yeşil alanların sakinlerinin doğa ile bağ kurmasına olanak tanıdığını ile böylece şehir hayatının getirdiği stresin etkilerini hafiflettiğini vurgulamaktadır. Doğayla iç içe olmak, ruhsal rahatlama sağlayarak, günlük yaşamın zorlukları karşısında daha huzurlu bir ortam yaratmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GALATAPORT LİMANI

Galataport, İstanbul'un Karaköy ve Salıpaazarı bölgelerinde yer almakta olup, Boğaziçi'nin önemli noktalarından biridir (Şekil 4.1; Şekil 4.2). Bu bölge hem tarihsel hem de stratejik olarak İstanbul'un dışa açılan yüzlerinden biri olmuştur. Karaköy, İstanbul'un en yoğun ve önemli ticaret noktalarından biri olup, tarihi boyunca denizle olan ilişkisi ve ulaşım ağı açısından büyük bir öneme sahiptir. Bugün, Galataport'un bulunduğu bölge, şehrin turizm, ticaret ve kültür hayatı için merkezi bir rol üstlenmekte olup hem yerli hem de yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

Şekil 4.1: Çalışma alanı konumu ve çevresi

Şekil 4.2: Çalışma alanı hava fotoğrafı

Kaynak: Dror, 2014

Galataport'un seçilme nedeni, yalnızca yeni bir yapının inşa edilmiş olmasıyla sınırlı değildir. Bu bölge, İstanbul'un en önemli ticaret ve kültür merkezlerinden biri olmasının yanı sıra, modern şehir hayatının dinamiklerini taşıyan bir meydan kavramına sahip olmasıyla da dikkat çekmektedir. Bölgede gerçekleştirilen dönüşüm, şehrin tarihi dokusu ile modern ihtiyaçlarını birleştirmeyi hedeflemiş olup, ulaşım açısından da oldukça merkezi bir noktada yer alması, insanların günlük yaşamına kolayca entegre olmasını sağlamaktadır. Ayrıca, bölgenin denizle olan ilişkisi ve kıyı şeridinin halkın kullanımına sunulması da projenin seçilmesindeki önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Şekil 4.3; Şekil 4.4; Şekil 4.5).

Şekil 4.3: Sokak-meydan kurgusu

Şekil 4.4: Terminale geçiş rampası

Kaynak: Dror, 2014

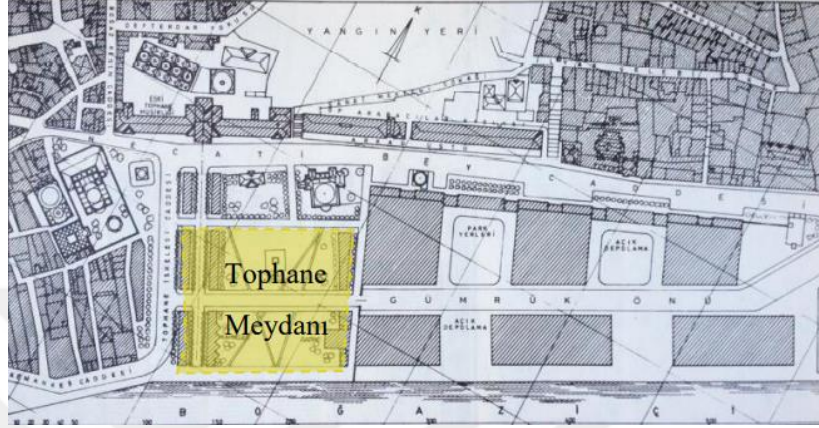
Şekil 4.5: Duvar sistemi

Kaynak: Yılmaz, 2022

4.1. Galataport'un Tarihçesi ve Şehirle Etkileşimi

Galataport, İstanbul'un Karaköy-Salıpazarı bölgesinde uzun bir tarihsel geçmişe sahip bir alanda yer almakta olup, Osmanlı İmparatorluğu döneminde önemli bir liman ve ticaret merkezi olmuştur. 19. yüzyılda Batılı ticaret şirketlerinin üs olarak seçtiği bu bölge, İstanbul'un Avrupa ile olan ekonomik bağlarının şekillenmesinde kritik bir rol oynamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında da liman işlevini koruyan Salıpazarı, 1930'lu yıllarda Sedat Hakkı Eldem tarafından düzenlenmek üzere ele alınmış ancak bu planlar uygulanmamıştır. 2001 yılında Türkiye Denizcilik İşletmeleri tarafından düzenlenen "Galataport Proje Yarışması" sonucunda, Salıpazarı Limanı'nın kruvaziyer turizmi,

ticaret ve kültür odaklı bir dönüşüm sürecine girmesi öngörülmüş ve 2021’de uygulamaya konulmuştur. Bu dönüşüm hem İstanbul’un tarihsel sürekliliğini hem de modern gereksinimlerini karşılamak amacıyla gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.6; Şekil 4.7).

Şekil 4.6: Sedad Hakkı Eldem tarafından 1930’larda önerilen planlanan Tophane Meydanı Düzenleme Projesi (uygulanmamıştır)

Kaynak: Tanju, B., 2009

Şekil 4.7: Renzo Piano tarafından hazırlanan 2016 tarihli vaziyet planından uyarlanmıştır

Kaynak: Piano, R., 2016

Proje, şehre entegrasyon süreciyle birlikte, denizle ilişkisini koruyarak kıyı şeridini halka açmıştır. Yeraltı kruvaziyer terminali, liman hareketliliğini destekleyip, yaya erişimini kesintisiz hale getirmektedir. Galataport, İstanbul'un uluslararası kimliğini pekiştirirken, şehre önemli bir ticaret, kültür ve sosyal etkileşim alanı sunmaktadır (Şekil 4.8).

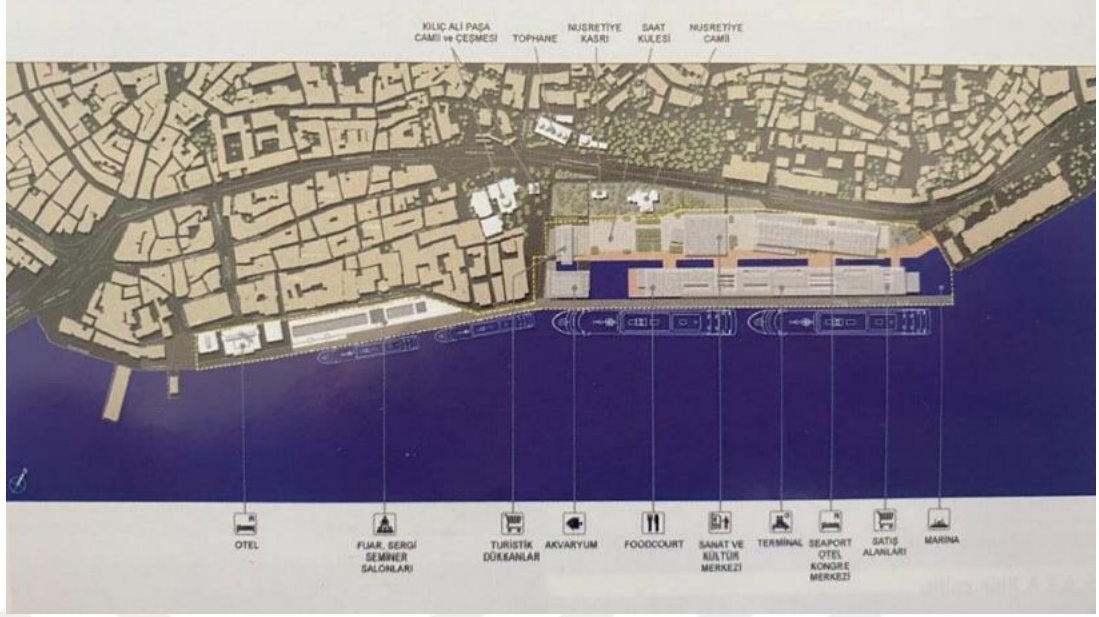

Şekil 4.8: Galataport İstanbul Proje Sınırı, 2021. İSTdergi'den uyarlanarak alınmıştır

Kaynak: İSTdergi, 2021

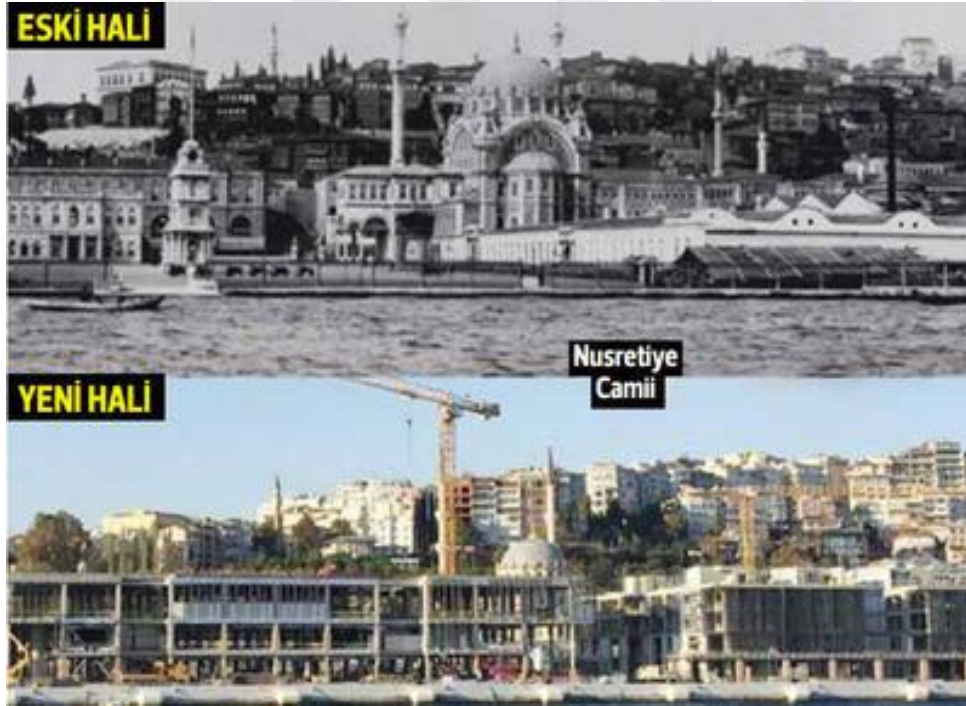
4.2. Tasarım Kriterleri

Galataport projesinin tasarım süreci, yalnızca estetik kaygılarla değil, aynı zamanda sürdürülebilirlik, kamusal alanların etkin kullanımı, kentsel dokuya uyum ve işlevsellik gibi çok yönlü kriterler göz önünde bulundurularak şekillendirilmiştir. Proje alanı, İstanbul'un tarihi yarımadası ile Boğaz hattı arasında yer alan stratejik bir konumda bulunduğundan, mimari yaklaşımda bu bölgenin kültürel ve tarihî dokusuyla uyumlu bir tasarım anlayışı benimsenmiştir. Bu bağlamda, modern mimari unsurlar ile geleneksel öğelerin dengeli bir şekilde harmanlanması hedeflenmiştir (Şekil 4.9; Şekil 4.10).

Şekil 4.9: 2002 tarihli Tabanlıoğlu Mimarlık vaziyet planı

Kaynak: Tabanlıoğlu Mimarlık, 2002

Şekil 4.10: Sahil Şeridi Açılmadan Önce ve Sonra

Tasarım kriterlerinden biri olan kamusal erişilebilirlik, Galataport'un en önemli ilkeleri arasında yer almaktadır. Daha önce kapalı olan sahil şeridinin halka açılmasıyla, kentin denizle yeniden buluşması sağlanmış ve bu alan, yayalar için kesintisiz bir kıyı yürüyüş hattına dönüştürülmüştür. Bu durum, projenin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal sürdürülebilirliğe de katkı sağladığını göstermektedir.

Fonksiyonel çeşitlilik, bir diğer temel tasarım kriteridir. Galataport bünyesinde alışveriş alanları, müzeler, yeme-içme mekânları, oteller ve kruvaziyer limanı gibi çok çeşitli işlevler bir araya getirilmiş; bu da mekânın 24 saat canlı kalmasını mümkün kılmıştır. Bu çeşitlilik, kullanıcıların farklı zaman dilimlerinde farklı ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir esneklik sağlamaktadır.

Ayrıca, çevresel sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda, enerji verimliliği yüksek sistemlerin kullanımı, doğal havalandırma ve aydınlatma çözümleri, yeşil çatı uygulamaları ve atık yönetim stratejileri gibi birçok çevreci yaklaşım tasarımın merkezinde yer almıştır. Bu bağlamda Galataport, sadece kullanıcı deneyimini değil, aynı zamanda çevreye duyarlı bir yaşam alanı yaratmayı da hedeflemiştir.

Tüm bu kriterler bir araya geldiğinde, Galataport'un tasarımı; hem kent kimliğini destekleyen hem de günümüz kentleşme ihtiyaçlarına cevap veren örnek bir kentsel iç mekân düzenlemesi olarak değerlendirilebilmektedir.

4.3. Mimari Özelliği

Galataport projesi, Tabanlıoğlu Mimarlık tarafından tasarlanmış ve uygulamaya geçirilmiştir. Projenin inşaatına 2016 yılında başlanmış, 2021 yılında ise kullanıma açılmıştır. Bu süreçte, tarihi doku ile çağdaş mimarlık arasında dengeli bir birliktelik sağlanması hedeflenmiştir. Proje kapsamında, Nusretiye Camii gibi çevresel tarihi yapılarla görsel ve mekânsal uyum kurulmaya özen gösterilmiş; cephe tasarımlarında geleneksel mimari unsurlar ile modern çizgilerin bütünleştiği bir yaklaşım benimsenmiştir. Zemin katlarda tercih edilen geniş cam yüzeyler, yaya etkileşimini teşvik etmekte ve mekânsal süreklilik sağlamaktadır. Kullanılan yapı malzemeleri sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak seçilmiş; cam, çelik ve doğal taş gibi uzun ömürlü ve geri dönüştürülebilir malzemelere yer verilmiştir. Bu tercihler, hem estetik

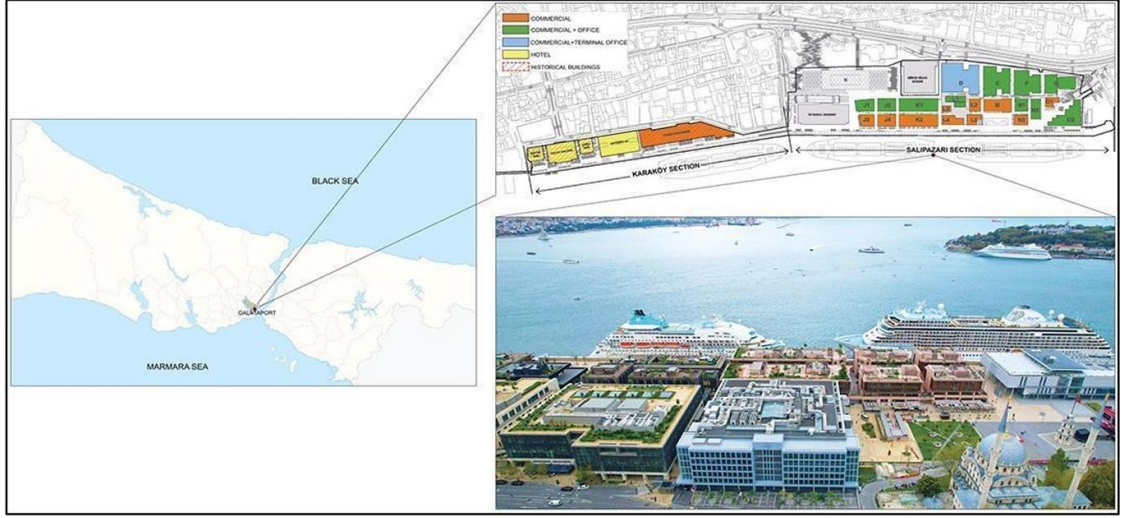
kaliteyi artırmakta hem de çevresel performansa katkı sunmaktadır. Ayrıca yapıların çatılarına yerleştirilen yeşil teraslar, ekolojik katkı düzeyi sınırlı olsa da görsel estetik açısından projeye değer katmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, Galataport'un mimari özellikleri, İstanbul'un tarihî dokusuna saygılı ve çağdaş ihtiyaçlara cevap veren bir anlayışı yansıtmaktadır. Bu nitelikler, projeyi sadece işlevsel bir yapı kompleksi değil, aynı zamanda güçlü bir kent mekânı kimliği taşıyan bir kentsel dönüşüm örneği hâline getirmektedir.

Galataport projesinin mimari çizimleri, hem yapısal estetiği hem de işlevsel bütünlüğü yansıtan detaylar içermektedir. Projenin mimari planları incelendiğinde, kıyı şeridi boyunca yatayda uzanan yapılarla birlikte yerin altına yerleştirilen kruvaziyer terminali sayesinde kent silüetinin korunmasına özen gösterildiği görülmektedir. Bu yaklaşım, hem tarihi yarımadanın hem de İstanbul Boğazı'nın görsel bütünlüğünü bozmadan çağdaş bir tasarımın nasıl entegre edilebileceğini ortaya koymaktadır.

Mimari kesit ve yerleşim planlarında, zemin altına alınan yolcu terminali, üst kotta oluşturulan yaya yolları ve kamusal alanlarla desteklenmiştir. Özellikle yolcu sirkülasyonunun yer altında sağlanması, proje alanının kamusal kullanımını artırmakta ve yaya odaklı bir yerleşimi teşvik etmektedir. Bunun yanında, restorasyonu yapılan tarihi yapılar ile çağdaş mimari öğelerin bir arada sunulması, Galataport'un mekânsal çeşitliliğini artırmaktadır.

Projede kullanılan cephe detayları, malzeme seçimleri ve geçirgenlik oranları da mimari çizimlerle birlikte net şekilde ifade edilmektedir. Cam yüzeylerin yoğun kullanımı, iç ve dış mekânlar arasında geçirgen bir ilişki kurarak doğal ışığın maksimum düzeyde içeri alınmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda bu tasarım, sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda enerji verimliliğini de artırmaktadır.

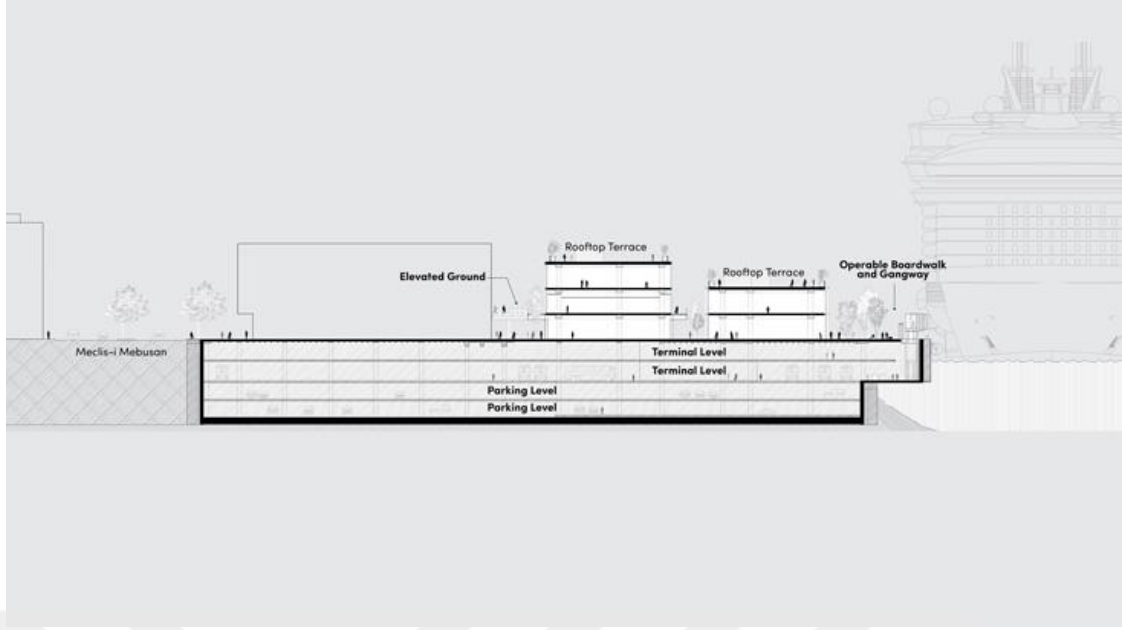
Galataport'un mimari çizimleri, sadece bir yapı bütünlüğü değil, aynı zamanda bir kent parçasının yeniden tanımlanmasını temsil etmektedir. Bu bağlamda, proje hem kent dokusuna uyum sağlamış hem de İstanbul'un küresel ölçekte bir cazibe merkezi olmasına katkı sunacak mekânsal çözümler üretmiştir.

Şekil 4.11: Galataport'un İstanbul'daki konumu, fonksiyon şeması ve genel mimari görünümü

Kaynak: Erbil, A. Ö., & Erbil, T. 2024

Görselde yer alan üst plan (Şekil 4.11), Galataport projesinin Salıpazarı ve Karaköy bölümlerini kapsayan genel yerleşim düzenini sunmaktadır. Farklı renklerle gösterilen alanlar, projenin karma kullanımlı yapısını temsil etmekte olup ticari birimler, ofis alanları, otel ve kruvaziyer terminal fonksiyonlarını içermektedir. Aynı zamanda, mevcut tarihi yapıların da proje bütünlüğü içerisinde korunduğu ve yeniden işlevlendirildiği görülmektedir. Alt bölümdeki hava fotoğrafı ise yapı bloklarının kıyı şeridine paralel olarak düzenlendiğini ve Boğaz hattıyla bütünleşen çağdaş bir mimari dil benimsendiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda proje, yalnızca kentsel tasarım açısından değil, aynı zamanda sahil kentleşmesinde de örnek teşkil etmektedir.

Şekil 4.12: Galataport'ta terminal yapılarının yer altı kotuna alınmasını gösteren kesit çizimi

Kaynak: Arkitera Mimarlık Merkezi 2021

Galataport projesinde yolcu gemisi operasyonları, BEA Architects tarafından geliştirilen yenilikçi bir sistem sayesinde yer altı katmanlarına alınmıştır. Bu sayede üst kotta 60.000 m²'lik kamusal alan kazandırılmıştır. Şekil 4.12'de görüldüğü üzere, terminal seviyeleri ve otopark alanları zemin altına yerleştirilmiş; böylece kıyı hattı kullanıcı dostu bir kamusal mekân haline getirilmiştir. Bu kesit çizimi, projenin çevresel sürdürülebilirlik ve mekânsal verimlilik ilkelerine nasıl hizmet ettiğini somut biçimde ortaya koymaktadır.

Şekil 4.13: Taksim-Galatasaray (Tünel Meydanı) ve Karaköy-Beşiktaş hattı

Kaynak: Aksoyak, Ö. D. 2009

Galataport'un genel yerleşim planı. Proje alanının Boğaz hattıyla ilişkisi görülmektedir. Galataport'un Boğaz hattına olan mekânsal ilişkisini bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymaktadır. Yerleşim planı üzerinden okunduğunda, alanın yalnızca bir kruvaziyer limanı olarak değil, aynı zamanda sahil bandının yeniden halkın kullanımına açılmasını hedefleyen bir kentsel dönüşüm aracı olarak işlevlendirildiği anlaşılmaktadır. Proje, geçmişte kamuya kapalı olan bir liman yüzeyinin dönüştürülerek İstanbul'un kentliyle buluşan bir kıyı alanına evrilmesi sürecini yansıtmaktadır. Aynı zamanda bu plan, kentsel dokunun sürekliliğini sağlamak adına Tophane ile Karaköy arasındaki geçişi pekiştirici nitelikte bir mekânsal bütünlük kurmayı hedeflemektedir. Boğaz'ın görsel hâkimiyeti, projenin mimari dilinde belirleyici unsur olarak ön plana çıkmakta; bu durum, kamusal kullanımın ve mekânsal geçirgenliğin tasarım sürecine nasıl entegre edildiğini açıkça göstermektedir (Şekil 4.13).

Şekil 4.14: Taksim-Tünel-Karaköy-Kabataş hattı boyunca bozulan sistem

Kaynak: Aksoyak, Ö. D. 2009

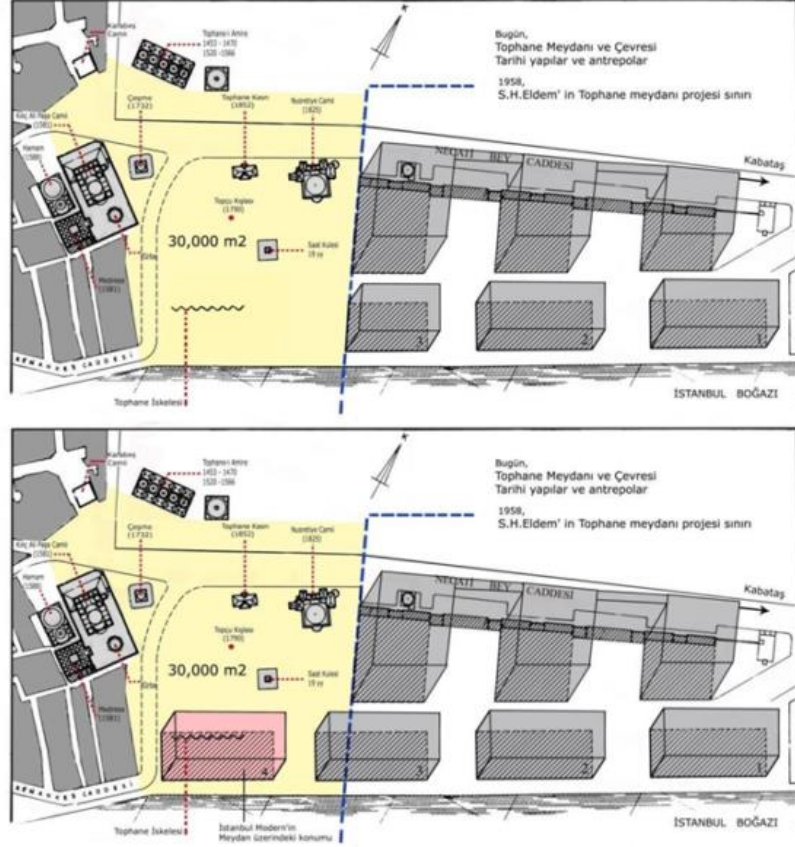
Taksim-Tünel-Karaköy-Kabataş hattı boyunca bozulmuş olan kentsel akışa işaret eden plan şeması. Kentsel akışın tarihsel olarak nasıl şekillendiğini ve Salıpaazarı Limanı'nın bu sistematik sürekliliği nasıl sekteye uğrattığını anlatan önemli bir grafik sunmaktadır. Bu hat boyunca gelişen yaya ve taşıma bağlantıları, Galata ve çevresinin üst ölçekli ulaşım yapısıyla bütünleşmesini sağlarken, 1955 yılında inşa edilen ve uzun yıllar boyunca kamuya kapalı kalan Salıpaazarı Liman alanı bu sürekliliği fiziksel ve algısal anlamda bölmüştür. Dolayısıyla bu şekil, projenin başlangıç noktasında ele alınması gereken en temel sorunlardan birini ortaya koymakta; kent akışkanlığını yeniden kurma amacıyla yapılacak tasarımsal müdahalelerin gerekliliğine işaret etmektedir (Şekil 4.14).

Şekil 4.15: Taksim-Tünel-Karaköy-Kabataş hattı boyunca oluşacak yeni kentsel akışlar

Kaynak: Aksoyak, Ö. D. 2009

Galataport'un devreye girmesiyle oluşan yeni kentsel akış hatları. Bu diyagram, Galataport projesinin ardından kent içinde oluşan yeni mekânsal bağlantıları ve hareket akışlarını temsil etmektedir. Proje, sadece sahil hattına fiziksel erişimi yeniden sağlamamış, aynı zamanda Tophane'nin merkezî konumunu güçlendiren yeni sosyal ve ticari etkileşim alanlarını da beraberinde getirmiştir. Bu yeni kentsel akış şeması, Galataport'un İstanbul'un tarihi merkezleri olan Beyoğlu ve Karaköy ile olan bağı kuvvetlendirerek, bölgenin yeniden işlevlendirilmesini ve canlandırılmasını desteklemektedir. Ayrıca, bu akış hatlarının mimari tasarımla nasıl ilişkilendirildiği ve kamusal alan sürekliliği içinde nasıl çözüm üretildiği bakımından proje özelinde önemli bir stratejik planlamayı da yansıtmaktadır (Şekil 4.15).

İstanbul halkının 30,000m2' lik yaşama hakkı elinden alınıyor !

Şekil 4.16: Ersen Gürsel tarafından hazırlanmış olan Tophane Meydanı Sedad Hakkı Eldem yaklaşımını gösterir çizim

Kaynak: Gürsel, E. 2014

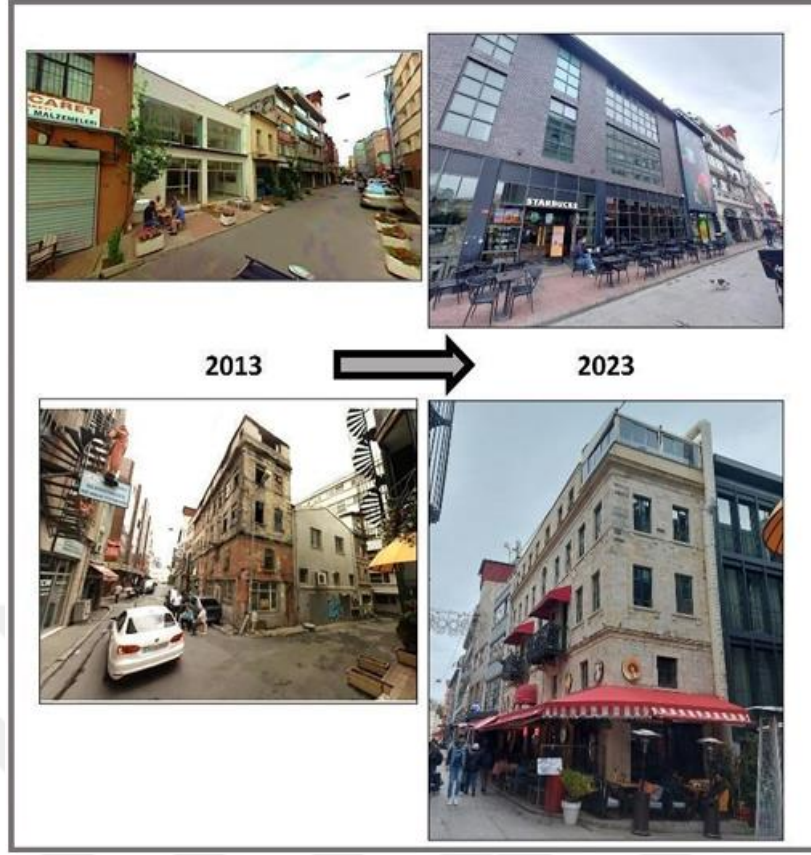
Tophane Meydanı'nın kamusal kullanım potansiyelini yansıtan Sedad Hakkı Eldem yaklaşımı. Bu çizim, ünlü mimar Sedad Hakkı Eldem'in Tophane'ye dair önerdiği tasarım vizyonunu yansıtmaktadır. Kamusal alan anlayışı açısından oldukça ileri bir perspektife sahip olan Eldem'in yaklaşımı, meydanın denize açılmasını ve kamusal yaşantının sahil ile bütünleşmesini hedeflemiştir. Özellikle Tophane gibi tarihsel katmanlara sahip bir bölgede, kamusal alanın fiziksel sürekliliği kadar sosyo-kültürel sürekliliğinin de korunması gerektiğini vurgulayan bu yaklaşım, günümüz Galataport projesi için önemli bir referans teşkil etmektedir. Dolayısıyla bu şekil, yalnızca tarihî bir belge değil, aynı zamanda modern kentsel tasarım ilkeleri ile geçmişin bağ kurmasını sağlayan stratejik bir hatırlatmadır (Şekil 4.16).

olarak kullanılmasına olanak sağlamış ve böylece kentli ile deniz arasında uzun yıllardır süren fiziksel kopukluk giderilmeye çalışılmıştır.

Ancak bu müdahale her ne kadar erişilebilirlik açısından olumlu bir adım gibi görünse de, projenin çevresinde gözlemlenen hızlı soylulaştırma (gentrification) süreci, alanın sosyo-kültürel bağlamda bir kopuş yaşamasına neden olmuştur. 2013 yılına kadar daha yerel ve düşük gelir gruplarının kullandığı sokaklar, 2023 itibariyle küresel zincir markaların, lüks kafelerin ve turistik işletmelerin hâkimiyetine geçmiştir. Bu değişim, mahalle dokusunu ve toplumsal hafızayı dönüştürmüş, Tophane gibi yerleşimlerin mekânsal kimliğini tehdit etmiştir.

Projenin planlama sürecinde, kıyı ile Beyoğlu'nun iç bölgeleri arasında yaya bağlantılarını güçlendirmek amacıyla çeşitli akslar oluşturulmuştur. Ancak bu akslar, mimari anlamda açık olsa da sosyo-ekonomik eşitsizlikler nedeniyle gerçek anlamda kapsayıcı bir kamusal alan deneyimi sunamamaktadır. Örneğin kıyıya açılan güzergâhlar fiziksel olarak erişilebilir olsa da, buralardaki hizmet bedelleri ve kullanıcı profili, geniş halk kesimlerinin günlük kullanımını sınırlandırmaktadır.

Galataport, kentsel ölçekte yeni bir etkileşim alanı yaratma potansiyeli taşısa da, bu potansiyelin kamusal fayda ekseninde sürdürülebilir olup olmayacağı tartışmalıdır. Projenin çevresiyle olan ilişkisinde fiziksel süreklilik sağlanmış gibi görünse de, sosyal bağlamda ciddi bir kırılma yaşanmakta, kamusal alanın yalnızca “seçilmiş kullanıcılar” için var olduğu bir senaryo ortaya çıkmaktadır.

Şekil 4.18: Galataport çevresindeki mahallelerde 2013 ve 2023 yılları arasında gözlemlenen soylulaştırma ve turistikleşme süreci

Kaynak: Erbil, A. Ö., & Erbil, T. 2024

Şekil 4.18'de yer alan görseller, Galataport projesinin uygulamaya geçmesinden önce ve sonra, yakın çevresinde meydana gelen fiziksel ve sosyo-ekonomik dönüşümü açık bir şekilde ortaya koymaktadır. 2013 yılına ait fotoğraflarda, bölgedeki yapı stoğunun yıpranmış ve kullanım dışı olduğu, kamusal alanların sınırlı olduğu ve ticari faaliyetlerin küçük ölçekli olduğu dikkat çekmektedir. Buna karşılık, 2023 yılına ait fotoğraflarda ise küresel markaların (örneğin Starbucks gibi) ve zincir restoranların bölgede yoğunlaştığı, dış cephe yenilemelerinin yapıldığı ve yüksek kirali ticari mekânların baskın hale geldiği gözlemlenmektedir.

Bu dönüşüm, kent literatüründe soylulaştırma (gentrification) ve turistikleşme (touristification) kavramları ile açıklanmakta olup, Galataport'un bölgeye getirdiği prestij ve ziyaretçi yoğunluğu, çevredeki gayrimenkul değerlerini artırmış; buna bağlı olarak da yerel halkın yer değiştirmesine ve mekânsal kimliğin değişimine neden

olmuştur. Özellikle küçük esnafın yerini büyük kurumsal yapılar alırken, bu durum kamusal alanların daha çok turistik kullanımlara hizmet eder hâle gelmesine yol açmıştır.

Bu bağlamda, Galataport yalnızca bir kıyı projesi değil, aynı zamanda kent dokusunu dönüştüren güçlü bir kentsel müdahale olarak değerlendirilmelidir. Söz konusu dönüşüm süreci, kentin sosyal yapısında katmanlı etkiler yaratmakta; kullanıcı profillerinde, konut tipolojilerinde ve ekonomik faaliyetlerde ciddi değişikliklere neden olmaktadır. Görsel belgelerle desteklenen bu durum, Galataport'un kentle etkileşimini değerlendirme açısından somut bir örnek teşkil etmektedir.

Şekil 4.19: Galataport'un Çevresine Olan Kentsel Etkisini Gösteren Şematik Harita

Bu şematik harita, Galataport'un kentle olan etkileşimini görsel olarak açıklamayı amaçlamaktadır. Haritada, Galataport'un çevresindeki ana yaya akış yönleri, ticari genişleme alanları ve turistik yoğunlaşma bölgeleri gösterilmektedir. Özellikle Karaköy, Tophane ve Fındıklı mahallelerinin Galataport ile bağlantı noktaları vurgulanarak, proje sonrası oluşan mekânsal ve ekonomik hareketlilik

betimlenmektedir. Bu görsel, projenin sadece kıyı hattında değil, aynı zamanda iç kent dokusunda da nasıl bir dönüşüme yol açtığını gözler önüne sermektedir (Şekil 4.19).

Galataport projesi, sadece bir mimari dönüşüm projesi değil, aynı zamanda İstanbul'un kent dokusuyla kurduğu ilişki bakımından da önemli bir kentsel müdahale örneğidir. Projenin hayata geçirilmesiyle birlikte, uzun yıllar boyunca halka kapalı kalan Salıpazarı Limanı'nın yeniden işlevlendirilerek kamusal kullanıma açılması, kentin sahil şeridiyle olan bağlantısının yeniden kurulmasına olanak tanımıştır. Bu dönüşüm, Tophane, Karaköy ve Fındıklı gibi çevre mahallelerde de mekânsal, ekonomik ve sosyokültürel etkiler yaratmıştır.

Mimari planlama sürecinde, yolcu sirkülasyonunun yer altına alınması, üst kotlarda yayalaştırılmış alanların oluşturulması ve tarihi yapılarla çağdaş mimarinin bir arada kullanılması sayesinde, kıyı bandının kamusal erişilebilirliği yeniden sağlanmıştır. Bu yaklaşım, İstanbul'un kentli için erişilebilir sahil hayalini kısmen de olsa gerçekleştirmiştir. Ancak bu yeni kamusal alanın içinde yer alan ticari işlevlerin büyük ölçüde özel sermaye kontrolünde olması, bu alanların kentsel eşitlik açısından sınırlı erişime sahip olmasına neden olmaktadır (Öztürk, 2023).

Yaklaşık 30.000 m² büyüklüğündeki Galataport arazisinin geçmişte kamuya ait olduğu ancak 2000'li yıllarda özelleştirme kapsamına alınarak özel bir yatırımcıya devredildiği bilinmektedir. Proje alanının gümrüklü bölümleri, gemilerin yanaşmadığı dönemlerde halkın kullanımına açılacak şekilde yerin altına alınmış, böylece hem kruvaziyer turizminin gereklilikleri karşılanmış hem de kentlinin sahil şeridini kullanma hakkı gözetilmiştir (Öztürk, 2023).

Buna ek olarak, proje çevresindeki mahallelerdeki yapı stoğu ve kullanıcı profili de zamanla değişim göstermiştir. Özellikle Karaköy ve Tophane gibi mahallelerde artan turistik faaliyetler ve lüks konut projeleri, geleneksel mahalle dokusunu dönüştürmekte ve soylulaştırma (gentrification) sürecini tetiklemektedir. Bu dönüşüm, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyokültürel bir değişimi de beraberinde getirmiştir (Yıldız & Aydın, 2022).

Sonuç olarak değerlendirmek yerine: Galataport projesi, İstanbul'un merkezî sahil hattında kentsel bütünlük ile kamusal erişim arasındaki dengeyi kurmaya çalışan bir örnek olarak dikkat çekmektedir. Ancak bu dengenin, proje alanının özel sermaye

tarafından yönetilmesi ve ticari işlevlerin baskınlığı nedeniyle zaman içinde yeniden sorgulanması gerekeceği açıktır.

Galataport örneği, bir yandan fiziksel bütünlük ve kentsel erişim açısından önemli kazanımlar sunarken, diğer yandan kamusal alanların gerçekten kamusal kalıp kalamayacağına dair önemli soruları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, projenin kentle kurduğu etkileşim sürdürülebilirlik, toplumsal kapsayıcılık ve mekânsal adalet ilkeleri açısından çok boyutlu olarak değerlendirilmelidir. Önümüzdeki yıllarda Galataport'un çevresiyle olan bu ilişkisinin nasıl evrileceği, kamusal alan üretiminde özel sektörün rolüne dair daha geniş kapsamlı tartışmaların da zeminini oluşturacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

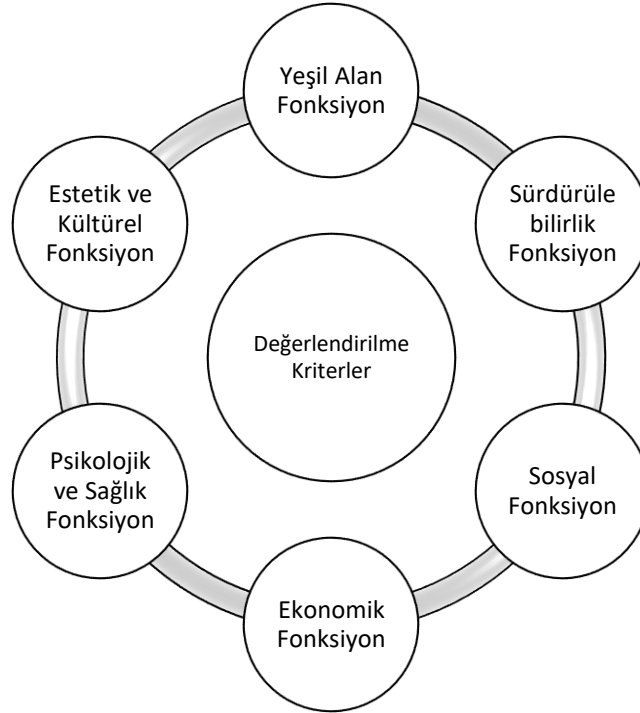
ALAN ÇALIŞMASI: GALATAPORT LİMANI

Galataport Projesi'nin kentle kurduğu fiziksel, işlevsel ve sosyal ilişkiler önceki bölümde kapsamlı biçimde analiz edilmiştir. Bu bağlamda, projenin mekânsal yapısının kent kimliği üzerindeki etkilerinin daha sistematik biçimde değerlendirilmesi amacıyla alan çalışmasına geçilmiştir.

Bu bölümde yapılan analiz, tez çalışmasının 3. bölümünde literatür taraması doğrultusunda oluşturulan kuramsal çerçeveye dayanmaktadır. Söz konusu kuramsal altyapıdan hareketle belirlenen altı temel değerlendirme ölçütü (fonksiyon); ekolojik, sosyal, ekonomik, estetik-kültürel, psikolojik/sağlık ve sürdürülebilirlik başlıklarından oluşmaktadır. Galataport örneği, bu işlevsel başlıklar çerçevesinde ele alınarak, kentsel iç mekânın kent kimliği üzerindeki etkileri çok boyutlu biçimde incelenmiştir.

5.1. Galataport'un Kentsel İç Mekân Fonksiyonları Açısından Analizi (Kuramsal Çerçeveye Dayalı)

Kentsel iç mekânın değerlendirilmesinde, Galataport Projesi şu kriterlere göre ele alınmıştır:

Şekil 5.1: Kentsel İç Mekân Tasarım Kriterleri

Bu kriterler, Galataport'un şehre ve çevresine katkılarını anlamak için kullanılmıştır. Değerlendirme, üç ana alan olan Kıyı Şeridi, Otel Alanı ve Terminal Girişi üzerinden yapılmıştır. İlk olarak, yeşil alan kriteri, projenin doğal çevreyle uyumunu değerlendirirken; sürdürülebilirlik kriteri, çevresel etkileri ve enerji verimliliğini incelemiştir. Sosyal fonksiyon, projenin toplumsal etkileşime ve kamusal alanlara sağladığı katkıyı ele almıştır. Ekonomik açıdan, Galataport'un şehre olan ticari katkıları analiz edilecek ve estetik ve kültürel fonksiyonlar projenin görsel çekiciliği ve kültürel katkıları açısından değerlendirilmiştir. Son olarak, psikolojik ve sağlık kriteri, projenin kullanıcılar üzerindeki ruhsal ve fiziksel etkilerini incelemiştir. Tüm bu kriterler, tek tek ele alındıktan sonra bir tablo aracılığıyla özetlenmiş ve Galataport'un kentsel iç mekan açısından genel bir değerlendirmesi yapılmıştır (Şekil 5.1).

Bu değerlendirmelerin objektif bir zemine oturtulabilmesi amacıyla, 5 uzman (3 mimar, 2 iç mimar) ile yapılan bir anket çalışmasından yararlanılmıştır. Uzmanlara, Galataport projesinin üç ana bölgesi (kıyı şeridi, otel alanı, terminal girişi) altı temel kriter (yeşil alan, sürdürülebilirlik, sosyal, ekonomik, estetik-kültürel, psikolojik/sağlık) üzerinden değerlendirilmek üzere sunulmuştur. Değerlendirme, 1'den 5'e kadar Likert tipi ölçekle yapılmış ve her uzman her bir alanı bu kriterlere göre puanlamıştır.

5.1.1 Yeşil Alan Fonksiyonları

Kıyı Şeridi: Galataport projesi kapsamında değerlendirilen kıyı şeridi, otel alanı ve terminal girişi gibi farklı mekânsal bileşenler, yeşil alan kullanımını açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu alanlar, peyzaj öğelerinin hem estetik hem de ekolojik işlevler üstlendiği ya da bu işlevlerin yalnızca yüzeysel olarak kurgulandığı durumlar bakımından karşılaştırmalı biçimde ele alınmaktadır.

Kıyı şeridi boyunca yer alan yeşil alanlar, geçirgen yüzey kaplamaları ve yer yer konumlandırılmış bitkilendirme elemanlarıyla mikroklima oluşturma, ısı adası etkisini azaltma ve kullanıcı konforunu artırma gibi çevresel işlevleri desteklemektedir. Bu bölgede kullanılan bitkisel öğeler, görsel estetik sağlamanın ötesine geçerek kentsel biyolojik çeşitliliğe katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyelin tam anlamıyla gerçekleşmesi, mevcut bitki türlerinin çeşitlendirilmesi ve bakım

stratejilerinin geliştirilmesiyle mümkündür. Ayrıca bu alanlarda yağmur suyunun yer altına sızmasına olanak sağlayan geçirgen zemin malzemeleri, sürdürülebilir peyzaj planlaması açısından olumlu bir uygulama olarak öne çıkmaktadır.

Otel alanında ise yeşil alanlar büyük ölçüde yapıların çatılarına yerleştirilmiş “yeşil teras” uygulamaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzeyler ilk bakışta çevresel sürdürülebilirliği destekleyen peyzaj öğeleri gibi görünmekte; ancak detaylı incelendiğinde bu terasların çoğunlukla yalnızca görsel amaçlı düzenlendiği, erişilemez olduğu ve ekolojik işlevsellikten yoksun olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, “yalancı sürdürülebilirlik” kapsamında değerlendirilmekte ve yeşil alan tasarımlarının yalnızca estetik değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal açıdan işlevsel temellerle kurgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Terminal girişi alanı ise yeşil alan kullanımı bakımından en sınırlı bölge olarak dikkat çekmektedir. Sert zemin kaplamalarının yoğunluğu, geçirgen yüzeylerin eksikliği ve bitkilendirme unsurlarının yok denecek kadar az olması, bu alanın çevresel sürdürülebilirlik açısından zayıf bir profil sergilemesine neden olmaktadır. Yağmur suyu yönetimi açısından geçirgen olmayan yüzeylerin tercih edilmesi, suyun doğal döngüsüne katkı sunamamaktadır. Bu eksiklik, terminal girişinin sosyal ve dijital sürdürülebilirlik açısından sahip olduğu güçlü yönlerin çevresel boyutta tamamlanmadığını göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Galataport genelinde yeşil alan kullanımı sınırlı olmakla birlikte, kıyı şeridi alanında bu kullanım daha planlı ve erişilebilir şekilde kurgulanmıştır. Otel alanında ise yeşil doku yalnızca özel yüzeylerle sınırlı kalmakta; terminal girişinde ise yeşil alan neredeyse hiç yer almamaktadır. Bu durum, proje kapsamında yeşil altyapı uygulamalarının yalnızca biçimsel değil, çevresel ve işlevsel sürdürülebilirlik ilkeleriyle yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 5.2: Kıyı Şeridi, Yeşil Alan

Kıyı şeridinde ait yeşil alan düzenlemelerinin yer aldığı görsel incelendiğinde, alanın doğal çevreyle kurduğu ilişki ve kullanıcı odaklı tasarım kararları dikkat çekmektedir. Görselde, yürüyüş yollarının her iki yanında konumlandırılmış bitkilendirme bantları aracılığıyla oluşturulan yeşil doku, mekâna görsel zenginlik kazandırmakta ve sert zemin yüzeylerini yumuşatmaktadır. Bu uygulama, aynı zamanda iklimlendirme oluşumuna katkı sağlamakta ve alanın termal konfor düzeyini artırmaktadır.

Görselde kullanılan bitki türlerinin büyük oranda yer örtücü ve düşük bakım gerektiren türlerden seçilmiş olması, sürdürülebilir peyzaj yaklaşımı ile uyumludur. Ancak bu bitkilendirme elemanlarının büyük ölçüde dekoratif amaçlı olduğu, biyolojik çeşitlilik ve ekolojik işlevsellik açısından sınırlı katkı sunduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, yeşil alanların yalnızca estetik değil, aynı zamanda çevresel sorumluluk içerecek şekilde tasarlanması gerektiğini göstermektedir.

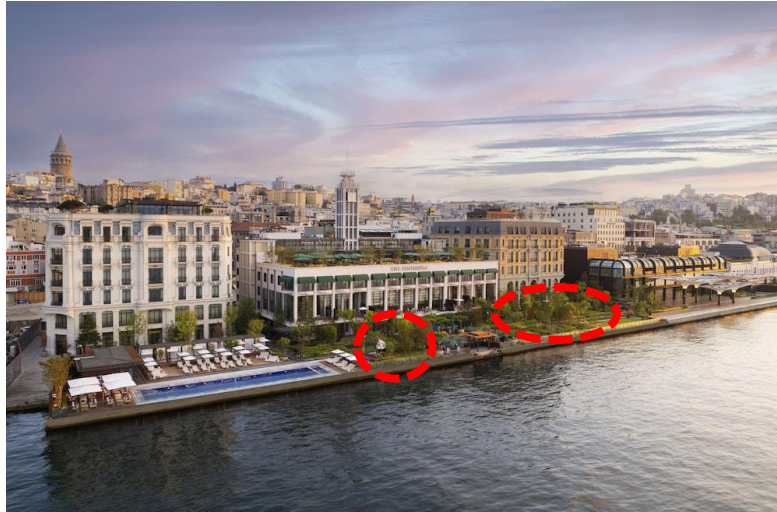
Ayrıca görseldeki geçirgen zemin kaplamaları, yüzey akışını azaltarak yağmur suyu yönetimine olumlu katkı sağlamakta ve çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir. Oturma alanlarıyla bütünleşik olarak yerleştirilen bu yeşil bantlar, kullanıcıların doğayla temasını teşvik etmekte; böylece hem sosyal etkileşim hem de görsel konfor artırılmaktadır. Genel olarak, görselde yer alan yeşil alan uygulamaları, kıyı şeridi alanının sürdürülebilirlik ilkeleriyle örtüşen bir mekânsal karaktere sahip olduğunu; ancak ekolojik işlevlerin daha da geliştirilmeye açık olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 5.2).

Otel Alanı: Galataport projesi bünyesindeki otel alanı, yeşil alan kullanımı açısından değerlendirildiğinde, sürdürülebilirlik ilkeleriyle kısmen örtüşen ancak işlevsel açıdan

eksiklikler barındıran bir mekân karakteri sergilemektedir. Yapının çatı katında yer alan “yeşil teras” uygulamaları, görsel olarak projeye doğal bir doku kazandırmakta ve estetik sürekliliği desteklemektedir. Bununla birlikte, bu yeşil yüzeylerin büyük ölçüde erişilemez olduğu ve kullanıcıya aktif bir kamusal alan deneyimi sunmadığı gözlemlenmektedir.

Yeşil teraslarda kullanılan bitki türlerinin sınırlı çeşitliliğe sahip olması ve genellikle dekoratif amaçlarla seçilmesi, biyolojik çeşitlilik katkısını sınırlandırmakta; yağmur suyu yönetimi ve ısı adası etkisini azaltma gibi ekolojik işlevlerin gerçekleştirilmesine engel oluşturmaktadır. Bu durum, sürdürülebilir peyzaj anlayışının yalnızca biçimsel düzeyde kaldığını ve derinlemesine bir çevresel entegrasyon sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla söz konusu uygulamalar, "yalancı sürdürülebilirlik" kapsamında değerlendirilmektedir.

Otel alanındaki yeşil dokunun yapıya entegre edilmesi olumlu bir tasarım niyeti olarak kabul edilse de, sürdürülebilirlik bağlamında bu alanların işlevsel, erişilebilir ve çevresel katkı sağlayacak biçimde yeniden kurgulanması gerekmektedir. Ayrıca geçirgen zemin kullanımı veya doğal peyzaj öğeleriyle kurulan bütünleşik bir sistemin olmayışı, alanın çevresel sürdürülebilirlik performansını sınırlamaktadır. Bu kapsamda, otel alanındaki yeşil alanların mevcut durumunun, estetik fayda sağlamasına rağmen, sürdürülebilirlik ilkeleriyle tam anlamıyla örtüşmediği ifade edilebilmektedir.

Şekil 5.3: Otel Alanı Yeşil Alan

Terminal girişine ait görsel incelendiğinde, yeşil alan kullanımının oldukça sınırlı olduğu açıkça gözlemlenmektedir. Görselde baskın olan geniş sert zemin kaplamaları, geçirimsiz yüzey niteliği taşımakta ve bu durum hem çevresel sürdürülebilirlik hem de kullanıcı konforu açısından çeşitli sorunlar yaratmaktadır. Bitkilendirme elemanlarının neredeyse hiç bulunmaması, bu alanın doğal çevreyle olan etkileşimini zayıflatmaktadır.

Görselde dikkat çeken bir diğer unsur, peyzaj öğelerinin tamamen yokluğudur. Bu eksiklik, alanın mikroklima oluşturma kapasitesini sınırlandırmakta; aynı zamanda ısı adası etkisinin artmasına neden olmaktadır. Yağmur suyu yönetimi açısından da geçirgen yüzeylerin tercih edilmemesi, suyun doğal sirk (Şekil 5.3).

Terminal Girişi: Galataport projesi kapsamında terminal girişi alanı, yeşil alan kullanımı açısından değerlendirildiğinde, çevresel sürdürülebilirlik kriterleriyle en az örtüşen bölge olarak öne çıkmaktadır. Alanın büyük kısmı, geçirimsiz sert zemin kaplamalarıyla tasarlanmış olup, bitkilendirme unsurlarının yok denecek kadar az olması, hem mikroklima oluşumu hem de kullanıcı konforu açısından olumsuz bir mekânsal çevre yaratmaktadır.

Bu bölgede geçirgen zeminlerin tercih edilmemesi, yağmur suyunun doğal sirkülasyonuna katılımını engellemekte ve yüzey akışını artırarak çevresel etkileri olumsuz yönde tetiklemektedir. Ayrıca, yeşil alan eksikliği nedeniyle ısı adası etkisinin artması da kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu durum, alanın sürdürülebilir peyzaj ilkeleriyle bütünleşmediğini ve doğayla kurulan görsel veya fiziksel bağın zayıf kaldığını göstermektedir.

Terminal girişinde yoğun ziyaretçi sirkülasyonu ve dijital yönlendirme sistemleri gibi sosyal ve teknolojik sürdürülebilirlik uygulamaları başarılı bir şekilde hayata geçirilmiş olsa da, çevresel sürdürülebilirlik bağlamında yeşil altyapı unsurlarının ihmal edildiği görülmektedir. Bu bağlamda terminal girişi alanı, yeşil alan eksikliği nedeniyle sürdürülebilirlik bütünlüğünü sağlayamayan, çevresel boyutu zayıf bir kamusal açık mekân olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 5.4: Terminal Girişi, Yeşil Alan

Terminal girişine ait görsel incelendiğinde, yeşil alan kullanımının neredeyse tamamen ihmal edildiği açıkça gözlemlenmektedir. Görselde baskın olan geniş sert zemin kaplamaları, geçirimsiz yüzey özelliği taşımakta ve doğal su döngüsünü destekleyecek herhangi bir altyapı unsuruna rastlanmamaktadır. Bu durum, yağmur suyu yönetimi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır; yüzey akışını artırarak hem suyun toprakla temasını engellemekte hem de kentsel altyapıya ek yük getirmektedir. Bitkilendirme elemanlarının görselde yer almaması, alanın mikroklima oluşturma kapasitesini sınırlamakta; bu da kullanıcılar açısından termal konforun düşmesine neden olabilecek bir çevresel zafiyet yaratmaktadır. Ayrıca, yeşil doku eksikliği nedeniyle alanın doğayla kurduğu görsel ve psikolojik bağ zayıflamakta; bu da kentsel tasarımın çevresel sürdürülebilirlik boyutunda yetersiz kaldığını göstermektedir.

Görseldeki zemin tasarımı, yoğun insan sirkülasyonuna olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiş olsa da sürdürülebilir peyzaj ilkelerine uygun olarak bitkilendirme adalarının veya geçirgen yüzey detaylarının bulunmayışı dikkat çekicidir. Bu bağlamda, terminal giriş alanı, mevcut haliyle sürdürülebilirlik açısından işlevsel bir yeşil altyapı sunmamakta; çevresel sürdürülebilirlik bağlamında güçlendirilmesi gereken bir alan olarak değerlendirilmektedir (Şekil 5.4).

Galataport projesi genelinde yeşil alan kullanımı sınırlı düzeyde kalmakta ve bu durum proje alanının farklı bölümlerinde çeşitli biçimlerde yansımaktadır. Kıyı şeridinde yer alan seyrek ağaçlandırmalar ve dar yeşil bantlar, görsel peyzaj estetiği sağlamasına rağmen, kullanıcıların doğayla fiziksel etkileşim kurabilecekleri nitelikli kamusal yeşil alanların yetersizliğini ortaya koymaktadır. Otel alanında ise çatı üzerinde konumlandırılmış yeşil teraslar, ilk bakışta çevresel sürdürülebilirliğe katkı sunar

izlenimi verse de, erişilemez ve ekolojik işlevden yoksun olmaları nedeniyle “yalancı sürdürülebilirlik” örneği olarak değerlendirilmektedir.

Buna karşın, terminal girişinde düzenlenmiş bitkilendirme alanları ve geçirgen zemin uygulamaları, hem estetik hem de çevresel açıdan daha bütüncül bir yeşil altyapı yaklaşımı sergilemektedir. Ancak genel anlamda, proje alanı genelinde yağmur suyu yönetimi, mikroklima oluşturma, biyolojik çeşitlilik sağlama gibi ekolojik fonksiyonları yerine getirecek kapsamlı bir yeşil altyapı sisteminin eksikliği dikkat çekmektedir. Bu durum, doğayla kurulan bütünleşik ilişkiyi zayıflatmakta; aynı zamanda kent içi ısı adası etkisinin azaltılmasına yönelik katkıyı da sınırlandırmaktadır.

5.1.2 Sürdürülebilirlik Fonksiyonları

Kıyı Şeridi: Galataport’un kıyı şeridi alanı, sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde çok katmanlı bir değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu alan, doğal peyzajın modern kent dokusuyla bütünleştiği bir geçiş zonu olarak işlev görmekte; bu yönüyle çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğin bir arada gözlemlenebildiği nadir kamusal mekân örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Çevresel sürdürülebilirlik bağlamında kıyı şeridi boyunca kullanılan geçirgen zemin kaplamaları, yağmur suyu yönetimini kolaylaştırmakta ve ısı adası etkisini azaltmaktadır. Ayrıca alan genelinde doğal taş yüzeylere ve organik formlara yer verilerek, kıyı dokusuna uyumlu bir estetik anlayış sergilenmektedir. Ancak bazı bölümlerde yeşil dokunun yalnızca görsel amaçlı yerleştirildiği, ekolojik işlev taşımayan “yalancı yeşil teras” uygulamalarının bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, sürdürülebilirlik adına yapılan her peyzaj müdahalesinin işlevsel bir karşılık üretmediğini ortaya koymaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik açısından değerlendirildiğinde, kıyı şeridi farklı yaş ve engel gruplarına hitap eden geçirgen ve erişilebilir bir mekânsal kurguya sahiptir. Yaya dolaşım yolları, oturma alanları ve gölgeli dinlenme noktaları sayesinde kullanıcı konforu gözetilmekte; böylece bireyler arası sosyal etkileşim teşvik edilmektedir. Ayrıca alanın gece ve gündüz kullanımına uygun şekilde tasarlanmış olması, mekânsal süreklilik ve güvenlik açısından da sosyal sürdürülebilirliği güçlendirmektedir.

Ekonomik sürdürülebilirlik ise kıyı şeridi boyunca konumlanan ticari birimler aracılığıyla sağlanmaktadır. Restoranlar, mağazalar ve kafeler yalnızca ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda bölgeye ekonomik dinamizm

kazandırmaktadır. Bu ticari alanların terminal ve otel bölgesiyle kurduğu doğrudan bağlantı, Galataport'un iç mekânları arasında ekonomik bütünlük sağlamaktadır. Kıyı hattı boyunca yerleştirilen QR kod sistemleri ve aplikasyon destekli yönlendirmeler, dijital sürdürülebilirlik bağlamında dikkat çekmekte; kullanıcıların basılı materyale ihtiyaç duymadan bilgiye ulaşmasını sağlayarak çevresel etkiyi azaltmaktadır.

Tüm bu yönleriyle kıyı şeridi alanı, çevresel tasarım, dijital altyapı ve sosyal kapsayıcılık ilkelerini bir araya getiren bütüncül bir sürdürülebilirlik yaklaşımını yansıtmaktadır. Ancak, görsel peyzaj öğelerinin işlevsel sürdürülebilirlik kriterlerine tam anlamıyla karşılık verip vermediği konusu hâlâ tartışmalıdır. Bu nedenle yeşil altyapı unsurlarının yalnızca estetik değil, aynı zamanda ekolojik değerler doğrultusunda yeniden ele alınması gerekmektedir.

Şekil 5.5: Kıyı Şeridi Sürdürülebilirlik Fonksiyon

Kıyı şeridine ait görsel incelendiğinde, sürdürülebilirliğe yönelik çeşitli tasarım kararlarının mekâna nasıl yansıdığı açıkça gözlemlenmektedir. Görselde geniş bir yaya aksı boyunca uzanan geçirgen zemin kaplamaları dikkat çekmekte; bu malzemeler, yağmur suyunun yer altına süzülmesini kolaylaştırmakta ve ısı adası etkisini azaltmaktadır. Bu durum, çevresel sürdürülebilirlik bağlamında olumlu bir uygulama olarak değerlendirilmektedir.

Görselde yer alan QR kod tabelaları ve yönlendirme panoları, kullanıcıların mekânla etkileşimini dijital ortamda sürdürmesine olanak tanımakta; basılı bilgilendirme ihtiyacını azaltarak kaynak kullanımında tasarruf sağlamaktadır. Bu yaklaşım, Galataport'un sürdürülebilir dijitalleşme anlayışıyla uyumlu bir örnek sunmaktadır.

Ayrıca mekânda yer alan oturma grupları ve gölgelendirme elemanları, sosyal etkileşimi destekleyecek şekilde konumlandırılmıştır. Bu öğeler, farklı yaş ve kullanıcı gruplarının mekândan eşit şekilde yararlanmasına olanak tanımakta, sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini pekiştirmektedir.

Ancak, görselde yer alan bazı bitkilendirme unsurlarının yalnızca estetik amaçlı kullanıldığı, ekolojik bir işlev taşımadığı görülmektedir. Özellikle kıyı hattındaki yeşil teras benzeri yüzeylerin bakım amaçlı erişilemez oluşu, bu alanların yalnızca “görsel peyzaj” ögesi olarak değerlendirildiğini düşündürmektedir. Bu durum, sürdürülebilirlik uygulamalarının yalnızca biçimsel düzeyde kaldığı ve işlevsellikten uzaklaştığı eleştirisini beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede görsel analiz, kıyı şeridinin dijital ve sosyal yönleriyle güçlü bir sürdürülebilirlik örneği sunduğunu; ancak çevresel altyapının gerçek ekolojik katkılar açısından daha işlevsel hâle getirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Şekil 5.5).

Otel Alanı: Galataport bünyesindeki otel alanı, sürdürülebilirlik ilkeleri bağlamında değerlendirildiğinde, farklı açılardan ele alınması gereken bir mekânsal bileşen olarak öne çıkmaktadır. Yapının konumlandırıldığı parselin denizle olan ilişkisi korunmuş; bu da çevresel sürdürülebilirlik açısından doğal doku ile görsel süreklilik sağlamaktadır. Otelin genel mimarisinde kullanılan cephe malzemeleri, ısı yalıtımı sağlayan ve enerji verimliliğini destekleyen özellikler taşımakta olup, pasif enerji stratejileri ile sürdürülebilir yapı standartlarına uygunluk gösterilmektedir.

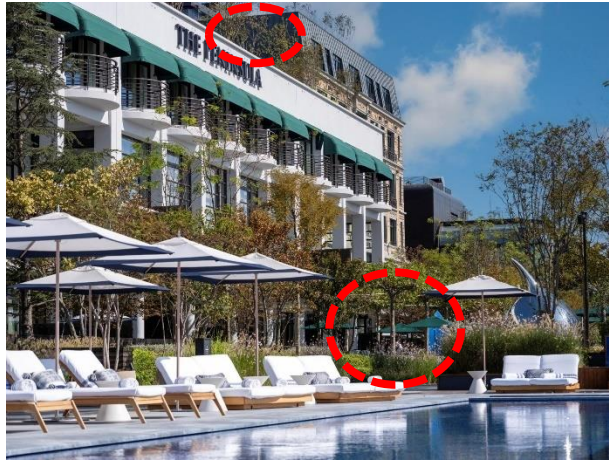
Bununla birlikte, yapı üzerinde yer alan “yeşil teras” uygulamaları ilk bakışta sürdürülebilirlik açısından olumlu bir izlenim yaratmakta; ancak detaylı incelendiğinde bu terasların çoğunlukla yalnızca görsel amaç taşıdığı, gerçek bir ekolojik katkı sunmadığı gözlemlenmektedir. Bu durum, sürdürülebilirliğin yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda işlevsel temellerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Yeşil altyapı öğelerinin ısı adası etkisini azaltma, yağmur suyu yönetimi ve biyolojik çeşitlilik sağlama gibi fonksiyonları yerine getirecek şekilde tasarlanması beklenmektedir; ancak otel çatısındaki mevcut uygulamaların bu işlevleri yeterince yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik açısından değerlendirildiğinde, otel alanı genellikle konaklayan misafirlere yönelik kurgulanmış olup, genel halkın erişimine açık kamusal mekânlarla sınırlı bir etkileşim kurmaktadır. Bu durum, projenin kapsayıcılık ilkesine yeterince yanıt vermediğini göstermektedir. Otelin yalnızca konuklara hizmet veren

özel alanlarla sınırlı kalması, sosyal bütünleşme ve mekânsal geçirgenlik açısından eksiklik yaratmaktadır. Bununla birlikte, otelin restoran ve sergi alanı gibi bazı bölümleri dış kullanıcıya da açık tutulmakta; bu sayede kısıtlı da olsa sosyo-kültürel bir etkileşim zemini oluşturulmaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından bakıldığında, otelin proje bütçesi içindeki yüksek yatırım payı dikkate değerdir. Uluslararası markalara ev sahipliği yapan otel birimi, yüksek gelir grubuna yönelik bir turizm profili oluşturarak bölgenin ekonomik canlılığına katkı sunmaktadır. Ayrıca, otel birimi çevresindeki ticari işletmelerle doğrudan ilişki kurmakta; bu da Galataport'un ekonomik döngüsünü pekiştirmektedir. Kentle olan bu ilişki, kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından önem taşımaktadır. Otelin tarihi Karaköy dokusuyla bütünleşen cephe karakteri ve kamusal sirkülasyon alanları, kentsel bağlamla kurduğu mimari uyum sayesinde hem estetik hem de işlevsel bir süreklilik sunmaktadır.

Son olarak, otel girişinde ve iç mekân yönlendirmelerinde dijital ekranlar ve aplikasyon destekli sistemlerin kullanılması, sürdürülebilir bilgi erişimi bakımından dikkat çekmektedir. Bu sistemler sayesinde ziyaretçiler çevre dostu biçimde yönlendirilebilmekte; basılı materyal ihtiyacı azaltılarak sürdürülebilir dijitalleşme yaklaşımı desteklenmektedir. Bu dijital entegrasyon, Galataport'un çağdaş sürdürülebilirlik kriterlerine uyum sağladığını göstermektedir.

Şekil 5.6: Otel Alanı Sürdürülebilirlik Fonksiyon

Galataport otel alanına ait görsel incelendiğinde, sürdürülebilirlik bağlamında çeşitli mekânsal detayların ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Yapının çatısında yer alan yeşil teras uygulaması, ilk bakışta çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlayan bir tasarım

unsuru gibi görünmektedir. Ancak bu yüzeylerin çoğunlukla estetik amaçlı düzenlendiği, ekolojik işlevsellikten yoksun olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, “yeşil görünen ama işlevsel olmayan” yalancı sürdürülebilirlik uygulamalarına örnek teşkil etmektedir.

Ayrıca görselde, otel girişine yakın konumda yer alan geniş cam yüzeylerin doğal gün ışığından maksimum düzeyde yararlanacak biçimde yerleştirildiği dikkat çekmektedir. Bu tür pasif aydınlatma stratejileri, enerji tüketimini azaltarak çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir. Giriş alanında yer alan dijital yönlendirme ekranları da ziyaretçilere aplikasyon üzerinden bilgi erişimi sağlayarak kağıt israfını azaltmakta ve dijitalleşme yoluyla sürdürülebilir bilgi paylaşımı sunmaktadır.

Görseldeki sert zemin kaplamalarının ise geçirimsiz yüzeyler olması, yağmur suyu yönetimi açısından soru işaretleri yaratmaktadır. Bu alanlarda geçirgen malzeme kullanımının tercih edilmemesi, sürdürülebilir peyzaj uygulamaları açısından eksiklik oluşturmaktadır. Sonuç olarak, görsel analiz, otel alanının bazı yönlerden sürdürülebilirlik ilkelerini yansıttığını; ancak özellikle çevresel işlevsellik bağlamında geliştirilmeye açık yönler taşıdığını ortaya koymaktadır (Şekil 5.6).

Terminal Girişi: Galataport terminal girişi, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda tasarlanmış bir kentsel iç mekân geçiş noktası olarak öne çıkmaktadır. Yapının yerleştirildiği konum, kullanıcı akışını yönlendiren ve kıyı ile otel alanı arasında mekânsal süreklilik sağlayan bir eşik olarak değerlendirilmekte; bu durum çevresel sürdürülebilirlik açısından mikroklima oluşumunu desteklemektedir. Terminal girişinde kullanılan geniş açıklıklı cam yüzeyler, doğal gün ışığından maksimum düzeyde yararlanılmasını sağlamak ve böylece aydınlatma için enerji tüketimini azaltmaktadır. Ayrıca, bina kabuğunda kullanılan yalıtımlı cephe sistemleri, ısı kaybını minimize ederek enerji verimliliğini artırmaktadır.

Terminal girişi aynı zamanda dijital sürdürülebilirlik açısından da dikkat çekici niteliklere sahiptir. Alan genelinde yerleştirilmiş dijital bilgilendirme panoları ve QR kod sistemleri sayesinde kullanıcılar aplikasyonlar aracılığıyla yönlendirilmekte, bu da hem mekân yönetimini kolaylaştırmakta hem de kağıt tüketimini azaltarak çevre dostu bir bilgi aktarımı sağlamaktadır. Bu uygulamalar, Galataport’un çağdaş akıllı şehir stratejileriyle uyumlu bir yapı sunduğunu göstermektedir.

Sosyal sürdürülebilirlik açısından bakıldığında, terminal girişi geniş, engelsiz ve geçirgen kurgusuyla farklı yaş ve engel grubundaki bireylerin mekâna rahatlıkla

erişmesini mümkün kılmaktadır. Kamusal nitelikteki oturma alanları, bekleme noktaları ve yönlendirme sistemleri kullanıcı konforunu desteklemekte; aynı zamanda ziyaretçilerin mekânla kurduğu etkileşimi artırmaktadır. Bu alanın aynı zamanda kamusal dolaşımın en yoğunlaştığı nokta olması, sosyal bütünleşme ve karşılaşma mekânı işlevi görmesini sağlamaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından değerlendirildiğinde, terminal girişinin konumlandığı alan Galataport'un alışveriş ve yeme-içme noktalarına doğrudan erişim sunmakta; bu da ziyaretçilerin terminali yalnızca ulaşım amaçlı değil, aynı zamanda ticari bir geçiş alanı olarak kullanmalarına neden olmaktadır. Bu durum, mekânın ekonomik döngüye entegrasyonunu artırmakta ve terminalin sadece işlevsel değil, aynı zamanda gelir yaratan bir kent parçası olmasını sağlamaktadır. Kentle kurduğu bu ekonomik ve sosyal etkileşim, Galataport'un sürdürülebilir kentsel bütünleşme stratejileriyle örtüşmektedir.

Ancak, tüm bu olumlu yönlere rağmen terminal girişi çevresinde gözlemlenen sınırlı yeşil doku, çevresel sürdürülebilirlik açısından bir eksiklik oluşturmaktadır. Alanın sert zemin kullanımı yoğun olup geçirgen malzeme tercih edilmemiştir. Bu durum, yağmur suyu yönetimi ve ısı adası etkisinin azaltılması gibi çevresel işlevlerin yeterince yerine getirilmediğini göstermektedir. Dolayısıyla, terminal girişi sürdürülebilirlik bağlamında dijital ve sosyal açılardan güçlü bir yapı sergilese de, çevresel altyapının güçlendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Şekil 5.7: Terminal Girişi Sürdürülebilirlik Fonksiyon

Terminal girişine ait görsel incelendiğinde, mekânsal organizasyonun sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillendirildiği bazı detaylar dikkat çekmektedir. Giriş

bölümünde kullanılan geniş açıklıklı cam cepheler, iç mekâna doğal ışık girişi sağlayarak yapay aydınlatma ihtiyacını azaltmakta ve enerji verimliliğini desteklemektedir. Bu yaklaşım, pasif enerji stratejileri kapsamında çevresel sürdürülebilirliğe katkı sunmaktadır.

Görselde dijital yönlendirme panolarının ve QR kod sistemlerinin belirgin şekilde konumlandırıldığı gözlemlenmektedir. Bu sistemler, kullanıcıların mekânda kaybolmadan yön bulmalarını sağlarken aynı zamanda basılı materyal ihtiyacını ortadan kaldırarak sürdürülebilir dijitalleşme anlayışını güçlendirmektedir. Aplikasyon destekli bu yapı, Galataport'un çağdaş kullanıcı deneyimini önceleyen teknolojik yaklaşımını yansıtmaktadır.

Ayrıca terminal girişine ait alanın geniş ve engelsiz olarak tasarlanması, kullanıcı erişilebilirliği açısından olumlu bir örnek sunmaktadır. Görselde yer alan oturma grupları ve açık geçiş alanları, sosyal sürdürülebilirlik kapsamında kullanıcılar arası etkileşimi desteklemekte; terminali sadece ulaşım noktası değil, aynı zamanda kamusal bir karşılaşma mekânı haline getirmektedir.

Ancak görselde yeşil alan öğelerinin neredeyse hiç bulunmadığı, zeminlerin ise tamamen geçirimsiz malzemelerle kaplandığı dikkat çekmektedir. Bu durum, çevresel sürdürülebilirlik bağlamında bir eksiklik oluşturmakta; yağmur suyu yönetimi ve mikroiklim dengelemesi açısından potansiyel kayıplara neden olmaktadır. Görsel analiz, terminal girişinin dijital ve sosyal açıdan sürdürülebilir bir yapı sunduğunu, ancak çevresel işlevsellik açısından geliştirilmeye açık yönler taşıdığını ortaya koymaktadır (Şekil 5.7).

Galataport genelinde sürdürülebilirlik uygulamaları fiziksel, sosyal ve dijital düzeylerde çok boyutlu olarak yürütülmektedir. Kıyı hattında yaya odaklı tasarımlar, geçirgen zemin kullanımı ve mikroiklima destekleyici yeşil alanlar çevresel sürdürülebilirliği desteklemekte; otel alanında ise erişimi kısıtlı, büyük ölçüde görsellik odaklı “yeşil teras” uygulamalarıyla biçimsel fakat sınırlı bir katkı sunulmaktadır. Terminal girişinde ise dijital yönlendirme sistemleri, aplikasyon destekli bilgi erişimi ve altyapı planlaması ön plana çıkmakta; bu da kaynak tüketimini azaltan çağdaş çözümler üretmektedir.

Proje genelinde uygulanan bu stratejiler, sadece çevresel değil; aynı zamanda sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği destekleyecek biçimde kurgulanmaktadır. Özellikle

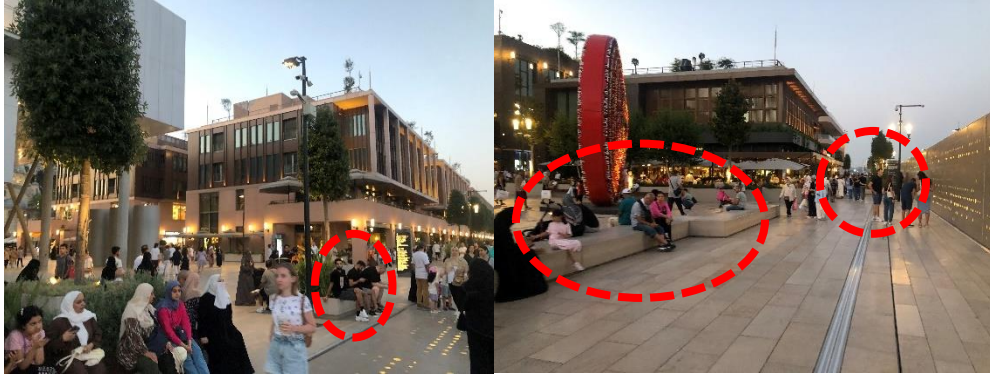
otel ve AVM birimlerinin kentsel ekonomik döngüyle kurduğu ilişki ve sınırlı da olsa dış kullanıcıya açık sosyal alanlar, kapsayıcılık ve ekonomik canlılık açısından dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, sürdürülebilirliğin bazı alanlarda daha çok biçimsel düzeyde kaldığı; ekolojik ve toplumsal katkının artırılması gereken yönlerin mevcut olduğu gözlemlenmektedir.

5.1.3 Sosyal Fonksiyonları

Kıyı Şeridi: Galataport projesinin kıyı şeridi, sosyal fonksiyonlar açısından değerlendirildiğinde, kamusal erişime açık, etkileşimi teşvik eden ve kullanıcı odaklı bir kentsel alan niteliği taşımaktadır. Bu bölgede yayalaştırılmış yollar, oturma alanları ve denizle görsel temas sağlayan boşluklar, farklı kullanıcı gruplarının bir araya gelmesine olanak tanımaktadır. Alanın fiziksel tasarımı, gündelik kullanım çeşitliliğine yanıt verecek şekilde düzenlenmiş olup; yürüyüş, dinlenme, sosyalleşme gibi çeşitli etkinliklerin gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Bununla birlikte, kıyı boyunca oluşturulan sosyal donatıların kullanıcıların uzun süreli mekânda kalışını teşvik edecek düzeyde yeterli olmadığı da gözlemlenmektedir. Özellikle gölgelikli oturma alanlarının sınırlılığı, termal konfor açısından yetersizlik yaratmakta; bu da sosyal mekân kalitesini düşürmektedir. Ayrıca, sosyal etkileşimi destekleyecek aktif kamusal kullanım öğelerinin –örneğin açık hava etkinlik alanları, çocuk oyun noktaları veya kültürel sergi üniteleri gibi– eksikliği, kıyı şeridinin sosyal çeşitliliği kapsama kapasitesini sınırlandırmaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, Galataport'un kıyı bölgesi, kamusal erişimi ve görsel sürekliliği ön planda tutan bir sosyal mekân potansiyeline sahip olsa da, sosyal sürdürülebilirliği daha güçlü kılacak nitelikli mekânsal organizasyonlara ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, sosyal kapsayıcılığı artıracak işlevsel peyzaj öğeleri ve kültürel etkileşimi destekleyen donatılarla projenin mevcut sosyal potansiyeli daha da geliştirilebilecektir.

Şekil 5.8: Kıyı Şeridi Sosyal Fonksiyon

Görsel incelendiğinde, Galataport'un kıyı şeridi boyunca oluşturulan sosyal mekân kurgusu net bir biçimde gözlemlenmektedir. Yaya yolları ile deniz arasında kurulan görsel ilişki, açık alanların kullanıcıya erişilebilir kılındığını göstermektedir. Görselde yer alan oturma birimleri, bireysel veya küçük gruplar halinde vakit geçirmeye olanak tanımakta; bu da mekânın sosyalleşme kapasitesini desteklemektedir.

Bununla birlikte, görselde dikkat çeken önemli bir eksiklik, gölgelikli dinlenme alanlarının yetersizliğidir. Bu durum, güneşli saatlerde kullanıcı konforunu düşürmekte ve sosyal etkileşimin sürekliliğini sınırlandırmaktadır. Ayrıca, çocuklar, yaşlılar veya engelli bireyler gibi farklı kullanıcı profillerine yönelik özel donatıların bulunmaması, sosyal kapsayıcılık açısından geliştirilmesi gereken yönler işaret etmektedir.

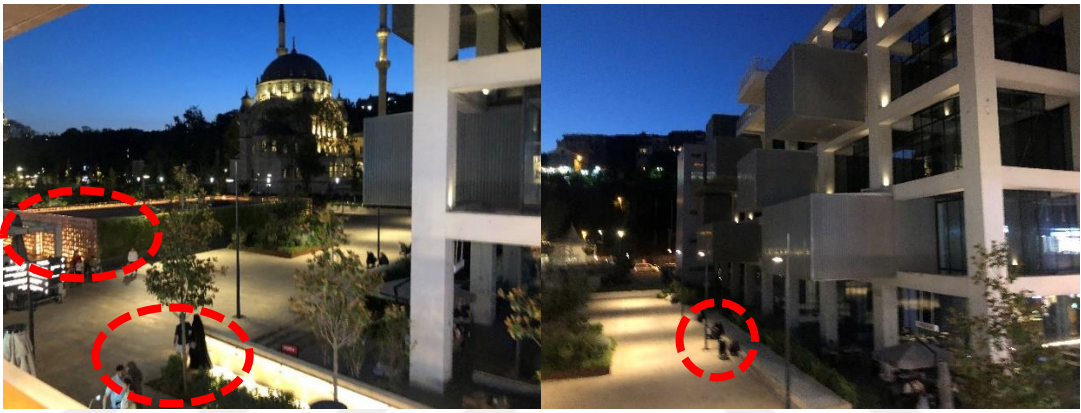
Genel olarak, görsel analiz sonucunda kıyı şeridinin sosyal kullanım açısından erişilebilir ve açık bir kentsel alan sunduğu; ancak uzun süreli ve çok profilli kullanım açısından mekânsal iyileştirmelere ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır (Şekil 5.8).

Otel Alanı: Galataport bünyesindeki otel alanı, sosyal fonksiyonlar bakımından değerlendirildiğinde, daha çok özel kullanıcı kitlesine hitap eden sınırlı bir mekânsal yapı sunmaktadır. Yapının büyük bölümü yalnızca konaklayan misafirlere açık olup, sosyal etkileşimi destekleyecek kamusal alanların varlığı oldukça sınırlıdır. Bu durum, sosyal sürdürülebilirliğin temel ilkelerinden biri olan kapsayıcılık ilkesine tam anlamıyla yanıt verememektedir.

Otelin yalnızca belirli bölümlerinin –örneğin giriş kotundaki restoran veya sergi alanları gibi– dış kullanıcıya açık tutulması, sınırlı bir sosyal geçirgenlik yaratmaktadır. Bununla birlikte, bu açık alanların kamusal süreklilik içinde değil, daha çok kontrollü erişimle kullanılabilmesi, sosyal bütünleşme açısından zayıf bir bağ

oluşturmaktadır. Sosyal etkileşim fırsatlarının yalnızca belirli saatlerde ve belirli kullanım biçimleriyle sınırlı kalması, mekânın kamusal kimliğini zedelemektedir.

Ayrıca, otel alanının yakın çevresinde sosyal donatı alanlarının bulunmaması ve açık alanların büyük ölçüde estetik amaçlı düzenlenmiş olması, kullanıcıların mekânla kuracağı sosyal ilişkiyi sınırlandırmaktadır. Bu da, otel biriminin, Galataport'un genel sosyal bütünleşme hedeflerine katkısını sınırlı kılmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik perspektifinden bakıldığında, otel alanının yalnızca ekonomik değer üretimine değil; aynı zamanda daha kapsayıcı, erişilebilir ve etkileşime açık kamusal kullanım senaryolarına da olanak tanıyacak biçimde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Şekil 5.9: Otel Alanı Sosyal Fonksiyon

Görsel incelendiğinde, otel alanının sosyal fonksiyonlar açısından sınırlı bir kamusal kullanıma sahip olduğu açıkça gözlemlenmektedir. Yapının giriş bölgesinde yer alan restoran veya bekleme alanı gibi bazı noktalar dış kullanıcıya açık tutulsa da, bu alanların genel kamusal süreklilik içerisinde değil; kontrollü ve seçici bir erişimle sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, sosyal geçişlilik düzeyinin düşük kaldığını göstermektedir.

Ayrıca görselde, otel çevresindeki açık alanların büyük oranda estetik amaçlı düzenlendiği, oturma veya sosyal etkileşimi destekleyecek donatı elemanlarının yetersiz olduğu dikkat çekmektedir. Mekânsal organizasyonun daha çok görsel bütünlüğe odaklandığı; ancak farklı kullanıcı profillerini kapsayacak nitelikte sosyal donatıların eksik kaldığı görülmektedir.

Buna ek olarak, otelin genel fiziksel kurgusu itibarıyla içe dönük bir tasarım dili benimsediği ve bu durumun, kamusal alana açılma kapasitesini sınırladığı söylenebilmektedir. Görsel analiz doğrultusunda, otel alanının sosyal sürdürülebilirlik

açısından daha kapsayıcı, etkileşime açık ve erişilebilir mekânlar üretmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır (Şekil 5.9).

Terminal Girişi: Galataport'un terminal girişi bölgesi, sosyal işlevler bakımından projenin en yoğun kamusal sirkülasyonunun gerçekleştiği mekânlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Yolcu karşılamaları, ziyaretçi geçişleri ve genel yönlendirme işlevleri ile tanımlanan bu alan, farklı kullanıcı profillerinin kısa süreli de olsa aynı mekânda bulunmasını sağlayan dinamik bir yapıya sahiptir. Açık alan organizasyonu, sosyal karşılaşmalara ve geçici etkileşimlere zemin hazırlamaktadır.

Bununla birlikte, terminal girişinde sosyal bütünleşmeyi destekleyecek uzun süreli kullanım olanaklarının sınırlı olduğu da dikkat çekmektedir. Oturma birimlerinin sayıca az olması ve gölgelikli dinlenme alanlarının bulunmaması, kullanıcı konforunu düşürmekte ve sosyal etkileşimin sürekliliğini engellemektedir. Ayrıca, terminal çevresinde çocuklar, yaşlılar ya da farklı engel grubuna ait bireylerin ihtiyaçlarına yanıt verecek sosyal donatıların eksikliği, alanın kapsayıcılığını zayıflatmaktadır.

Terminalin dijital yönlendirme sistemleri ve aplikasyon destekli bilgi erişim araçları, kullanıcı deneyimini kolaylaştırmakta; ancak bu teknolojik altyapının sosyal bir mekânsal deneyime dönüşmesini sağlayacak kamusal programlarla desteklenmediği gözlemlenmektedir. Bu durum, terminal girişinin sosyal açıdan bir geçiş mekânı olarak işlev gördüğünü; fakat daha nitelikli ve kapsayıcı bir sosyal alan üretimi için ek düzenlemelere ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Şekil 5.10: Terminal Girişi Sosyal Fonksiyon

Görsel incelendiğinde, terminal girişinin sosyal etkileşim açısından yüksek yoğunluklu fakat geçici kullanıma dayalı bir kamusal alan sunduğu anlaşılmaktadır. Alanın fiziksel düzenlemesi, ziyaretçi karşılamaları ve yönlendirme işlevleri doğrultusunda kurgulanmış olup; geçiş hâlindeki bireylerin kısa süreli bulunmalarına olanak tanımaktadır. Açık meydan yapısı sosyal karşılaşmaları desteklemekte; ancak bu etkileşimlerin mekânsal olarak derinleşmesini sağlayacak donatılar açısından eksiklikler barındırmaktadır.

Görselde oturma elemanlarının azlığı ve gölgelik alan eksikliği net biçimde gözlemlenmektedir. Bu durum, kullanıcıların alanda geçirdiği süreyi sınırlamakta ve sosyal etkileşimin sürekliliğini zayıflatmaktadır. Ayrıca, çocuklar veya yaşlı bireyler gibi farklı kullanıcı profillerine yönelik sosyal altyapıların görselde yer almaması, mekânın kapsayıcılık düzeyini sorgulatmaktadır.

Yönlendirme panoları ve dijital bilgi ekranlarının varlığı, kullanıcıların hızlı ve pratik biçimde yönlendirilmelerine imkân sağlamakta; ancak bu teknolojik çözümler sosyal bağ kurma potansiyelini sınırlı düzeyde etkilemektedir. Görsel analiz doğrultusunda, terminal girişinin geçici sosyal kullanım açısından işlevsel olduğu; fakat kalıcı ve kapsayıcı bir sosyal mekân olabilmesi için daha donanımlı bir fiziksel organizasyona ihtiyaç duyduğu ortaya konmaktadır (Şekil 5.10).

Genel olarak değerlendirildiğinde, Galataport projesinin sosyal fonksiyonlara yaklaşımı mekâna göre değişkenlik göstermektedir. Kıyı şeridi ve terminal girişi, kamusal alan kullanımı ve açık etkinlik olanakları sayesinde sosyal etkileşimleri teşvik eden güçlü kamusal zeminler sunmaktadır. Bu bölgelerdeki açık mekân organizasyonları, farklı kullanıcı gruplarının bir araya gelmesini kolaylaştırmakta; sosyal karşılaşmalara olanak tanımaktadır.

Buna karşılık, otel alanı sosyal açıdan daha sınırlı ve seçici bir kullanım modeli sunmakta; yalnızca belirli kullanıcı profillerine hitap etmektedir. Bu durum, proje genelinde sosyal sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık ilkelerinin her alanda aynı derecede sağlanamadığını göstermektedir. Dolayısıyla, Galataport'un sosyal bütünleşme hedefini pekiştirmek adına, tüm alt alanlarda eşit düzeyde erişilebilir, etkileşime açık ve çok profilli sosyal mekânlar üretimi önem arz etmektedir.

5.1.4 Ekonomik Fonksiyonları

Kıyı Şeridi: Galataport'un kıyı şeridi, ekonomik fonksiyonlar açısından çok yönlü bir kentsel değer üretimi sunmaktadır. Bu alan, yalnızca rekreasyonel bir kamusal mekân olmakla kalmayıp; aynı zamanda çevresindeki ticari birimlerle doğrudan ekonomik etkileşim kuran bir geçiş ve dolaşım hattı işlevi görmektedir. Kıyı boyunca konumlandırılmış yeme-içme mekânları, kafeler ve perakende satış birimleri, günlük kullanıcı trafiğinden ekonomik fayda sağlayacak biçimde yapılandırılmıştır. Bu birimler hem yerli hem de yabancı ziyaretçileri hedef alarak bölgenin turizm gelirlerini artırmaya yönelik bir ekonomik stratejiye hizmet etmektedir.

Ayrıca, bu ticari alanların kiralama politikaları ve marka yerleşimleri, yüksek profilli yatırımcıları çekmeyi amaçlayan bir planlama anlayışıyla şekillenmektedir. Bu durum, kıyı şeridinin yalnızca kamusal değil; aynı zamanda yüksek gelir grubuna hitap eden bir tüketim koridoru hâline gelmesine neden olmaktadır. Böylelikle, alanın ekonomik getirisi maksimize edilmekte; ancak bu yaklaşımın kamusal erişim ve kapsayıcılık ilkeleriyle olan dengesi sorgulanabilir hâle gelmektedir.

Bununla birlikte, kıyı şeridinde düzenlenen geçici etkinlikler –örneğin açık hava konserleri, sanat sergileri veya markalı pop-up etkinlikleri– ticari hareketliliği artırmakta ve mevsimsel ekonomik döngülere katkı sunmaktadır. Bu tür programlamalar sayesinde, kıyı alanı yalnızca sabit ticari işlevlerle değil; aynı zamanda deneyim temelli geçici ekonomilerle de desteklenmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Galataport'un kıyı hattı, ticari altyapısı ve kullanıcı potansiyeli ile bölgesel ekonomi üzerinde doğrudan ve sürdürülebilir bir etki yaratmaktadır.

Şekil 5.11: Kıyı Şeridi Ekonomik Fonksiyonlar

Görsel incelendiğinde, Galataport'un kıyı şeridinde yer alan ticari birimlerin mekânsal olarak stratejik biçimde konumlandırıldığı görülmektedir. Deniz manzarasına paralel şekilde sıralanan kafe ve restoranlar, kullanıcıların dikkatini çekecek biçimde açık ve yarı açık oturma alanlarıyla desteklenmiştir. Bu yapılaşma, yaya trafiğinden maksimum ekonomik fayda sağlamayı hedefleyen bir planlama yaklaşımına işaret etmektedir.

Görseldeki mekânsal düzenleme, yüksek gelir grubuna hitap eden markaların yer aldığı vitrin tasarımları, modern cephe malzemeleri ve dikkat çekici yönlendirme elemanlarıyla ekonomik prestij üretmeye yönelik bir kurgu sergilemektedir. Bu durum, kıyı hattının sadece kamusal bir dolaşım mekânı değil; aynı zamanda tüketim odaklı bir ticari koridor olarak da işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Ayrıca, görselde kalabalık kullanıcı varlığı dikkat çekmekte; bu da bölgenin günlük ekonomik canlılığına katkı sağlayan önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Ancak, görselde gözlemlenen kullanıcı profili ağırlıklı olarak orta-üst sınıfa hitap etmekte; bu da alanın ekonomik kapsayıcılık açısından belirli sınırlılıklar taşıdığını düşündürmektedir. Görsel analiz doğrultusunda, kıyı şeridi ekonomik anlamda güçlü bir yapıya sahip olsa da bu gücün toplumsal denge ve erişilebilirlik ilkeleriyle bütünleştirilmesi gerektiği söylenebilmektedir (Şekil 5.11).

Otel Alanı: Galataport bünyesindeki otel alanı, ekonomik fonksiyonlar açısından projenin yüksek yatırım getirisi hedeflenen bileşenlerinden biri olarak konumlandırılmaktadır. Uluslararası zincir markalara ev sahipliği yapan bu otel, lüks konaklama hizmeti sunarak hem prestij değerini artırmakta hem de turizm gelirlerine doğrudan katkı sağlamaktadır. Proje bütçesi içerisindeki önemli finansal payı ile otel birimi, yatırımcılar açısından ekonomik sürdürülebilirliğin merkezinde yer almaktadır. Otelin konumlandırıldığı parselin kıyı hattına yakınlığı, kullanıcıya görsel ve mekânsal değer sunarken aynı zamanda yüksek metrekare birim değeri ile ekonomik rant potansiyelini de yükseltmektedir. Bu durum, otel alanının yalnızca hizmet sunumu değil, aynı zamanda kentsel arazi değeri üretimi açısından da kritik rol oynadığını göstermektedir. Otelin çevresinde yer alan ticari işletmeler ile kurduğu karşılıklı ilişki, mekânsal yakınlığın ekonomik döngüyü pekiştirdiği bir yapı oluşturmakta; bu da Galataport'un genel ekonomik sistematiğine katkı sunmaktadır.

Ayrıca, otel alanının farklı dönemlerde ev sahipliği yaptığı kurumsal etkinlikler, toplantılar ve kültürel organizasyonlar; dolaylı yoldan çevredeki işletmelere de müşteri

potansiyeli sağlayarak ekonomik hareketliliği artırmaktadır. Bu yönüyle otel, yalnızca konaklama değil, aynı zamanda etkinlik ve temsil mekânı olarak da ekonomik değer üretmektedir. Ancak, bu yüksek ekonomik yapı içinde kamusal erişim düzeyinin düşük kalması, sosyal kapsayıcılık bağlamında eleştiriye açık bir durum oluşturmaktadır.

Şekil 5.12: Otel Alanı Ekonomik Fonksiyonlar

Görsel incelendiğinde, otel alanının mekânsal düzenlemesi ve cephe karakterinin, yüksek gelir grubuna hitap eden bir prestij mekânı oluşturma hedefiyle kurgulandığı görülmektedir. Otelin kıyıya yakın konumu, deniz manzarasıyla birleşerek yüksek metrekare değerine sahip bir gayrimenkul niteliği kazandırmakta; bu da alanın ekonomik rant üretme kapasitesini artırmaktadır.

Giriş kotundaki ferah karşılamalar, restoran alanları ve geniş vitrin cepheleri, kullanıcı deneyimini zenginleştirirken, ticari algıyı da güçlendirmektedir. Ayrıca, görselde otel çevresinde yer alan nitelikli peyzaj alanları ve kontrollü geçiş düzenlemeleri, mekânın lüks bir tüketim alanı olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

Görselde etkinlik düzenlemelerine uygun açık alanların ve otel girişine entegre ticari işlevlerin varlığı dikkat çekmektedir. Bu yapılar, yalnızca konaklama değil; aynı zamanda kurumsal ve kültürel etkinliklere yönelik çok yönlü bir ekonomik kullanım sunduğunu ortaya koymaktadır. Görsel analiz, otel alanının yüksek yatırım getirisi ve çevresel ticari entegrasyonu, Galataport'un ekonomik yapısı içinde stratejik bir rol üstlendiğini doğrulamaktadır (Şekil 5.12).

Terminal Girişi: Terminal girişi, Galataport'un ekonomik fonksiyonlar açısından stratejik geçiş noktalarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bu alan, özellikle yolcu giriş-çıkışlarının yoğunlaştığı bölge olması nedeniyle, ziyaretçi akışını ticari potansiyele dönüştürmeyi hedefleyen mekânsal stratejilerle kurgulanmıştır. Terminal çevresinde konumlanan kafe, hediyelik eşya dükkânı ve diğer hızlı tüketim noktaları, kullanıcıların kısa süreli ziyaretlerinde ekonomik hareketliliği desteklemektedir.

Ayrıca, bu bölgede yer alan ticari birimlerin yoğunluğu, seyahat odaklı hizmet sektörüne dayalı bir mikro-ekonomi yaratmakta; geçici ziyaretçilerin oluşturduğu tüketim alışkanlıkları bu alanın ekonomik sürekliliğine katkı sunmaktadır. Terminalin sahip olduğu yönlendirme sistemleri, dijital aplikasyon altyapısı ve bilgi ekranları, kullanıcıları doğrudan ticari noktalara yönlendirecek biçimde tasarlanmış; böylece mekânsal ekonomiyle dijital yönlendirme stratejileri entegre hâle getirilmiştir.

Bununla birlikte, terminal alanında düzenlenen dönemsel etkinlikler ve kültürel karşılama, alanın yalnızca fonksiyonel bir geçiş bölgesi değil; aynı zamanda kısa süreli ekonomik organizasyonlara ev sahipliği yapan bir mekân olarak da değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu yapıyla terminal girişi, Galataport'un bütüncül ekonomik modeli içerisinde destekleyici ve tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir.

Şekil 5.13: Terminal Girişi Ekonomik Fonksiyonlar

Görselde, terminal giriş alanının yolcu sirkülasyonuna uygun biçimde kurgulandığı ve bu sirkülasyonun ekonomik değer üretimiyle ilişkilendirildiği açıkça gözlemlenmektedir. Girişe yakın konumlandırılmış ticari birimler –örneğin kafe, kiosk

ve satış noktaları– kısa süreli kullanım potansiyeline sahip yolcuları hedef alarak hızlı tüketime yönelik ekonomik faaliyetleri desteklemektedir.

Yönlendirme panoları ve dijital bilgi ekranlarının stratejik yerleşimi, kullanıcıyı hem yönlendirme hem de ticari noktalara yöneltme işlevini üstlenmektedir. Bu durum, alanın yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda ekonomik açıdan optimize edilmiş bir geçiş mekânı olduğunu ortaya koymaktadır.

Görselde ayrıca, terminal cephesine entegre biçimde tasarlanmış açık dinlenme alanları ve çevresel ticari dokular, alanın estetik ve fonksiyonel niteliğini artırmakta; böylece yolcu deneyimi ekonomik davranışla bütünleştirilmektedir. Görsel analiz sonucunda, terminal giriş alanı; geçici ama yüksek hacimli kullanıcı kitlesi üzerinden sürdürülebilir mikro ekonomik hareketliliğin oluşturulduğu bir yapı sergilemektedir (Şekil 5.13).

Galataport projesi genelinde ekonomik fonksiyonlar, alanların kullanım türüne göre farklılık göstermektedir. Terminal girişi ve kıyı şeridi, ticari işletmelerin yoğunluğu, yaya sirkülasyonu ve turist çekim potansiyeli sayesinde ekonomik açıdan dinamik ve çok işlevli kamusal alanlar sunmaktadır. Bu bölgelerdeki geçici fakat yoğun kullanıcı trafiği, günlük tüketime dayalı ekonomik hareketliliği desteklemektedir.

Buna karşılık, otel alanı daha çok konaklama hizmetlerine odaklanmakta; yüksek gelir grubuna hitap eden lüks tüketim modeliyle sınırlı bir ekonomik işleyiş sergilemektedir. Bu durum, alanın ekonomik getirisi yüksek olsa da, kamusal erişim ve kapsayıcılık açısından belirli sınırlar taşıdığını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Galataport'un farklı alt alanları, kent ekonomisine çeşitli düzeylerde katkı sunmakta; ancak bu katkılar mekânsal adalet ve erişilebilirlik ilkeleriyle birlikte ele alınmalıdır.

4.1.5 Estetik ve Kültürel Fonksiyonları

Kıyı Şeridi: Galataport'un kıyı şeridi, estetik ve kültürel fonksiyonlar bakımından projenin en görünür ve erişilebilir yüzlerinden birini oluşturmaktadır. Bu alan, İstanbul Boğazı manzarasına paralel biçimde tasarlanmış yürüyüş yolları, oturma elemanları ve peyzaj dokusu ile görsel bütünlük sağlayarak kullanıcı deneyimini zenginleştirmektedir. Kentsel mobilyaların sade ama modern dili, denizle kurulan görsel ilişkiyi ön plana çıkarmakta; mekânın estetik algısını güçlendirmektedir.

Kıyı boyunca yerleştirilen heykelsi sanat yapıları, dönemsel açık hava sergileri ve kültürel etkinlikler, alanın yalnızca dolaşım amaçlı değil; aynı zamanda kültürel üretim

ve paylaşım alanı olarak da değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu yönüyle kıyı şeridi, bireysel deneyim kadar kolektif belleği de şekillendiren bir kültürel sahne işlevi üstlenmektedir.

Ayrıca, Galataport'un kıyı hattı boyunca eski liman yapılarının dönüştürülerek günümüze uyarlanmış mimari kurgusu, geçmiş ile günümüz arasında estetik bir süreklilik sunmaktadır. Tarihsel dokuya zarar vermeden gerçekleştirilen bu dönüşüm, kentsel hafızanın korunmasına katkıda bulunmakta; estetik tasarım ile kültürel kimliğin bütünleştiği bir mekânsal anlatı yaratmaktadır.

Şekil 5.14: Kıyı Şeridi Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar

Görsel incelendiğinde, Galataport'un kıyı hattında yer alan tasarım öğelerinin estetik süreklilik ve kültürel temsil açısından özenle kurgulandığı görülmektedir. Denizle paralel yerleşim gösteren yürüyüş yolu, sade çizgilere sahip kentsel mobilyalarla desteklenmiş; bu da mekânın görsel sadelik ile modernizmi buluşturduğunu göstermektedir.

Ayrıca, görselde yer alan açık hava sanat yapıları ve geçici sergi alanları, kıyının yalnızca dolaşım değil, aynı zamanda kültürel üretim mekânı olarak da işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, alanda bireysel deneyimi kolektif kültürel hafıza ile buluşturma hedefinin mekânsal karşılığını yansıtmaktadır.

Görselde tarihi liman yapılarının çağdaş malzemelerle yeniden işlevlendirilmiş cepheleri dikkat çekmektedir. Bu mimari yaklaşım hem estetik uyumu hem de tarihsel sürekliliği koruyarak kültürel kimliğin fiziksel düzeyde temsilini mümkün

kılmaktadır. Görsel analiz, kıyı şeridinin estetik ve kültürel değer üretimi açısından çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu doğrulamaktadır (Şekil 5.14).

Otel Alanı: Galataport bünyesindeki otel alanı, estetik ve kültürel fonksiyonlar açısından lüks mimari anlayış ile tarihi çevreye uyum sağlama çabasının kesişiminde yer almaktadır. Yapının cephe tasarımında kullanılan doğal taş kaplamalar, sade renk paleti ve yatay kütle kurgusu, çevredeki tarihi Karaköy dokusuyla görsel bütünlük oluşturacak biçimde düzenlenmiştir. Bu durum, mimari estetik ile kentsel bağlam arasında dengeli bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Otel alanının iç ve dış mekânlarında benimsenen tasarım dili, konfor ve şıklığı ön plana çıkararak kullanıcıda prestij algısı oluşturmaktadır. Mekânda tercih edilen malzeme çeşitliliği ve detay çözümleri, estetik değer üretimini yalnızca dış cephede değil, kullanıcı deneyiminin her aşamasında görünür kılmaktadır. Bu yaklaşım, lüks konaklama hizmetinin mekânsal temsilini güçlendirmektedir.

Kültürel fonksiyonlar bağlamında ise otel, dönemsel olarak sanat sergilerine, gastronomi etkinliklerine ve uluslararası buluşmalara ev sahipliği yapmaktadır. Bu tür organizasyonlar, otel mekânını yalnızca konaklama değil; aynı zamanda kültürel paylaşım ve temsile açık bir platform haline getirmektedir. Böylece otel alanı, estetik kimliğini kültürel içerikle destekleyen bütüncül bir deneyim sunmaktadır.

Şekil 5.15: Otel Alanı Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar

Görsel incelendiğinde, otel yapısının cephe düzenlemesinde tercih edilen malzeme ve oranların, çevresel bağlamla uyumlu estetik bir bütünlük oluşturduğu görülmektedir.

Doğal taş kaplamalar, yatay hatlara sahip mimari kurgu ve sade renk paleti, Karaköy'ün tarihsel doku özelliklerini çağdaş bir dil ile yorumlamaktadır.

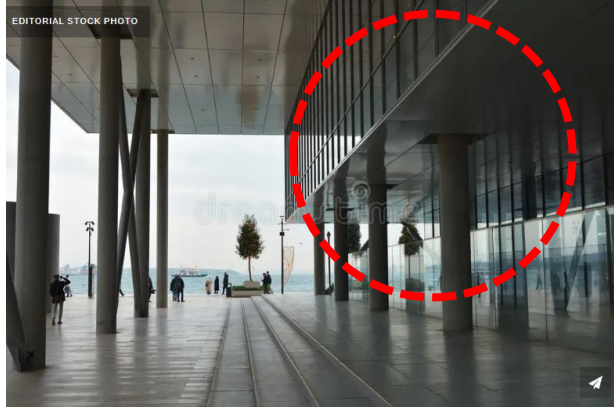
Otel girişinde yer alan geniş açıklıklar, ziyaretçileri karşılayan prestijli bir atmosfer yaratmakta; bu da mekânın estetik algısını güçlendirmektedir. Ayrıca, görselde otel çevresinde konumlandırılmış sanat objeleri ve peyzaj öğeleri, alanın yalnızca konaklama değil, aynı zamanda kültürel deneyim alanı olarak da değerlendirildiğini göstermektedir.

Görselde dikkat çeken bir diğer unsur, iç mekâna kadar uzanan geçirgen cephe yapılarıdır. Bu düzenleme, iç ve dış mekânlar arasında görsel süreklilik sağlayarak estetik deneyimi derinleştirmektedir. Görsel analiz sonucunda, otel alanının hem çağdaş estetik beklentilere hem de kültürel temsil değerlerine yanıt veren bir mimari yaklaşımla ele alındığı anlaşılmaktadır (Şekil 5.15).

Terminal Girişi: Terminal girişi, Galataport'un kamusal yüzeylerinden biri olarak hem estetik hem de kültürel temsil açısından dikkat çekici bir tasarım yaklaşımı sunmaktadır. Yapının cephe organizasyonu, sade ama çağdaş çizgilerle oluşturulmuş olup, kullanıcıyı yönlendiren açıklıklar ve doğal ışıkla desteklenmiş hacimler aracılığıyla mekânsal bir davetkârlık sağlamaktadır. Bu durum, terminalin geçici kullanıcılar için yalnızca bir geçiş noktası değil, aynı zamanda deneyimsel bir durak olmasını hedeflemektedir.

Estetik açıdan, giriş alanında kullanılan doğal dokular, açık tonlardaki kaplama malzemeleri ve geçirgen yüzey kurgusu, mekâna ferahlık ve şeffaflık kazandırmaktadır. Kullanıcı yönlendirme sistemleri, dijital ekranlar ve mimari açıklıklarla bütünleşmiş biçimde tasarlanmış; böylece estetik bütünlük ile işlevsel gereklilikler arasında denge kurulmuştur.

Kültürel açıdan değerlendirildiğinde ise terminal girişi, dönemsel sergiler, karşılamalar ve sanatsal yerleştirmeler aracılığıyla ziyaretçilere geçici fakat etkileyici kültürel temaslar sunmaktadır. Ayrıca, bu alan zaman zaman gemi yolculuğu temalı kültürel aktiviteler ve kent belleğine dair görsel anlatılar için de kullanılmakta; bu da terminalin işlevsel kimliğini kültürel bir temsil mekânına dönüştürmektedir.

Şekil 5.16: Terminal Girişi Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar

Görselde, terminal giriş alanının sade ve çağdaş bir estetik anlayışla tasarlandığı dikkat çekmektedir. Cephede kullanılan açık tonlardaki doğal malzemeler, yapıya ferah ve davetkâr bir görünüm kazandırmakta; bu da kullanıcıda güvenli ve konforlu bir ilk izlenim oluşturmaktadır.

Giriş mekânında yer alan dijital ekranlar, bilgilendirme panoları ve mimari açıklıklar, hem işlevsel yönlendirme sağlamakta hem de çağdaş kent estetiğine uygun bir görsel kurgu sunmaktadır. Görselde ayrıca, kullanıcı akışını destekleyen açık sirkülasyon alanlarının, geçirgen zeminler ve sade peyzaj öğeleriyle bütünleştirildiği görülmektedir.

Kültürel bağlamda ise, görselde terminalin geçici sergilere veya sanatsal karşılımlara uygun geniş açıklıklar barındırdığı anlaşılmaktadır. Bu mekânsal yapı, terminal girişini yalnızca ulaşım değil; aynı zamanda kültürel etkileşim için açık bir yüzey haline getirmektedir. Görsel analiz, bu alanın estetik sadelik ile kültürel temsil arasında dengeli bir tasarım dili sunduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 5.16).

Galataport'un farklı alanlarında estetik ve kültürel değerler, alanın işlevine göre çeşitlilik göstermektedir. Kıyı şeridinde estetik algı; deniz manzarası, açık mekân sürekliliği ve peyzaj öğeleriyle desteklenirken, terminal girişinde ise mimari açıklıklar, dijital sistemler ve kültürel temsiller üzerinden inşa edilmektedir. Her iki alanda da mimari bütünlük korunmuş; kullanıcı deneyimini zenginleştiren çok katmanlı bir tasarım anlayışı benimsenmiştir.

5.1.6 Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları

Kıyı Şeridi: Galataport kıyı şeridi, kullanıcıların psikolojik iyi oluşunu destekleyecek biçimde kurgulanmış mekânsal bileşenler sunmaktadır. Denizle doğrudan ilişki kuran yürüyüş yolları, açık görüş alanları ve doğal ışıkla bütünleşen açıklıklar sayesinde bireylerin mekânla kurduğu duygusal bağ güçlenmektedir. Su kenarında bulunmanın psikolojik olarak rahatlatıcı etkisi, bu alanın kent yaşamının stresinden uzaklaşma işlevini pekiştirmektedir.

Ayrıca, kıyı boyunca yerleştirilen oturma alanları, insan ölçeğine uygun düzenlenmiş kentsel mobilyalar ve sakin peyzaj öğeleri, mekânda huzur hissi oluşturarak kullanıcıya kişisel alan deneyimi sunmaktadır. Bu durum, özellikle kalabalık kent dokusu içinde nefes alma ihtiyacına yanıt veren bir kent içi kaçış noktası işlevi kazandırmaktadır.

Kıyı şeridindeki açık hava etkinlik alanları ve sanat yerleştirmeleri de bireyin mekânla olan etkileşimini psikolojik açıdan zenginleştirmekte; sosyal bağ kurma ve bireysel keşif gibi süreçlere katkı sunmaktadır. Tüm bu unsurlar, kıyı şeridinin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal refaha hizmet eden bir kamusal alan olduğunu göstermektedir.

Şekil 5.17: Kıyı Şeridi Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonlar

Görsel incelendiğinde, Galataport kıyı hattının kullanıcı psikolojisine hitap eden unsurlarla donatıldığı gözlemlenmektedir. Deniz manzarasına doğrudan açılan yürüyüş yolu, geniş perspektif sunan açıklıklar ve doğal malzeme kullanımı, mekânın zihinsel rahatlama işlevini desteklemektedir.

Görselde yer alan oturma gruplarının aralıklı ve bireysel kullanıma uygun şekilde yerleştirilmesi, kullanıcıya hem sosyal hem de bireysel etkileşim imkânı sunmaktadır.

Bu düzenleme, bireyin kent içinde kendiyile baş başa kalabileceği alanlar yaratmakta; böylece psikolojik iyilik hâlini güçlendirmektedir.

Ayrıca, sakin peyzaj dokusu ve yoğun olmayan kentsel mobilya kullanımı, mekânda görsel gürültüyü azaltmakta ve huzur hissini pekiştirmektedir. Görseldeki bu özellikler, kıyı şeridinin yalnızca estetik değil; aynı zamanda psikolojik açıdan da iyileştirici bir kamusal alan olarak tasarlandığını ortaya koymaktadır (Şekil 5.17).

Otel Alanı: Galataport bünyesindeki otel alanı, psikolojik fonksiyonlar açısından lüks ve konfor odaklı bir kullanıcı deneyimi sunmayı hedeflemektedir. Yapının iç ve dış mekânlarında kullanılan doğal dokular, yumuşak renk paleti ve düzenli geometrik kurgular, kullanıcıda dinginlik ve güven hissi uyandırmaktadır. Bu özellikler, otelin psikolojik açıdan rahatlatıcı bir atmosfer oluşturma amacına hizmet etmektedir.

Otelin özel peyzaj alanları, yalnızca görsel estetik değil; aynı zamanda psikolojik huzur sağlayan doğal bir çevre algısı yaratmaktadır. Bu alanlarda kullanılan yeşil doku ve su öğeleri, kullanıcıların zihinsel gevşeme ve kısa süreli kaçış hissi yaşamalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca mekânın fiziksel olarak kontrollü yapısı, kullanıcılara aidiyet ve mahremiyet hissi kazandırmaktadır.

Bununla birlikte, otelin yalnızca konaklayan misafirlere hizmet eden yapısı, kamusal katılıma kapalı olduğu için sosyal etkileşimi sınırlamakta; bu durum bazı kullanıcılar açısından mekânsal yabancılaşmaya neden olabilmektedir. Yine de, otelin bazı restoran ve sergi alanlarının dış kullanıcılara da açık olması, kısmen de olsa psikolojik erişilebilirliği artırmakta; böylece mekâna yönelik dışlayıcı algının yumuşatılmasına katkı sunmaktadır.

Şekil 5.18: Otel Alanı Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonlar

Görselde, Galataport otel alanının kullanıcı psikolojisine hitap eden konfor odaklı mekânsal düzenlemelerle donatıldığı görülmektedir. Yapının cephe tasarımında tercih edilen yumuşak tonlar ve doğal taş malzemeler, ziyaretçide güven ve huzur hissi uyandırmakta; mimari sadelik ile psikolojik rahatlık arasında güçlü bir bağ kurmaktadır.

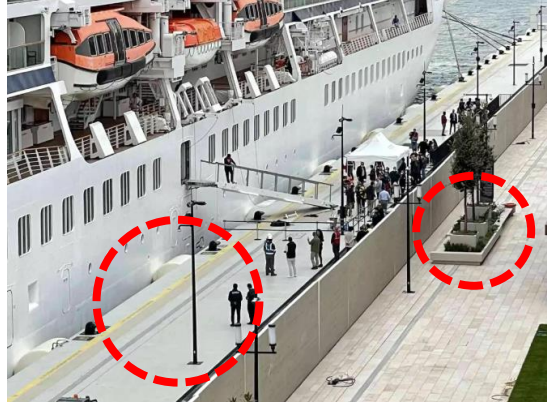
Görselde yer alan özel peyzaj düzenlemeleri ve sınırlı erişimli yeşil alanlar, konaklayan misafirlerin kısa süreli zihinsel gevşeme yaşamalarına olanak tanımaktadır. Bu kapalı yapının oluşturduğu kontrollü atmosfer, bireyde aidiyet ve mahremiyet duygularını pekiştirmektedir.

Ancak görsel aynı zamanda, alanın dış kullanıcılar açısından sınırlı erişilebilirliğe sahip olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu durum, mekânın bazı bireylerde dışlanmışlık hissi oluşturabileceğini düşündürmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, görsel analiz otel alanının içe dönük ama psikolojik olarak dengeli bir çevre sunduğunu göstermektedir (Şekil 5.18).

Terminal Girişi: Terminal girişi, Galataport projesi kapsamında kullanıcı psikolojisini destekleyici mekânsal özellikler barındırmaktadır. Açık ve geçirgen cephe tasarımı sayesinde mekâna yaklaşan bireyde şeffaflık ve yön bulma kolaylığı hissi oluşmakta; bu da mekânsal kaygıların azalmasına katkı sunmaktadır. Yapının sade mimarisi ve işlevsel açıklıkları, terminalin yoğun akışına rağmen zihinsel karmaşayı engelleyici bir düzen sunmaktadır.

Ayrıca terminal girişinde kullanılan doğal ışık, geniş karşılama alanları ve sade yönlendirme sistemleri, ilk kez gelen kullanıcıların bile kendilerini güvende ve yönlendirilmiş hissetmelerini sağlamaktadır. Bu psikolojik yönlendirme sayesinde terminal, stres düzeyi yüksek olabilecek ulaşım süreçlerini daha yönetilebilir hâle getirmektedir.

Giriş alanında yer alan dijital yönlendirme ekranları ve aplikasyon destekli bilgi sistemleri, kullanıcıya teknoloji aracılığıyla kontrol hissi sunmakta; bu da bireyin mekânla kurduğu psikolojik bağın güçlenmesini sağlamaktadır. Terminalin bu yönüyle, yalnızca fiziksel değil aynı zamanda zihinsel erişilebilirlik sunduğu görülmektedir.

Şekil 5.19: Terminal Girişi Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonlar

Görselde, terminal giriş alanının kullanıcı psikolojisini destekleyecek biçimde açık ve sade bir kurgu ile tasarlandığı gözlemlenmektedir. Geniş giriş açıklığı ve geçirgen cephe elemanları, mekâna yönelimi kolaylaştırmakta ve ilk temas anında bireyde güven hissi oluşturmaktadır.

Yönlendirme levhalarının sade ve anlaşılır biçimde yerleştirilmiş olması, kullanıcıya stres oluşturmaktan ileriye imkânı sunmakta; bu da terminalin yüksek tempolu akışı içinde psikolojik konforun korunmasını sağlamaktadır. Ayrıca görselde yer alan dijital ekranlar, ziyaretçilere aplikasyon aracılığıyla erişilebilen bilgi sistemleriyle destek sağlamakta; bu durum mekânda kontrol hissi yaratarak kullanıcı deneyimini güçlendirmektedir.

Görsel analiz, terminal girişinin yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda psikolojik olarak da destekleyici bir geçiş alanı olarak kurgulandığını ortaya koymaktadır (Şekil 5.19).

Kıyı şeridi, doğal çevreyle doğrudan temas kurma imkânı ve açık hava kullanım olanakları sayesinde bireylerin psikolojik rahatlama ve zihinsel yenilenme ihtiyacına yanıt vermektedir. Terminal girişinde ise düzenli mekânsal organizasyon, doğal ışık kullanımı ve açık sirkülasyon alanları sayesinde kullanıcıda yön bulma kolaylığı ve güven hissi sağlanmakta; böylece her iki alan da psikolojik iyi oluşu destekleyen birer kamusal yüzey olarak işlev görmektedir.

Bu çalışma, Galataport projesi kapsamında planlanan ve uygulamaya geçirilmiş olan farklı kullanım alanlarının (Kıyı bandı, otel alanı, terminal bölgesi) değerlendirilmesi

amacıyla yürütülmüştür. Değerlendirme, mimarlık ve iç mimarlık alanlarında uzmanlığı bulunan beş (5) profesyonelin görüşleriyle gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılara, Galataport projesinin üç temel bölgesine ilişkin olarak belirlenen altı (6) ölçüt üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiştir. Değerlendirme için 1 ile 5 arasında Likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeğin anlamları aşağıdaki gibidir:

1 – Çok Kötü

2 – Kötü

3 – Orta

4 – İyi

5 – Çok İyi

Bu değerlendirme yöntemi, alan çalışmasını destekleyici nitelikte olup proje alanlarının farklı kriterler açısından nasıl algılandığını nesnel bir şekilde analiz etmeyi amaçlamıştır.

Tablo 5.1: Galataport Projesinin Alan Çalışması Kapsamında Analiz Tablosu

Kriterler	Kıyı Şeridi	Otel Alanı	Terminal Girişi
Yeşil Alan Fonksiyonları	Orta	Kötü	İyi
Sürdürülebilirlik Fonksiyonları	İyi	Orta	İyi
Sosyal Fonksiyonları	İyi	Kötü	Orta
Ekonomik Fonksiyonları	Orta	İyi	İyi
Estetik ve Kültürel Fonksiyonları	İyi	Kötü	Orta
Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları	İyi	Orta	Kötü

Tablo 5.1 yer alan değerlendirmeler, Galataport Projesi'nin her bir mekânsal bölgesinde yapılan yerinde gözlemler, plan dokümanları, mimari projeler ve literatürde yer alan bilgiler ışığında yapılmıştır.

Örneğin:

- **Yeşil Alan Fonksiyonları** kriterinde, kıyı şeridinde yürüyüş yolları ve sınırlı peyzaj alanları gözlemlenirken, otel alanında yeşil doku daha az ve özel

kullanımla sınırlıdır. Terminal girişinde ise yaygın yeşil alan düzenlemeleri mevcuttur.

- **Sürdürülebilirlik Fonksiyonları** değerlendirmesi, kullanılan malzemeler, enerji sistemleri ve çevreci uygulamalara göre yapılmıştır.
- **Sosyal Fonksiyonları** açısından, kamusal alanlar, oturma mekânları ve sosyal etkileşim imkanları dikkate alınmıştır.
- **Ekonomik Fonksiyonları**, ticari birimlerin yoğunluğu, turizm potansiyeli ve bölgedeki ekonomik faaliyetlere göre analiz edilmiştir.
- **Estetik ve Kültürel Fonksiyonları**, mimari tasarımın niteliği, kültürel etkinlik alanlarının varlığı ve görsel zenginlik gibi kriterlere göre değerlendirilmiştir.
- **Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları** kriteri ise, açık hava kullanım imkânları, doğayla temas ve bireylerin zihinsel rahatlığına katkı sağlayan mekânsal nitelikler çerçevesinde ele alınmıştır.

Tablo 5.1. Analiz tablosu incelendiğinde, Galataport projesinin farklı mekânsal bölgelerinin (kıyı şeridi, otel alanı ve terminal girişi) kentsel iç mekân tasarımı kriterleri açısından çeşitli düzeylerde değerlendirildiği görülmektedir. Terminal girişi, sürdürülebilirlik, estetik değerler ve yeşil alan kullanımı açısından en yüksek başarıyı gösteren bölge olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgedeki mimari düzenlemeler, çevre dostu malzeme kullanımı ve kamusal alan tasarımları, çağdaş kent planlama ilkeleriyle uyumlu bir yapı sergilemektedir.

Kıyı şeridi ise özellikle psikolojik ve sağlık etkileri ile sosyal fonksiyonlar bakımından güçlü bir performans göstermektedir. Sahil hattının halka açık olması, yürüyüş yolları ve manzara unsurları ile kullanıcıların ruhsal iyilik halini destekleyen bir ortam sunmaktadır. Öte yandan, otel alanında yeşil alan kullanımı ve sürdürülebilirlik uygulamaları diğer bölgelere kıyasla daha sınırlı düzeydedir; bu durum, özel kullanım amaçlı olmasıyla açıklanabilir.

Genel olarak bakıldığında, Galataport projesi, farklı mekânsal bileşenlerinde kentsel iç mekân tasarımının temel ilkelerini büyük ölçüde yansıtmaktadır. Ancak her alanın

işlevi ve erişilebilirliği doğrultusunda bu ilkelerin uygulanma düzeylerinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu farklılıklar, kentsel iç mekân tasarımında bütüncül ve alan bazlı yaklaşımın gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Elde edilen veriler incelendiğinde, uzman görüşlerinin alanlar arasında belirli farklılıklar ortaya koyduğu görülmüştür. Terminal alanı, ekonomik katkı ve sürdürülebilirlik açısından "İyi" düzeyde değerlendirilmiştir. Otel alanı, sosyal işlevsellik ve estetik fonksiyonlar gibi bazı kriterlerde "az" düzeyinde kalırken; kıyı alanı genel olarak "orta" ile "İyi" arası bir performans göstermektedir. Bu bulgular, Galataport projesinin farklı kullanım bölgelerinde mekânsal kalite ve kullanıcı algısı açısından çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5.1. Galataport Projesi'nin farklı alanları olan Kıyı Şeridi, Otel Alanı ve Terminal Girişi üzerinden yapılan değerlendirmeleri özetlemektedir. Her bir kriter, proje alanları açısından belirli düzeylerde değerlendirilmiştir. Yeşil Alan kriteri, Kıyı Şeridi'nde orta seviyede, Otel Alanı'nda az ve Terminal Girişi'nde İyi olarak değerlendirilmiştir. Bu, Kıyı Şeridi'nin doğayla daha fazla entegrasyon sunduğunu, ancak Otel Alanı'nın daha çok ticari işlevlere odaklandığını göstermektedir. Sürdürülebilirlik açısından ise, Kıyı Şeridi ve Terminal Girişi projeleri İyi seviyede değerlendirilmiş, Otel Alanı ise orta düzeyde kalmıştır. Bu, projede çevresel sürdürülebilirliğe gösterilen özenin genellikle güçlü olduğunu, ancak bazı bölgelerde iyileştirme gerekliliğini işaret etmektedir.

Sosyal Fonksiyon kriteri, Kıyı Şeridi ve Terminal Girişi'nde daha güçlü bir sosyal etkileşim sağladığını, Otel Alanı'nın ise sınırlı sosyal etkileşim sunduğunu göstermektedir. Ekonomik açıdan ise, Otel Alanı ve Terminal Girişi daha yüksek ticari katkılar sağlarken, Kıyı Şeridi'nde bu etki orta düzeyde kalmaktadır. Estetik ve Kültürel Fonksiyonlar kriteri, Terminal Girişi'nde orta seviyede bir etki yaratırken, Kıyı Şeridi'nde güçlü bir görsel ve kültürel katkı sağlanmıştır. Son olarak, Psikolojik ve Sağlık kriteri, Kıyı Şeridi'nde yüksek bir etki gösterirken, Otel Alanı ve Terminal Girişi'nde bu etki sınırlıdır.

Tablo 5.1. her bir alanın yeşil alan, sürdürülebilirlik, sosyal fonksiyon, ekonomik katkı, estetik ve kültürel değerler ve psikolojik sağlık gibi temel faktörlere nasıl katkı sağladığını özetlemekte ve her alanın güçlü ve zayıf yönlerini açıkça ortaya koymaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Galataport projesinin kentsel iç mekân tasarımı bağlamında yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular sistematik şekilde sunulmuştur. Üç temel alan (Kıyı Şeridi, Terminal Girişi, Otel Alanı) üzerinden gerçekleştirilen saha gözlemleri, uzman görüşleri ve tablo analizleri, mekânsal düzenlemelerin estetik, sosyal, ekonomik, psikolojik ve çevresel etkilerini kapsamlı şekilde ortaya koymuştur. Projenin, İstanbul'un tarihi dokusuyla kurduğu ilişki, dijital altyapıya dayalı sürdürülebilirlik çözümleri ve kamusal alan kullanımını açısından önemli kazanımlar sunduğu; buna karşın yeşil alan eksikliği ve sosyal kapsayıcılıktaki sınırlılıklar nedeniyle bazı eleştirilere açık olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın Temel Bulguları

Bu tez kapsamında, Galataport projesinin üç temel mekânı (Kıyı Şeridi, Otel Alanı, Terminal Girişi), belirlenen altı temel kriter (Yeşil Alan Kullanımı, Sürdürülebilirlik, Sosyal Fonksiyon, Ekonomik Fonksiyon, Estetik ve Kültürel Değerler, Psikolojik Etkiler) doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu analizler, özellikle akış şemaları ve tablo verileriyle desteklenerek, projenin güçlü ve zayıf yönlerinin somutlaştırılmasını sağlamıştır.

- Kıyı Şeridi: Doğayla temas, açık hava deneyimi ve psikolojik rahatlama gibi işlevleri desteklemektedir. Ancak yeşil alanların niceliksel ve niteliksel olarak yetersizliği dikkat çekmektedir.
- Terminal Girişi: Planlı kamusal alan kullanımını, dijital yönlendirme sistemleri ve mimari sadelikle, sürdürülebilirlik ve kullanıcı odaklılık sağlamaktadır.
- Otel Alanı: Ekonomik katma değer sağlasa da sosyal kapsayıcılık açısından sınırlıdır. Yalancı yeşil teras uygulamaları, görsel öge olarak yer almakta fakat çevresel katkıdan yoksundur.

Yapılan uzman anketleri ve tablo analizleri, kullanıcıların estetik ve mimari tasarım konusunda genel olarak memnun olduklarını; ancak yeşil alan eksikliği, sosyal erişim sınırlılığı ve bazı bölgelerdeki yetersiz kamusal alanın eleştirildiğini ortaya koymuştur.

Kentsel Etkileşim ve Katkılar

Galataport, Karaköy-Beyoğlu ekseninde tarihi dokuya uyumlu mimarisi ve ticari yaşamı canlandıran yapısıyla şehrin ekonomik ve kültürel sirkülasyonuna katkı sağlamaktadır. Ancak bu katkının daha çok üst gelir grubuna hitap eden kapsamlarda sınırlı kaldığı ve sosyal eşitlik ilkesiyle tam uyum sağlayamadığı gözlemlenmiştir.

Galataport Projesinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Bu çalışmanın çeşitli analiz yöntemleriyle ulaştığı bulgular doğrultusunda, Galataport projesinin hem güçlü hem de zayıf yönleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Güçlü Yönler:

- **Mimari Bütünlük ve Tasarım Kalitesi:** Projenin tarihi doku ile uyumlu mimari yaklaşımı, çağdaş malzeme kullanımı ve şeffaf zemin kat tasarımı, estetik ve fonksiyonellik açısından olumlu değerlendirilmiştir.
- **Dijital Altyapı ve Yaya Odaklı Planlama:** Terminal girişi örneğinde olduğu gibi, dijital yönlendirme sistemleri ve yer altı yolcu sirkülasyonu gibi kullanıcı dostu çözümler, sürdürülebilirlik ve erişilebilirlik açısından güçlü yönlerdir.
- **Kentsel Canlılık ve Ekonomik Katkı:** Ticari alanların yeniden canlandırılması, turistik çekim gücünün artırılması ve liman alanının halka açılması, bölgesel ekonomik hareketliliği teşvik etmiştir.

Zayıf Yönler:

- **Yeşil Alanların Yetersizliği:** Projede yeşil alan kullanımı niceliksel olarak sınırlı kalmış, yalancı yeşil teraslar gibi görsel çözümler çevresel katkı açısından yetersiz bulunmuştur.
- **Sosyal Erişim ve Kapsayıcılık Sorunları:** Otel ve alışveriş alanlarının ağırlıklı olarak üst gelir grubuna hitap etmesi, sosyal eşitlik açısından bir sınırlılık yaratmaktadır.
- **Kamusal Alan Kullanımında Homojen Olmama:** Bazı bölgelerde kamusal alanların yeterince tanımlanmamış olması, mekânsal süreklilik ve toplumsal etkileşim açısından eleştirilmiştir.

Bu değerlendirmeler, tablo analizleri, akış şemaları ve uzman görüşlerinden elde edilen verilerle desteklenmiş olup, Galataport'un kentsel iç mekân tasarımı açısından hem ilham verici hem de geliştirilmeye açık yönlerini ortaya koymaktadır.

Kentsel İç Mekân Tasarımına Dair Öneriler

- Kıyı hattında yeşil alanların niteliksel ve niceliksel olarak artırılması.
- Sürdürülebilirlik ilkelerinin yalnızca görsel düzeyde değil, fonksiyonel ve ekolojik boyutta da uygulanması.
- Otel alanında kamusal erişimi artıracak sosyal mekânların tasarımı.
- Terminal girişi örneğinde başarılı olan dijital altyapı ve yaya odaklı tasarımın genellenmesi.
- Tarihi yapılarla görsel ve işlevsel bütünlük sağlanacak mimari yaklaşımlar geliştirilmesi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma yalnızca Galataport projesine odaklanmış olup, diğer kentsel dönüşümlerle karşılaştırmalı analiz yapılmamıştır. Veri toplama yöntemleri gözlemsel analizler, proje dokümanları ve uzman anketleriyle sınırlı tutulmuştur. Kullanıcı anketlerine dayalı nicel veri toplama yöntemleri ilerideki araştırmalarda derinleştirilmelidir.

Bu bağlamda, çalışma hem akademik literatüre katkı sunmakta hem de uygulamacılar için çağdaş kentsel iç mekân tasarımında referans olabilecek bir model ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydın, P. (2020). Kentsel İç Mekânların Geçici ve Kalıcı Etkileşimler Üzerindeki Etkisi. *Social Interaction in Urban Spaces*, 22(3), 110-126.
- Arıkan, T. (2020). İstanbul'da Kamusal Alanlar ve Kentsel İç Mekân İlişkisi: Taksim Meydanı Örneği. *Urban Planning Review*, 17(1), 50-72.
- Arkitera Mimarlık Merkezi 2021
<https://www.architecturaldigest.com/story/galataport-istanbul>
- Aksoyak, Ö. D. (2009). Morphological Evaluation in Urban Design of Istanbul Historical City: The importance of the neighborhood structures in development of the city shape, Yüksek Lisans Tezi, University of East London.
- Aranas, U. (2015).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Singapore_Flower-Dome-in-The-Gardens-01.jpg
- Büyükkaya, T. (2021). Kentsel İç Mekânların Evrimi ve Toplumsal İhtiyaçlarla Uyumlu Tasarımı. *Urban Design & Planning*, 27(1), 33-47.
- Bianet.Org (2023).
<https://bianet.org/haber/bilirkisi-aturk-orman-ciftligi-ne-rezidans-ve-avm-yapilamaz-272243>
- Bahnfreund (2024).
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlin_Hauptbahnhof_south_facade,_2024_\(02\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlin_Hauptbahnhof_south_facade,_2024_(02).jpg)
- Cordan, Ö., & Çolak, Ş. (2015). İç ve Dış Arasında Mekânsal ve Toplumsal Bir Karşılaşma Durumu Olarak 'Kentsel İç Mekân'. *Mimarlık*, (384).
- Chabe01 (2021).
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Parc_Buttes_Chaumont_vu_depuis_Rue_Botzaris_-_Paris_XIX_\(FR75\)_-_2021-03-06_-_5.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Parc_Buttes_Chaumont_vu_depuis_Rue_Botzaris_-_Paris_XIX_(FR75)_-_2021-03-06_-_5.jpg)
- Celiaco, G. (2022).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:CENTRAL_PARK_IN_2019.jpg
- Çakır, A. (2019). Kentsel İç Mekânların Sosyal Etkileşim Alanları Olarak Rolü. *Urban Social Studies*, 8(1), 18-32.

- Doğruyol, P. G., & Şişman, E. E. (2021). Kentsel yeşil alan sistem kurgulanmasına yönelik bir model önerisi. *Kent Akademisi*, 14(3), 593-615.
- Demirtaş, M. (2022). İç Mekânların Psikolojik ve Sosyokültürel İşlevleri: Şehre Katkı. *Journal of Architecture and Society*, 30(4), 58-74.
- Dupont, P. (2018). La Défense: Paris'in İş Merkezi Olarak Gelişimi ve Mekânsal Dönüşüm. *International Journal of Architecture*, 29(4), 180-202.
- Demir, A. (2019). İstanbul'un Kentsel Yeşil Alan Politikası ve Emirgan Korusu. *Sustainability & Urban Green Spaces Journal*, 14(2), 89-113.
- Dror. (2014). *Galataport İstanbul Master Planı*. Studio Dror. <https://www.studiodror.com/for/galataport-full/>
- Erbil, A. Ö., & Erbil, T. (2024). Unveiling the role of the state in Istanbul's urban transformation: Insights from Galataport redevelopment. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*.
- Erdem, A. (2020). İç Mekânların Şehir Dinamiklerine Katkısı: Sosyal ve Kültürel Bağlantılar. *City and Culture*, 12(3), 120-134.
- Fatma Esra Kara. (2021). Kentsel İç Mekânlarda Yeşil Alan Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *Mimarlık ve Tasarım Dergisi*, 15(2), 134-156.
- Farmer, P. (2011). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hyde_Park_Corner_London_-_geograph.org.uk_-_1094795.jpg
- Güzel, Y. (2020). Kentsel İç Mekânların Estetik ve İşlevsellik Bağlamında İncelenmesi. *Journal of Urban Aesthetics*, 15(3), 67-81.
- Gül, A., & Küçük, V. (2001). Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 2(1), 27-48.
- Gehl, J. (2011). *Life Between Buildings: Using Public Space*. Island Press.
- Gargarapalvin (2018). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:IMG-20180928-WA0055_31.jpg
- Gürsel, E. (2014). Tophane Limanını Nasıl Kaybettik, *Taraf Gazetesi*, 12.11.2014, http://epamimarlik.com/files/2015/05/2014-11-12_TARAF-TOPHANE.pdf

- Han, B. (2023). Sürdürülebilir Mimari ve Enerji Verimliliği Konusunda Yapılmış Çalışmalar ve Öneriler. Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi, 6(1), 57-72.
- İSTdergi. (2021). Galataport İstanbul Projesi. <https://www.istdergi.com/sayi-12/galataport-projesi>
- Karayılanoğlu, G. (2020). Sürdürülebilir Kentleşme Ekseninde Kamusal Mekânın Kentsel İç Mekâna Dönüşümü: Helsinki Örneği. İdealkent, 11(31), 1909-1932.
- Kara, M. (2022). Yeşil Çatı Sistemlerinin Sürdürülebilir Kentleşme Üzerindeki Rolü. Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi, 8(2), 199-215.
- Kaya, S. (2021). Kent İç Mekânlarının Toplumsal ve Kültürel İşlevi: Bir İnceleme. Sociology of Space, 23(2), 90-105.
- Koreng, A. (2016). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hochh%C3%A4user_am_Potsdamer_Platz,_Berlin,_160606,_ako.jpg
- Kozlenko, M. (2016). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2013-01-02_Topkap%C4%B1_Palace_01.jpg
- Latin, Q. (2010). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sancte_Euphemia_Kad%C4%B1k%C3%B6yü.jpg
- Müller, J. (2015). Potsdamer Platz: Berlin'in Yeniden Yapılanması Sürecinde Kentsel İç Mekânların Rolü. *Urban Studies Journal*, 42(3), 210-235.
- Merodio, I. (2024). [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:El_Gran_Bazar_\(2949707190\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:El_Gran_Bazar_(2949707190).jpg)
- Moser, J. (2022). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zorlu_Performans_Sanatlar%C4%B1_Merkezi_Be%C5%9Fikta%C5%9F_Istanbul,_Zorlu_Performing_Arts_Center,_Zorlu_PSM,_Atrium_2022-05_b.jpg
- Manske, M. (2011). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Istanbul_Modern6_bixentro.jpg

- Mert (2004).
<https://www.flickr.com/photos/winsome/>
- Nalbant Özkul, B., & Adıgüzel Özbek, D. (2019). Kent ve İç Mimarlık Kesişiminde 'Kentsel İç Mekân'. *Yakın Doğu Üniversitesi Yakın Mimarlık Dergisi*, 3(1), 1-17.
- Öztürk, N. (2018). Kentsel İç Mekânların Kültürel Değerler ve Toplumsal Etkileşimdeki Yeri. *Journal of Urban Design*, 25(5), 100-115.
- Piano, R. (2016). Genoa Masterplan [Mimari proje]. Renzo Piano Building Workshop.
- Picture, V. (2013).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C4%B0stanbul_-_Taksim_Gezi_Park%C4%B1_-_Mart_2013_-_r4.JPG
- Paker, H. (2016).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emirgan_may%C4%B1s_-_panoramio.jpg
- Roux, F. (2017).
https://www.istockphoto.com/tr/foto%C4%9Fraf/highline-panoramik-%C5%9Fehir-%C4%B1%C5%9F%C4%B1klar%C4%B1-ile-alacakaranl%C4%B1kta-chelsea-new-york-city-gm686267896-126053447?utm_source=flickr&utm_medium=affiliate&utm_campaign=srp_photos_top&utm_term=the+high+line+new+york+abd&utm_content=https%3A%2F%2Fwww.flickr.com%2Fsearch%2F&ref=sponsored
- Sağlık, S., & Yetişir, F. (2023). İç Mekânlarda Biyofilik Tasarım İlkeleri ve Kullanıcı Konforuna Etkisi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (27), 243-267.
- Sert, Z. (2021). Kentsel İç Mekân Tasarımında Toplumsal Yapı ve Kültürel Değerlerin Rolü. *Design and Society Journal*, 11(2), 35-50.
- Smith, R. (2017). Hyde Park: Kent İçinde Yeşil Alanların Toplumsal ve Ekolojik İşlevleri. *Environmental & Urban Studies*, 12(3), 125-140.
- Song, B. L. (2007).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cour_Napol%C3%A9on_at_night_-_Louvre.jpg

- Tüfekci, S. (2021). Kentsel İç Mekânların Toplumsal Kimlik ve Etkileşimdeki Rolü. *Urban Studies Journal*, 16(2), 45-61.
- Tekin, M. (2022). Kentsel İç Mekânların Şehir Kimliğine Katkısı. *Cultural Identity in Urban Spaces Journal*, 19(2), 78-92.
- Türel, A. (2015). Kentleşme ve Açık Alanların Toplumsal İşlevleri. *Planlama Dergisi*, 27(2), 45–53.
- Tanju, B. (2009). *Sedad Hakkı Eldem: Bir Katalog Denemesi*. Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.
- Tabanlıoğlu Mimarlık. (2002). Galataport İstanbul Vaziyet Planı. [Mimari çizim].
- TxlkT, T. (2023). [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:London - Bankside - Jubilee Walkway - View SE on Tate Modern 1947-63 \(Bankside Power Station\) by Sir Giles Gilbert Scott.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:London_-_Bankside_-_Jubilee_Walkway_-_View_SE_on_Tate_Modern_1947-63_(Bankside_Power_Station)_by_Sir_Giles_Gilbert_Scott.jpg)
- Williams, L. (2022). [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The Eden Project - geograph.org.uk - 3022950.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Eden_Project_-_geograph.org.uk_-_3022950.jpg)
- Yılmaz, F. (2019). Şehirlerin Dinamik Yapısının Kentsel İç Mekânlar Üzerindeki Etkisi. *Urban Evolution Review*, 20(4), 145-160.
- Yıldız, H. (2018). Kapalıçarşı ve Kentsel İç Mekân: Kültürel ve Ticari Bir Bütünleşme. *Journal of Urban Design*, 33(2), 75-98.
- Yücel, M. (2021). Kentsel Yeşil Alanların Sürdürülebilir Kent Yaşamındaki Rolü. *Çevre ve Şehircilik Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 31–46.
- Yılmaz, A. (2022). Galataport Duvar Sistemi Tasarımı. <https://www.orneklink.com>

EK1

Galataport Alanına Yönelik Uzman Görüşleriyle Anket Çalışması

1. Yöntem ve Katılımcılar

Bu çalışma, Galataport projesi kapsamında planlanan ve uygulamaya geçirilmiş olan farklı kullanım alanlarının (Kıyı bandı, otel alanı, terminal bölgesi) değerlendirilmesi amacıyla yürütülmüştür. Değerlendirme, mimarlık ve iç mimarlık alanlarında uzmanlığı bulunan beş (5) profesyonelin görüşleriyle gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılara, Galataport projesinin üç temel bölgesine ilişkin olarak belirlenen altı (6) ölçüt üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiştir. Değerlendirme için 1 ile 5 arasında Likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeğin anlamları aşağıdaki gibidir:

1 – Çok Kötü

2 – Kötü

3 – Orta

4 – İyi

5 – Çok İyi

Bu değerlendirme yöntemi, alan çalışmasını destekleyici nitelikte olup proje alanlarının farklı kriterler açısından nasıl algılandığını nesnel bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır.

2. Anket Değerlendirme Tablosu

Aşağıda, 5 uzman tarafından yapılan değerlendirmelerin ortalamasına göre oluşturulmuş tablo yer almaktadır. Tablo, her bir alanın (Kıyı, Otel, Terminal) altı ölçüt çerçevesinde nasıl değerlendirildiğini özetlemektedir:

3. Uzman Görüşlerinin Ayrıntılı Dağılımı

Bu bölümde, Galataport projesinin üç ana kullanım alanına ilişkin uzman değerlendirmeleri detaylı şekilde sunulmaktadır. Beş uzman (3 mimar, 2 iç mimar) tarafından yapılan yorumlar, her alanın (kıyı bandı, otel alanı, terminal bölgesi) altı temel kriter üzerinden ayrı ayrı incelenmesini sağlamaktadır. Bu analizler, proje alanlarının mekânsal kalitesi, sosyal işlevselliği ve sürdürülebilirlik açısından sahip olduğu nitelikleri ortaya koymak amacıyla değerlendirilmiştir.

3.1. Kıyı Alanı – Uzman Yorumları

Yeşil Alan Fonksiyonları:

- Uzman 1: Yeşil alanlar belirli yerlerde mevcut olsa da süreklilik zayıftır.
- Uzman 2: Doğal öğeler yetersiz, kıyı hattı boyunca daha fazla yeşil alan olmalı.
- Uzman 3: Bitkilendirme İyi ancak çeşitlilik az.
- Uzman 4: Yeşil alan kullanımını eksik, kamusal nitelik zayıf.
- Uzman 5: Kıyı boyunca yeşil alanlara kısmen yer verilmiş, ancak etkisi sınırlı.

Sürdürülebilirlik Fonksiyonları:

- Uzman 1: Enerji verimliliği ve ulaşım açısından proje başarılı bulunmuştur.
- Uzman 2: Geri dönüşüm ve çevreci malzeme kullanımını etkili görmektedir.
- Uzman 3: Sürdürülebilirlik unsurları belirli ölçüde uygulanmış.
- Uzman 4: Yeşil bina prensipleri gözlemlenebilir seviyededir.
- Uzman 5: Proje çevreye duyarlılık açısından olumlu değerlendirilmiştir.

Sosyal Fonksiyonları:

- Uzman 1: Açık alanlar sosyal etkileşim açısından İyi.
- Uzman 2: İnsan yoğunluğu göz önüne alındığında etkileşim alanları güçlü.

- Uzman 3: Kamusal alanlar kullanıcıyı davet edici nitelikte.
- Uzman 4: Etkinlik alanları sayesinde sosyal bağlar destekleniyor.
- Uzman 5: Sosyal bütünleşmeyi teşvik eden tasarımlar mevcut.

Ekonomik Fonksiyonları:

- Uzman 1: Ticaret alanları dengeli yerleştirilmiş, erişilebilir.
- Uzman 2: Ekonomik canlılık açısından orta seviyede katkı sunuyor.
- Uzman 3: Ticari fonksiyonlar sınırlı ama hedef kitleye uygun.
- Uzman 4: Kıyı boyunca ticari faaliyet yoğunluğu sınırlı.
- Uzman 5: Ekonomik hareketlilik sınırlı düzeyde olsa da önemlidir.

Estetik ve Kültürel Fonksiyonları:

- Uzman 1: Tasarım dili estetik olarak güçlüdür.
- Uzman 2: Görsel uyum yüksek, mimari doku dikkat çekici.
- Uzman 3: Modern mimari ile tarihi doku dengeli şekilde harmanlanmış.
- Uzman 4: Kentsel peyzaj elemanları estetik katkı sunuyor.
- Uzman 5: Kültürel miras öğeleri mekana entegre edilmiştir.

Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları:

- Uzman 1: Açık alanlar psikolojik rahatlama sağlar nitelikte.
- Uzman 2: Yürüyüş yolları ve manzara etkileyici, rahatlatıcıdır.
- Uzman 3: Fiziksel aktivite alanları iyidir.
- Uzman 4: İnsan sirkülasyonu yoğun, bazı alanlarda dinlenme eksik.
- Uzman 5: Gürültü nedeniyle psikolojik etki sınırlı kalmıştır.

Tablo 3.1: Kıyı Alanı Uzman Değerlendirmesi

Ölçüt	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3	Uzman 4	Uzman 5	Ortalama
Yeşil Alan Fonksiyonları	Orta	Kötü	Orta	Kötü	Orta	Orta
Sürdürülebilirlik Fonksiyonları	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Sosyal Fonksiyonları	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Ekonomik Fonksiyonları	Orta	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta
Estetik ve Kültürel Fonksiyonları	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları	İyi	İyi	İyi	Orta	Kötü	Orta

3.2. Otel Alanı – Uzman Yorumları

Yeşil Alan Fonksiyonları:

- Uzman 1: Otel çevresindeki yeşil alan miktarı oldukça yetersizdir.
- Uzman 2: Peyzaj unsurları sınırlı, doğal doku neredeyse hiç yok.
- Uzman 3: Sınırlı yeşil alanlar var, ancak kullanım kapasitesi düşüktür.
- Uzman 4: Alanın betonlaşması nedeniyle yeşil öğeler etkisiz kalıyor.
- Uzman 5: Bireysel bitkilendirme çabaları mevcut ama yetersizdir.

Sürdürülebilirlik Fonksiyonları:

- Uzman 1: Enerji verimliliği belirtilmemiş, sürdürülebilirlik orta seviyede.
- Uzman 2: Otel yapısı çevre dostu ilkelerle tam uyumlu değil.
- Uzman 3: Malzeme seçimi açısından bazı çevreci tercihler dikkat çekiyor.
- Uzman 4: Sürdürülebilirlik yönünden orta düzey bir yaklaşım benimsenmiş.

- Uzman 5: Isı yalıtımı ve enerji kullanımını konusunda olumlu örnekler var.

Sosyal Fonksiyonları:

- Uzman 1: Sosyal etkileşim alanları sınırlı, halka açık değil.
- Uzman 2: Kamusal erişim zayıf, otel daha çok özel kullanıma odaklı.
- Uzman 3: Otelin açık alanları sosyal kullanım için çok uygun değil.
- Uzman 4: Etkinlik alanı olmaması sosyal işlevselliği azaltıyor.
- Uzman 5: Sosyal bağları destekleyen tasarım unsurları eksik.

Ekonomik Fonksiyonları:

- Uzman 1: Ticari faaliyet ve istihdam katkısı açıktır.
- Uzman 2: Ekonomik getirisi yüksek, şehre katkı sağlamaktadır.
- Uzman 3: Otelin turistik çekim gücü ekonomik fayda sunar.
- Uzman 4: Yüksek gelir grubuna hitap eden hizmetleriyle ekonomik etki sağlamaktadır.
- Uzman 5: Otel, bölge ekonomisine önemli bir katkı sunmaktadır.

Estetik ve Kültürel Fonksiyonları:

- Uzman 1: Mimari uyum zayıf, çevreyle kontrast oluşturuyor.
- Uzman 2: Cephe tasarımı monoton, tarihi doku ile uyumsuz.
- Uzman 3: Dış görünüm sade ancak dikkat çekici değil.
- Uzman 4: Kültürel yansıma zayıf, modern tasarım ağırlıkta.
- Uzman 5: Tasarım dili sıradan ve kentsel bağlamdan kopuktur.

Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları:

- Uzman 1: Yoğunluk hissi yaratıyor, dinlenme imkanı sınırlı.
- Uzman 2: İç mekanlar kapalı, kullanıcı üzerinde baskı oluşturabilir.
- Uzman 3: Görsel temas zayıf, doğa ile bağ kurulamıyor.
- Uzman 4: Alanın sert zemin kaplamaları psikolojik konforu azaltıyor.
- Uzman 5: Gürültü engelleme eksikliği psikolojik etkiyi olumsuz etkiler.

Tablo 3.2: Otel Alanı Uzman Değerlendirmesi

Ölçüt	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3	Uzman 4	Uzman 5	Ortalama
Yeşil Alan Fonksiyonları	Kötü	Kötü	Orta	Kötü	Orta	Kötü
Sürdürülebilirlik Fonksiyonları	Orta	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta
Sosyal Fonksiyonları	Kötü	Kötü	Orta	Kötü	Orta	Kötü
Ekonomik Fonksiyonları	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Estetik ve Kültürel Fonksiyonları	Kötü	Kötü	Orta	Orta	Orta	Orta
Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları	Orta	Orta	Orta	Orta	Orta	Orta

3.3. Terminal Alanı – Uzman Yorumları

Yeşil Alan Fonksiyonları:

- Uzman 1: Terminal çevresinde belirgin ve erişilebilir yeşil alanlar yer almakta.
- Uzman 2: Bitki örtüsü belirli noktalarda mevcut ancak süreklilik sınırlı.
- Uzman 3: Peyzaj elemanları görsel olarak güçlü ve kullanışlı.
- Uzman 4: Yeşil alanların düzeni kullanıcı yönlendirmesini kolaylaştırıyor.
- Uzman 5: Genel olarak İyi ama daha fazla ağaçlandırma yapılabilir.

Sürdürülebilirlik Fonksiyonları:

- Uzman 1: Geri dönüşüm sistemleri ve malzeme seçiminde bilinçli tercihler mevcut.
- Uzman 2: Alan genelinde sürdürülebilir uygulamalara rastlanmakta.
- Uzman 3: Enerji verimliliği unsurları bazı bölgelerde sınırlı görünüyor.
- Uzman 4: Çevre dostu yapı elemanları başarıyla entegre edilmiş.
- Uzman 5: Projede sürdürülebilirlik yaklaşımı genel olarak olumlu.

Sosyal Fonksiyonları:

- Uzman 1: Oturma alanları İyi değil, sosyalleşme zayıf kalıyor.
- Uzman 2: Etkileşim alanları mevcut ve aktif kullanılıyor.
- Uzman 3: İnsan hareketliliği açısından alan başarılı.
- Uzman 4: Açık alanlar sosyal buluşmalara uygun düzenlenmiş.
- Uzman 5: Sosyal etkileşim teşvik ediliyor fakat bazı yerlerde sıkışıklık oluşuyor.

Ekonomik Fonksiyonları:

- Uzman 1: Ticari işlevler güçlü, ekonomik katkı dikkat çekici.
- Uzman 2: Terminal çevresindeki dükkanlar canlandırıcı etki yaratmakta.
- Uzman 3: Ekonomik hareketlilik gözle görülür seviyede.
- Uzman 4: Hizmet alanlarının çeşitliliği ekonomik faydayı artırıyor.
- Uzman 5: Bölge ekonomisi için önemli bir çekim noktasıdır.

Estetik ve Kültürel Fonksiyonları:

- Uzman 1: Tasarım sadedir ancak yer yer monotonluk hissediliyor.

- Uzman 2: Görsel bütünlük sağlanmış olsa da kültürel yansıma eksik.
- Uzman 3: Malzeme seçimi uyumlu ancak detaylar zayıf kalıyor.
- Uzman 4: Terminal girişi görsel olarak davetkâr bir yapı sunuyor.
- Uzman 5: Estetik açıdan ortalama düzeyde bir etki yaratmaktadır.

Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları:

- Uzman 1: Kalabalık ve trafik nedeniyle stresli bir ortam oluşmakta.
- Uzman 2: Gürültü düzeyi yüksek, bu durum psikolojik konforu olumsuz etkiliyor.
- Uzman 3: Bazı dinlenme alanları mevcut, rahatlatıcı etki sınırlı.
- Uzman 4: Yürüme yolları geniş, ancak gölgelendirme yetersiz.
- Uzman 5: Hava kalitesi ve sessizlik eksikliği sağlık fonksiyonlarını zayıflatıyor.

Tablo 3.3: Terminal Alanı Uzman Değerlendirmesi

Ölçüt	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3	Uzman 4	Uzman 5	Ortalama
Yeşil Alan Fonksiyonları	İyi	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi
Sürdürülebilirlik Fonksiyonları	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Sosyal Fonksiyonları	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Ekonomik Fonksiyonları	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Estetik ve Kültürel Fonksiyonları	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta	Orta
Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları	Kötü	Kötü	Orta	Orta	Kötü	Kötü

4. Yöntemsel Açıklama

Bu anket uygulaması, nicel veri toplama yöntemlerinden biri olan Likert ölçeğine dayanmaktadır. Katılımcılar belirli kriterleri sayısal olarak puanlayarak, mekânların farklı boyutlarına ilişkin algılarını ifade etmiştir. Bu yöntem sayesinde, alan çalışmasında gözleme dayalı bulgular, uzman görüşleriyle nicel olarak desteklenmiştir. Bu yaklaşım, eğitim alanındaki çalışmalarda olduğu gibi mekânsal analizlerde de etkin biçimde kullanılmaktadır.

6. Kullanılan Değerlendirme Ölçütleri:

- Yeşil Alan Fonksiyonları
- Sürdürülebilirlik Fonksiyonları
- Sosyal Fonksiyonları
- Ekonomik Fonksiyonları
- Estetik ve Kültürel Fonksiyonları
- Psikolojik ve Sağlık Fonksiyonları

ÖZGEÇMİŞ

Mhd Fedaa Boudani

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Bölümü, 2025, İstanbul

Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
Bölümü, 2022, İstanbul

B. MESLEKİ DENEYİM

2022 – Özel Bir Şirkette İç Mimar

2023 – İç Mimarlık Ofisi Sahibi

C. PROJELERİ

1- Kafe ve Restoran Yenileme Projesi – Türkiye

2- Lüks Villa Tasarımı ve Peyzaj Düzenlemesi – Suudi Arabistan

3- Ofis Alanı Modernizasyonu – Dubai

4- Özel Konut Renovasyonu – Suriye

D. YAYINLARI

.....